

პრილი

№3 (166)

საზოგადოებრივი-ლიბერალური ჟურნალი

22 თებერვალი

1134 +

2001

ფასი 50 თეთრი

#3

2001

პრილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "პრილი" გაერთიანება

პრილი - დასავლეთელი სიწმინდე(ნი)
სულხან-საბა

პრილი - მზის შუკი, რამეზე დამდგარი
ძარღული მის
ბანგარბათი ლეოსიანი

მთავარი რედაქტორი შადიან შამანაძე

სარედაქციო საბჭო

მალხაზ ხარბელია
(მთ.რედაქტორის მოადგილე)

ლევან აბაშიძე

ია ანთაძე

ირმა არჩუაშვილი

ანდრო ბუაჩიძე

ნოდარ ებრაღიძე

თამაზ ვასაძე

ნინო ზურიაშვილი

დათო თედორაძე

ზაზა თვარაძე

ზურაბ კვიციანი

ვახტანგ კომახიძე

ვასილ მაღლაფერიძე

დავით ნინიკაშვილი

(პასუხისმგებელი მდივანი)

ზვიად რატიანი

ირაკლი სამსონაძე

გულსუნდა სიხარულიძე

სოზარ სუბელიანი

ზაზა ფაჩუაშვილი

ზაზა ჭილაძე

ბესო ხვედელიძე

დირექტორი

მიხეილ ჩიტაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: პ. ინგოროყვას ძ. №3

ფურნალი იმეფება გაზეთ
"კეკელიანის" სარედაქციო ბაზაზე

№3 ხუთშაბათი, 22 თებერვალი, 2001

გამომდის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბერალურა

ლირიკის აპოთეოზი

საუბარი ანდრო ბუაჩიძესთან.....	1
ანდრო ბუაჩიძე	
ლექსები.....	5
მამუკა დოლიძე	
გზა.....	7
მიხეილ ძვლივიძე	
ვაპირებ ცხოვრებას.....	9
თეონა გაძიშვილი	
ლექსები.....	13
ფორდ ველდონ ფორდი	
კონრადი და ზღვა.....	15
მანუელ ვისინტი	
ჰომეროსის ნენიანი.....	18
მიხეილ ჯოჯიანი	
მოთხრობები.....	19
ხულიო კორტასარი	
ედგარ პოს ცხოვრება.....	21

პერსონა

ლელა სამინაშვილი	
საიდან მოდის ყველა ინტერსენტიზე	
ერთად დაკვირის იდეა.....	24
სალმან რუშდი	
ციცხლოვანი ფრინველის ბუდე.....	26

კულტურისტიკა

სოფო ზივივილი	
ცივილიზაციათა შეჯახება თუ	
დიპლოგი ცივილიზაციათა შორის.....	32
მირაბ ხიზანიანი	
ეროვნული და ზეეროვნული.....	35
ნოდარ ებრაღიძე	
თბილისი მტერიანი და ქარიანი ქალაქი... ..	37
ზაზა ფაჩუაშვილი	
ვიყავი შაში მგალობელი.....	38

1134
2001

ლირიკის აკოტეოზი

საუბარი ანდრო ბუაჩიძესთან

ბულის კვალდაკვალ "სვლას" და ეგზალტირებულ ლირიკულ ცივ დინებათა კვალდაკვალ მიყოლას, ვინაიდან სწორედ ლირიკული იმპერტონები ქმნის მისი სტილის უცნაურობას.

პოეზიაშიც ასეა. მხოლოდ აქ უფრო რთული ვითარებაა. ამ სირთულეს "ლექსად სტრუქტურირებული სივრცე" კი არ ქმნის, არამედ თვითონ პოეზიის ბუნება. ეს ბუნება ლაკონიზმს, შეკუმშულ ფორმას მოითხოვს, ყოველი ფრაზა აუცილებლობით უნდა იყოს ნაკარნახევი და მნიშვნელობას "ფლობდეს". პოეზიის არსი დღესაც უცვლელია, როცა პროზაული რეალობის შეჭრა ხდება პოეზიაში. ეს ტენდენცია სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ პოეზია პროზად უნდა იქცეს, - მათ შორის უშველელი წყალგამყოფია. ლექსი, რომლიდანაც არცერთი ფრაზა არ დაგამახსოვრდება, ლექსი არ არის.

- ვიცი, რომ არ გიყვარს პათეტიკა, ამიტომ XXI საუკუნეს ხმაურიანი სიტყვებით არ შეხვდები.

- სასაცილოა, XXI საუკუნეში შევდივარ და ნათქურის ფითილზე ვზრუნავთ. უნდა ამოწიო ფითილი, ანთო ასათი (თუ იპოვნე სიბნელები) და მერე დაიწყო ლაპარაკი, თუ გაქვს ამის ხალისი. გარშემო წყვადია, მხოლოდ ფანჯრიდან მანქანის წყვილი ნითბლი სინათლე მოჩანს და სვედინად გიმღერებს გუნებას.

- ეს უკვე ლირიაა.
- მერე რა მოხდა, იყოს ლირიკა, ლირიკა მირჩენია რიტორიკას. ლირიკა ჩემთვის ძალიან ახლოდელი იყო ყოველთვის. ლირიკის გარეშე ჩარმოდებელია ყოველგვარი ეპიკა და არა მხოლოდ ეპიკა, არამედ საერთოდ, ხელოვანი კაცია, შემოქმედი. პოეზიაში მთავარი ლირიკაა. ვისაც სამყაროს ლირიკული შეგრძნება არა აქვს, ის ეპიკურ ნაწარმოებსაც ვერ შექმნის.

- გიყვარს ზოგადთეორიული მსჯელობანი?
- აქ სიყვარული არ არის მთავარი. უბრალოდ, ზოგჯერ გინდა, რაც შეიძლება ზუსტად დაახასიათო ესა თუ ის მოვლენა. გინდა არა ფარისცხლური, სწობური "მსჯელობა მსჯელობისათვის", არამედ მართლა რაღაცის ახსნა გნადია. როცა კარგი კრიტიკოსის წერილს კითხულობ, სინანული გეუფლება: რასაც შენ მხაფრად, მაგრამ ინტუიტურად გრძნობდი, სხვამ უმარტივესი სიტყვებით გამოხატა. ამ სინანულს სიხარულიც ახლავს. ბნელმეტყველება, რომელიც სირთულედ არის მონათლული, არ მიყვარს, რადგან ის ყოველთვის სწორხაზოვნებასთან ასოცირდება, ნატიფად, ნაღვლად გამოთქმული აზრი კი - მრავალნაზხაოვნებასთან. საერთოდ, ნათლად აზროვნება, "ფოკუსის გასწორება" ძალიან ძვილია.

- აქ პოეზიასაც გულისხმობ?
- არა თქმა უნდა. პოეზიასაც და პროზასაც. მხოლოდ არა მარტივი სათქმელის მარტივად გამოთქმას, არამედ რთულის მკაფიოდ გამოხატვას, სადაც, ვთქვით, ფოლკლორის ევრ ახერხებს შეძლებისდაგვარად ნათლად წერას და "გაუვალ ტყერვს" ახეავებს, იქ ის დამარცხებულია. ისე კი მისი საუკეთესო რომანები "ხმაური და მქვივარება" და "ავტოსტოს ნათელი" გარკვევით და გასაგებად არის დანერგილი. დაბულა წყვეტილია, ქრება და მერე ისევ იჩენს თავს. მოვლენათა რეალობები უცნაურად არის ჩართული მთლიან ჯაჭვში. აქ თანაბარი მნიშვნელობა აქვს ფა-

- შეპირად თუ სწავლობდი ლექსებს?

- არასოდეს. მე მიმამჩნია, რომ პოეზია თვითონ, ძალდაუტანებლად უნდა შემოვიდეს ადამიანში. ეს პოეზიის თვისებაა. და შეპირება უფრო მექანიკური პროცესია, როცა ზენოლა ხდება საკუთარ თავზე და ტექსტზეც დაზეპირებული ლექსი, პირადად ჩემთვის, მნიშვნელობას კარგავს. აქ ერთი აზრობრივი ნახტომიც მინდა გაგვეთხროს. ზოგს შეჩინა (ამ ბოლო დროს არაერთი ასეთი ადამიანი გავიცინე), რომ პოეზია, ლექსი, "ინტელექტუალური კრისცორანი" მსგავსი რაბაა. ასეთ ტექსტს იოვად მხოლოდ ტექსტოლოგი შეიძლება შეიარყვე. ჩვეულებრივი მკითხველიც შეიძლება და მას სწორედ გაზოფერის პროცესი ანიჭებს, მათი აზრით, საიმეოვნებას. ეს შევდგომა. პოეზია, უპირველეს ყოვლისა, ემოციურ ზემოქმედებას უნდა ახდენდეს მკითხველზე.

- ზომ არ ფიქრობ, რომ პოეზიამ უკვე მოქამა თავისი დრო?

- არა, არ ვფიქრობ. მართალია, არაპოეტურ დროში ვცხოვრობთ, მაგრამ სწორედ ეს არაპოეტურობა, სამყაროს ძველ წესრიგში შეჭრილი დისონანსი ნარწომობის დღეს პოეზიის იმპულსებს. დღევანდელი პოეტისთვის, ჩემი აზრით, მთავარი მსოფლმეგრძნობის თანადროლობაა. - მოვლენათა დრამატული აღქმა, ემპირიზმი, რომანტიკული მარკანდელისგან განთავისუფლება, საკუთარი ინტონაციის ძიება, იქნებ საგანთა ხედვის რაკურსის შევლაც - მცირეოდენი ენობრ-სტილური გროტესკული გადახრაც ასეა თუ ისე, თანამედროვე პოეტი ამ აღქმისაკის შტავს, რომელიც მოთმინებით აზავებს პროზაულ ანუ ემპირიულ მასალას პოეტურ სუბსტანციამ. პოეზიას თავის დრო არ მოუჭამია, ვიდრე არსებობს ღრმა ლირიკული გრძნობის ან განცდის უნარი მეტყველ ადამიანში, იარსებებს პოეზიაც. პოეზია, უპირველეს ყოვლისა, ლირიკულ ენ განცდის უნდა იმპროვიზაცია.

- შოდა, მეც მაგას ვამბობ. იქნებ ეს განცდა საერთოდ დაკარგოს ადამიანმა ე.წ. კომპიუტერის ეპოქაში?

- შეიძლება, არა თქმა უნდა, შეიძლება, ვინაიდან ადამიანი ჩვენს დროში თვითონაც კომპიუტერის ემსგავსება. რეალობაც იგივეს გვეკარნახობს - თვალში-

საქართველოს
ლიტერატურის
აქტივობები
განხორციელებს

საცემად მომრავლდნენ ამ გრძნობას აბსოლუტურად მოკლებული პიროვნებები. პოეტის არსებობა ასეთ დროში ათავსო უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრეან თავის წიაღში ინახავს პრომეთეოსის ცეცხლს - იგივე ამ ლირიკულ განცდას, სამყაროს ესთეტიკური ხედვის პირველსაბავეს, უფრომოსოდაც ადამიანთა არ იქნებოდა ის, რაც არის ჩვენს წარმოდგენაში ამიტომ, ვიდრე პოეტი და პოეზია არსებობს, ქვეყნიერება უფრო სრულყოფილია და სრულსებრილი.

- **საბოლოოდ, რომ პოეზია თანადროული იყოს, იქნებ, გარკვეულწილად ექსპერიმენტებია საჭირო?**

- აბა, რა გითხროს, პოეზიათან მიმართებაში ეს სიტყვა როგორღაც მებაზობოდა. ჩემთვის წარმოუდგენელია ექსპერიმენტატორი როლზე, ბოლოჯი ან გალაკტიონი. ექსპერიმენტი თითქოს უფრო ფორმალისტური ძიებების გამომხატველი ცნებაა. XX საუკუნის სამი უდიდესი პოეტის შემოქმედებაში ნოვატორული ძვრები ღრმა "შინაგან ხმასთან" კავშირის მეშვეობით იკავებდა ფეხს. რილკეს საგანი-ლექსები მისი მსოფლმხედველობის და მსოფლშეგრძობის საფუძველზე აღმოცენდა, ე.ი. აქ საკმაოდ უცნაური ფორმა შინაარსთან გაპირობებული აუცილებლობით დიახვდა. ბოლოჯი შესახებ ერთი რუსი კრიტიკოსი წერდა, რომ ამ პოეტის ინტონაციური ფლერადობა ხშირად იმეორებს წინამორბედ პოეტთა ფლერადობას, მაგრამ მან იმხელა სულიერება, გზნება, ტემპერამენტი, დრამატული გაქანება ჩაღო საკუთარ სტრიქონებში, რომ სულ სხვა სინათლე გამოასხივო. ასევე გალაკტიონთან, დაკვირვებული თვლი მისი ადრეული ლექსებიდანვე შეამჩნევს (ვთქვამ, როგორცაა "შე დაღამე"), რა უცნაური ბეგერბული ვიბრირება აღწევს უკიბივლის ყიბრითსამქმად. სწორედ რხევით, ბეგარბა მუდმივი ვიბრაციით იყო გალაკტიონის მთელი არსება მოყოლი.

ასე რომ, ისინი ექსპერიმენტატორები კი არა, ნოვატორები იყვნენ, ამ სიტყვის უღრმესი მნიშვნელობით და ისიც უნდა ითქვას, რომ მათი ნოვატიციები არა მხოლოდ ღრმა "შინაგან ხმასთან", არამედ უპირველეს ყოვლისა, საკუთარეულად ტრადიციასთან იყო დაკავშირებული. ეს ვრცელად საუბრის თემაა.

ისეც გალაკტიონს მინდა მივუბრუნე. მე ჩგონია, მან სხვებზე უუფთესად აღნიშნა თავის პოეტური ნიჭიერების თვისობრივი უნიკალობა, როცა თქვა, ძაღვი ნერვის არ არის ჩემში არაპოეტისო. მისი პოეზია მართლაც ნერვებად დაქსელილ უწერებლს ძაღვებზე ასმელობს. ჩემში ამ ბოლო დროს სოკოებივით მომრავლდნენ სნობები და პიროვნებადები (ეს ერთ რამე ერთმანეთს არ გამოირცხავს), რომლებიც ქართული ლიტერატურის მიმართ აკეპტიკური დამოკიდებულების მეშვეობით, საკუთარი პერსონის ვითომდა კულტუროსნობას აფლავებენ. მათ გასაგონად მინდა ვთქვა: XX საუკუნე ამდთავრდა და ძნელი წარმოსადგენია ისეთი სახელოვანი ლირიკოსი - რილკე იქნება ეს, მანდელშტამი თუ პაუნდი - რომელიც გალაკტიონს ოდნავ მაინც აღმარდობდა. გალაკტიონი უფლას გაუთიანასწორებდა (არ ვამბობ, აღმავტება-მეტივ). გენიალური პოეტების შეუფასებას აზრი არა აქვს; ერთი რამე კი უნდა ითქვას: გალაკტიონთან ძალზე გამჭვირვალედ ჩანს გენიალობა, რაც, ალბათ, გენიოსთა შორისაც იშვიათია ხვედრია. ამას აშკარა რეალობა შეკრანახოს და არა "ნაციონალისტური აღტკინება".

- **ქართული ლიტერატურისადმი ვილაკებთის სექციები დამოკიდებულებაზე რომ აღაპარაკობ, რას გულისხმობ, ღირებულებათა გადაფასების ხანას ხომ არა?**

- პოსტამბქოთა პერიოდს ვგულისხმობ, როცა "განუცუველნილად მართლა უნდა გადაფასებულიყო ღირებულებები. ბოლშევიზმის ლაფი და ქუჩაყი უნდა მოსიკლუბოდა ქართულ კულტურას. უნდა აღდგენილიყო ის კრიტიკიკრები, რომლებიც კომუნისტებმა გაპარულეს მახინჯი იდეოლოგიის მეშვეობით. არადა, გარკვეულ წრეებში (კიდევ კარგი, ლოკალური მასშტაბით) მოხდა საპირისპირო რამე, განაღდა საპირისპირო ტენდენცია: მოვიდნენ არასრულგისოვნების კომპლექსით დასწეულითა ტიპები და რაც კომუნისტებმა დააკლეს ქართულ კულტურას, იმის აღსრულებაზე მოედომეს. ღირებულებების გადაფასებაზე ლაპარაკი უნდებოდა (რომელი მათგანი იყო გადაფასებული), ამ ტენდენციას უნდა დარქმეოდა (ან უნდებოდა) - ღირებულებების შეღახვა კარგად მახსოვს, როგორც ნა-მოხტა ამ რამდენიმე წლის წინ ერთ აუდიტორიაში მავანი და დიორიალა: "რუსთაველი არარაობაა! რატომ არ უნდა გვეკონოს დღეს ჩვენ ამის დაფუქსირების უფლება?" ასევე კარგად მახსოვს სხვა ტიპის გამობხდომე-

ბნელმეტყველება, რომელიც სირთულედ არის მონათლული, არ მიყვარს, რადგან ის ყოველთვის სწორხაზოვნებასთან ასოცირდება, ნატიფად, ნათლად გამოთქმული აზრი კი - მრავალნახანაგონებასთან. საერთოდ, ნათლად აზროვნება, "ფოკუსის გასწორება" ძალიან ძნელია.

ბიც - ვერ სასებეთი უმიზეზოდ ფედერიკო ფელინის ლანდესის მოწყვა, თან ისეთი ტონით, იფიქრებდი, ეს უკანასკნელი მისი მეზობელიაო, მერე კი მკაცრად წარმოთქვა: "რა გახდა ამისთანა, მომაშორეთ ბოლისდაბოლოს ეს თქვენი საზიზარო დღსტოვესკი და ფოლკნერი!" ამაგარი წამობხდომის საკუთარ ხალხმრავალ აუდიტორიაში გაისმოდა. მე პირადად, ყოველივე ამას ვუცქერდი, რომ გორჯ არასანტერქოს ვიფიქრებდი. ელიას კანტის რომანში "დებამეგება" არის ერთი მწითური დარაჯი, რომელიც თავის თავში უზარმაზარ აბსურდს ატარებს. სწორედ ამ პერსონაჟს მახსენებდნენ ეს ადამიანები... მაგრამ კარიკატურული პერსონაჟები ამ ბოლო დროს ნაკლებად მიტაცებენ. კულტუროფობია ყველა დროში სხვადასხვაგვარად ინიღბებოდა, ბოლისდაბოლოს ჩვენს ქვეყანაში პროლეტარული არსებობდნენ, რომელთაც კულტუროფობის, ანტიკატორული გამოკლინებების, მიზანთრობის შესანიშნავი "ნიშულები" დაგვიტოვეს.

- **შენ არ იტყოდი XX საუკუნის ქართულ კულტურაზე, ზოგადად, რა თქმა უნდა?**

- აქ შენც იტყობს და კულტურის სხვადასხვა სფეროში მოღვაწე საციელობისტებმა უნდა თქვან თავიანი კომპეტენტური სიტყვა. მე, უზარალოდ, მინდა ჩემი ადფირიონება გამოეხატო იმ დაქტით, რომ XX საუკუნის პირველ ოცდაათწლეულში მთელ კულტურულ მსოფლიოში შეირქმებოდა სულიერ-ინტელექტუალური აღზვევა და ეს მძლეობა ტალღა არც საქართველოს ასცდა. რუსებმა ამ ეპოქას "ვრცელის საუკუნე" უწოდეს. ეს იყო ბოლო და ამბატოვას, პასტერნაკის და მანდელშტამის, ბულგაკოვის და პლტორინის, ბერდიაევის და როზნოვის, აგრეთვე, სხვათა მოღვაწეობის დრო. ამ ეპოქას "ძია ლენინმა" და "ძია სტალინმა" მოუთავსეს ხელი. საქართველოში, მოგეხსენება, დამსველ ღონისძიებებს ლავრენტი ბერია განაგებდა. ამ არაშადად არაერთი დიდი ქართველი ხელოვანი და მწერალი ანამა და გამოასალმა სიკუცელეს, თუნდც მიზეფი ჯეგაბიშვილი და ეკვენი მიქელაძე გაეცხსენოთ. ყოველივე ეს ცნობილია, მაგრამ ახლა უკვე დანას სინათლეზე შეიძლება შეზზარეფ ფაქტების გამოტანა და განაბლუება. იცის ასალმა ზარამბ, ვინ იყო მიხეილ ჯეგაბიშვილი, ან ეკვენი მიქელაძე? იცის, რომ ასეთი ნიჭით მაღლმოსილი ადამიანები იშვიათად იბადები-

ან არა მართკ საქართველოში, არამედ საერთოდ, სადაც არ უნდა იყოს? მე მგინი საამაყო, რომ XX საუკუნის უპირველესი, უშველებელი ხელოვანების და სწავლულების ღირსეული მონაფთა შორის ქართველებიც იყვნენ. ვთქვათ, იგიუსტ როდენის მონაფე იყო იაკობ ნიკოლაძე, ედმუნდ შუსერლისა - კოტე ბაქრაძე. პირველმა ქანდაკების სკოლა შექმნა საქართველოში, მეორემ - ფილოსოფიური აზროვნებისა. გერონტი ქიქოძე შვეიცარიაში სწავლობდა, ბერნის უნივერსიტეტში. ლაიფციგის უნივერსიტეტში დაცევა 1909 წელს სადოქტორო დისერტაცია დიპტორი უზნიძემ. ამავე უნივერსიტეტის ფილოსოფიის დეკლტორი დაამთავრა გრიგოლ რობაქიძემ. ლადო გუდიაშვილი, ელენე ახვლედიანი და დავით კაკაბაძე პარიზში XX საუკუნის უპირველესი მხატვრების გვერდით შედგნენ თავიანი ნაშეშეგებს. არ შეიძლება დავივიწყოთ ადრე გარდაცვლილი ბრწყინვალე მხატვარი შალვა ქიქოძე - ქართველი იმპრესიონისტი, რომელიც პარიზშივე ქმნიდა თავის ტილოებს. პირაზაში ნიკოლოზ თქიფანიძე, რომელიც ასევე ევროპაში სწავლობდა, შეიძლება თქვას მეგობრობდა. მწელია ყველას ჩამოთვლა. უბრალოდ, აქ ერთი რამ არის მთავარი და არსებითი: ეს დამინებთ ღვთისგან ბოძებული ნიჭის მეშვეობით ყველაფერს, რასაც ქმნიდნენ, ქართულ ელენურ ანიჭებდნენ. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ევროპაში მიღებულ გამოცდილებას ქართულ ნიადაგზე ამყობდნენ. ასე ევროპაში და მყარი საფუძველი ჩვენში XX საუკუნის კულტურას.

- იყო თუ არა ეს კულტურა თანამედროვე?
- სწორედ რომ იყო, და აი, ეს არის მწიფელოვანი. აზრი, ესთეტიკა, პოეტიკა, ფორმათქმნადობა - ყველაფერი თანამედროვე იყო, ყველაფერი ევროპაში მიმდინარე პროცესებს პასუხობდა. ამგვარი სინქრონილობა, არ თქმა უნდა, უშუალოდ პირველწყაროსთან, ევროპულ ფასეულობებთან ზიარებამ განაპირობა. ვთქვათ, ხშირად საუბრობენ გრიგოლ რობაქიძეზე. შეიძლება დღეს, უკვე XXI საუკუნეში არ მოგვენონოს მისი ესა თუ ის ნაწარმოები, რომელიც, ფაქტობრივად, XX საუკუნის დასაწყისში შეიქმნა და კარგად გამოიხატავდა თავის ეპოქას ფორმითაც და სათქმელითაც, მაგრამ ეს არ არის მთავარი, გრიგოლ რობაქიძე იყო კაცი, რომელმაც პირველად გააცნო ქართულ კულტურულ საზოგადოებას ფირდრის ნიცესი ნაზრევი. რობაქიძის ლექციებს დიდადობი ხალხს ესწრებოდა - იმხანად წყურვილიც დიდი იყო სიახლეა წვდომისა. გრიგოლ რობაქიძეს პატის სცემდნენ ნიკოლაი ბურდიაკვი, ანდრეი ბელი, ზინადა გაბოუსი. მან კარგად იცოდა სიმბოლიზმის თეორიაც და თუ "ცისფერყანწებლბა" ქართული ლექსის ძირული რეფორმა განახორციელეს - ამ კაცებს ღირსეული წვლილი მიუძღვის. XXI საუკუნეში ალბათ ობიექტურად უნდა შეფასდეს ნინა ასნულუში მოღვანე მწერლების და მეცნიერების ღვაწლი. რუსიფიკაციის და პოლშევიზმის სასტიკ წნეხს შოლოდ მათი თავისუფალი აზრისკენ სწრაფვა და საერთოდ, სულიერი-ზნევიტური ღირებულებების დაფუძნება უპირისპირებოდა. ამაზე მტავარი იარაღი არ არსებობდა. ამიტომაც გაანადგურეს ან განდევნეს ეს ადამიანები. რაც შეეხება გრიგოლ რობაქიძეს, ის მართლაც თანამედროვე იყო და ეს ღირსება სძნდა აქტულობას. მისი თვალთახედვის არეში თავისი დროის ყველა მნიშვნელოვანი მოვლენა მოექცა. ამ რამდენიმე წლის ნინ "ლიტერატურნია გახატებში" დაიბეჭდა ჩინადვის პორტრეტი რობაქიძის რუსულ ენაზე დაწერილი წიგნიდან "პორტრეტები". ეს ნაწარმოები არამცთუ არ გახუნებულა, არამედ, შეიძლება თქვას, რომ საესტეტი ახალი ნიშნით გამოიზრწინდა. ყურადღებას იქცევს უაღ-

რსად თავისებური, დახვეწილი ენა და სტილი.

- ხომ არ დაეკარგეთ ჩვენი საუბრის ძაფი?
- მე მგინი, არა, არ დაეკარგება. მე არ მიყვარს ზედმეტი სუბიექტივიზმი ამა თუ იმ მწერლის შეფასებისას, არადა, როგორც ვაქცობ, დღეს ესეც მოდაშია. არც განდვიდება საჭირო და არც დამცირება. დღეს, XXI საუკუნეში, ალბათ ხელახლა დაიწერება XX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორია და შეძლებისდაგვარად (ეს არ არის იოლი საქმე) ყველას თავისი ადგილი მიეკუთვნება. მთავარია, ავტორები იყვნენ შეფასებისა შინაგანად თავისუფლნი. ისინი ერთი მხრივ, კომუნისტურ-სტერეოტიპებისგან უნდა განთავისუფლდნენ და, მეორე მხრივ, დღის ფეხმოკიდებულნი, უსაფუძვლო, ზვირულ სექციტიკურ აზრებს. სულერთია, ლიტერატურა მიმდებური იქნება თუ ანტიმიმდებური, - მთავარია, ის ცხოვრებაზე საუბრობდეს. ყველაზე სახიფათო მწერლობისთვის ფორმალიზმა. ვიდრე არსებობს სიცოცხლე, სიკვდილი, სიძულვილი, სიყვარული, ღალატი და ა.შ. მწერლობამ ცხოვრებაზე უნდა ილაპარაკოს, როცა ყოველივე ეს აღარ იარსებებს, მწერლობაც დაკარგავს აზრს. XX საუკუნის მაინილე ვერცერთი ლიტერატურა არცთუ იშვიათად ვარდებოდა ფორმალიზმის უფსკრულში, ფორმალიზმის არა საბჭოთაა გაგებით, არამედ საკუთარ ქვეყნში გამოკეტვის, უზიფათობის, მკვდარ სიტყვებად ჩაქვების თვალსაზრისით. სწორედ ასეთ დროს იყო აღფრედ დიობლიზმა, ფუტურზმის მამას, მარინეტის რომ შეახსენა, მწერლობაში მთავარი ინდივიდისული უნიკალიზმა და არა კოლექტივიზმის სულსკვეთება. მართლაც, ინდივიდ ქმნის მწერლობას, ინდივიდი ანიჭებს ყოველგვარ მიმდინარეობას საზრისს.

- ლირიკაზე ხომ არ იტყვიან კიდევ რაიმეს?
- ჩემი ნება რომ იყოს, ამ საუბარს ლირიკის აპოთეოზად ვაქცევდი. ლირიკა არ უნდა გაქრეს ნაშველი შემოქმედება მთავარების მეშვეობით იკრებს ძალას. შთაგონება ეკ ემოციური სტიმულის გარეშე ნაარზოუდგენელია. აი, აქ იქნეს თავს ლირიკა, ღრმად პროგრესული განცდა, რომელიც ამავე დროს, პოეტურცაა.

- რატომაც უცნაური დანაკლისის გრძნობა მატებს, თითქოს უფრო ხშირად უნდა გვესაუბრო ლიტერატურაზე, ვთქვათ, ხომ არ ასტენდირებ უნდა საყვარელ მწერლებს?

- ვჯობედ კონრადს სიკვდილის ნინ უტყვამს თურმე, მე მსურდა ვკოფილიყავ ისეთი მწერანი, როგორები დოსტოვესკი იყო. მართლაც არსებობენ მწერლები, რომლებიც თითქოს უფრო წარსოხახვის სფეროს ეკუთვნის, ვიდრე რეალობას. ასეთები არიან ჩემთვის ვესპირი

თანამედროვე პოეტი იმ ალქიმისკოს ჰვავს, რომელიც მოთმინებით აზავებს პროზაულ ანუ ეპიკურიულ მასალას პოეტურ სუბსტანციაში. პოეზიას თავის დრო არ მოუჭამია, ვიდრე არსებობს ღრმა ლირიკული გრძნობის ან განცდის უნარი მეტყველ ადამიანში, იარსებებს პოეზიაც.

და დოსტოვესკი. რა თქმა უნდა, ეს სია უფრო გრცელიც შეიძლება იყოს, მაგრამ მე ვინც მინდოდა, ისინი დავასახელებ. ძალიან მიყვარს შექსპირისეული სენტენციები, ვთქვათ ასეთი: "ცხოვრება იდიოტის ნაამბო ზღაპარს ჰგავს". ნელიდა ცხოვრებაზე ასე მოკლედ და ზუსტად, თქვა რამე ფილოდი დოსტოვესკის შემოქმედებაც ამგვარი "იდიოტიზმებით" - პარადოქსებით და მოულოდნელობებით არის სავსე. დოსტოვესკის ფანტაზმა ადვილადილ ზღვას ჰგავს, შოლოდ არა ეპიკურიულ სივრცეში, არამედ ადამიანის შგინით, მის გულში და გონებაში გაშლილ ა. აქ ყველაფერი შეიძლება მოხდეს და მთავარი ის არის, რომ მწერლის აზარტულ შემართებას სწორედ აქ მომხდარი ძვრები აღძრავს. დოსტოვესკისთვის გარე-

სამყარო ყოველთვის პირობითია, უფერულია, შინაგან ქვეყნიერებასთან შედარებით. ვთქვათ, მწერლის სიტყვით, რასკოლნიკოვი "კუბოსავით ვინრო" ოთახში ინვა, არადა, ჩვენ ვხედავთ, რომ მისი ზრახვები ზოგადვაკცობროულია. იქნებ ვინმე თქვას, რომ ასეა ყველა საინტერესო მწერალთან, კი, მართალია მაგრამ ეს უზღვირო დოსტოვისკითან უკანასკურთებულია. "მეფერი სახლის ჩანაწერებში" უკვე შესანიშნავად ჩანს დოსტოვისკი, როგორც ადამიანთა მჭერეტელი. აქ უკვე იკვეთება მისი, როგორც მწერლის მიდრეკილება, ფოტოფირივით გაამქლავნის ადამიანთა შინაგანი სამყარო. ეს მისთვის შთაგონების აღმჭვრელი გადაუღლებავ სურვილია, მართლაც ახარტია. ავი თვითონვე თქვა, თუკი მთელი ცხოვრება მონადემო ადამიანის გამოცდილას, არ უნდა იფიქრო, რომ უქმად დაკარგე დროო. რაც შეეძება ლირიკას, რადგან ამაზე ავად ჩემი საუბარი, ისიც მინდა ვთქვა, რომ დოსტოვისკის რომანების პოლიფონირობა, სულაც არ გამოირიგებას მის "ლირიკულ კანონრებას".

ბოლო დროს ვინ იცის მერამდენედ გადავიკითხე გოგოლის "შინელი" და სტივენი კრეივის "ცისფერი სასტუმრო" და მივხვდი: მწერლობა გრძნეულებაა. სწორედ ეს გრძნეულება დადარკა დღევანდელმა მწერლობამ, რადგან ინტელექტუალური კი არა, ინტელექტისმიერიც გინდა. ქართული პროზაიკოსებისგან მიხედალ ჯავახიშვილს ვახსენებდი კიდევ ერთხელ. ჩემზე "ჯავახი ხიზნიზე", "კვაჭი კვაჭანტირაძეზე", "ლამბალო და ვაშა", "ოქროს პიბილი" და სხვა ნაწარმოებები წარმოვსვლილ მთავრქცილებას ტოვებენ. ეს მწერალი ხელახლა წასაკითხი.

- მიხედალ ჯავახიშვილს კარგად იცნობს მკითხველი, მაგრამ საუკუნის პირველი ნახვერის მწერლებიდან იქნებ დავივიწყეთ ვინმე?

- დავიწყება, რა თქმა უნდა, კიდევ უფრო მძიმე ცოდება, მაგრამ არა მარტო მთლად მივიწყებელი იცის რო-მელიმე მნიშვნელოვანი მწერალი. განზრახ დავიწყებაც არ არის კარგი. ზოგჯერ მიიჩნევენ, რომ ამა თუ იმ ნიჭიერ მწერლობა, რადგან ცოდვენი მოქმნიკება, ამიტომ მის შემოქმედებაზე საუბარი არასასურველია. ამგვარ თვალახარისს მე პირადად ვერ გავიზარე. ვთქვათ, ცნობილია, რომ კნუტ ჰამსუნმა და ე.ზ.ნა პაუნდმა ფა-ზისტურ რევიმს დაუჭირეს მხარი, რაც, რა თქმა უნდა, მათივე პიროვნებისული ნაკლოვანების გამოშვდევლია, მაგრამ ამის გამო ამ მწერლების აკრძალვა არასწორი იქნებოდა. გაუგებრობა რომ არ მოხდეს, მწერლის პიროვნებას ნათელი უნდა მოეფინოს, უნდა გაირკვეს, რა ბრალს სდებენ მას და შეესაბამება თუ არა ეს ბრალდებ-ბა სინადეულს. ამ "პროცედურისგან" დაშოკდებულად ნებისმიერ კრიტიკოსს აქვს უფლება - და ეს უკლებილედ არის - მიმოიხილოს უსამართლოდ თუ სამართლი-ანდ შერისხული მწერლის შემოქმედება. მთავარია, თვი-თნი ნაწარმოები აღწრავდეს ანალიზის, მიმზიდველი სა-უბრის სურვილს.

ტოტალიტარიზმით სწეულ, იმპერიული ამბიციებით შემკობილი რუსეთში ყოველთვის არსებობდნენ ნიჭიერი, მაგრამ გაყიდული მწერლები, მაგრამ დღეს, როცა იმპე-რია დაინგრა, არავის უფიქრია მათი აკრძალვა, პირიქით, ისეთი ნაწარმოებები გამოიტანეს დღის სინათლეზე, რომ-ლებშიც მათივე კონფორმისტული სულისკვეთება ნაკლე-ბადაა შესაჩნევი.

უმაკრესმა შემსახელება, ივან ბუნინმა, სტალინის

ყურმოჭრილი ყმის, აღუქცი ტოლსტოის შესახებ: "ისევეა, მისი ხელმძღვანელობა "ზალტოვსასკა" კი ნიჭიერიც კვლავ ატყვიო. ბოლო დროს ამ მწერლის არარეობი ნი-ვა გამოცდა..."

სამარტეზინო საქციელი ჩაინდა ბორის სლუცკიმ - პასტერნაკის წინააღმდეგ გაილაშქრა. მძიმე ცოდვის გა-წინაბიერებამ პოეტს ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში ამა-ყოფინა თავი. პოსტალაქოთა პერიოდში სლუცკის შესა-წინშავ პოეზიას "არავინ შეეძინა ცუდად..." "უსაქციელი მისი გამო" დღესაც აკრძალული უნდა ყო-ვილიყო ბაირინი, ფრანსუა ვიორი, მარ-კიზ დე სადი (დიდხანს იყო აკრძალული) და სხვა არაერთი მწერალი. მართალია, მათ "სხვა მუხლს" მიუყენებდნენ, მაგრამ საბაბი საბაბია, თუ აკრძალვა გინდა, ვე-რავფერი შეგწინააღმდეგება. ერთი სიტყ-ვით, შეცდომად მიმანია არა მხოლოდ აკრძალვა, არამედ ამა თუ იმ მწერლის შემოქმედებითი რეზონანსის ჩახშობა სვეთია და სხვათა მიზეზთა გამო. ყველა-ფერი ხმამალა უნდა ითქვას.

- რომელი ქართველი მწერლები კითხლობდი თექვსმეტ-ჩვიდმეტი წლის ასაკში, მო-წინავეობის დროს, ან სტუდენტობის პირველ წლებ-ში?

- მე უმატირესად ათიანი და ოციანი წლების ქარ-თულ მწერლობას შეეცაე არადა, მინდოდა სამოცი-ნი წლებზეც მესაუბრა. თუმცა ეს უკვე ცალკე თემაა. სამოც-დაათიან წლებში, ე.ი. ჩემი მწიფების და სტუდენტო-ბის პერიოდში ქართველი მწერლებიდან ყველაზე ხში-რად გურამ რჩეულიშვილს ვკითხულობდი. ახლაც კარ-გად მასსოვს, როგორ ნავიკითხე "ერთი მოთხრობის ბიბ-ლიოთეკის" სერიით გამოქმეული "ლავაერდობა", ამ მოთხრობას არამგველებრივი დასაწყისი და დასასრული აქვს. გვიან მივხვდი - გურამ რჩეულიშვილის მოთხრობე-ბი სრულიად თავისებური ლირიზმით მიზიდვედა. "ლავა-ვერდობა" ამინდზე საუბრით იწყება და ეს საუბარი რა-ღაც უცნაურ შეფეროლობას ანიჭებს მთელ მოთხრობას. თითქოს ავტორი, ვიდრე მთავარი ამბის თხრობას და-ინწყებდეს, უკიდურესად მხოლოდურ პირველ აკრძალვის იღებს. ასეა ფინალშიც, მხოლოდ აქ უკვე ბოლო აკრძ-დეტი უღერს და ლირიკოს წრე იკვრება: ლავაერიდან ჩამოსული გურამი ნელა მიბაიჯებს ალანისაკენ, გზადა-გზა კი ელნათურები იწყებენ ციმციმს. ძნელია აქ მთავა-რი გმირის მოვალისმეტყველ განწყობას რაიმე დაარქვა. ლირიკული ეფექტი იმდენად ძლიერია, რომ მკითხველი მთლიანად ერწყმის გმირს. რა გერძობა ეუფლება გუ-რამს, იმედგაცრეუება? გულაბეჭდილობა? ნალეველ? მე გმირი, არცერთი. ურბოლოდ, ის რაღაცას ხდევდა ისეთს, რასაც აქამედ ვერ ხდევდოდა და თითქოს სხვა სიერე-ში იქნებოდა. ეს ფინალი, ჩემი აზრით, რფელექტისი მო-მენტს აღბეჭდავს. გურამი ფიქრობს, მხოლოდ ფიქრობს არა მარტო გონებით, არამედ მთელი არსებით და ყოვე-ლივე ეს ღრმა ლირიკული დანებით არის გადმოცემული. გურამ რჩეულიშვილის მოთხრობები ლირიზმის - ღრმა-დ პიროვნებისული განცდის და პოეტური წარმოსახვის გა-რემზე წარმოდგენილია. ენის სისადავეს და ფსიქოლო-გიზმ ბუნებრივად ერწყმის სიტყვათა ლირიკული ხაზ-გასმა, ხაზი მოძრავია და პლასტურია.

- იქნებ იმით დაეამაობო, რითიც დავიწყეთ, მე ვკლავისხობ ლირიკას?

- კი ბატონო. ლირიკა ჩემთვის ყოველგვარი შემოქმე-დების პირველსათავაა.

ქაუბრა აღსმეო მისმძი

ანდრო გუაჩიძე

* * *

ყინვავ და თოშო, გულშემწირველო,
ჩემს ღრმა სოროში რატომ მომბუზე,
მე ახლაც ვხედავ - მწუხრის ფრინველი
თავის ჩრდილს როგორ აფენს კორპუსებს.

მზე როგორ გაშლის ხოლმე ზონარებს
სახურავებზე და ბათქაშებზე,
და მეც აქა ვარ - წყნარი მოზარე
წარმოდგენაში სივრცეს ვაშენებ.

საღამო მადგას ჰრელი ჩითივით
და წაფერდებულ სურათს შეეჭტრი,
საით გაფრინდნენ მწუხრის ჩიტები
ამაოებით ფრთაშეკვდილნი?

ამ გარეუბანს გადაუარეს,
სადაც ლანდშაფტი გადამსხვერულა,
ან რას იზამდნენ ნეტავ უარესს,
რომ არ ეფრინათ ასე ხვეულად?

ეს კაცი ჩემი მეგობარია,
ქალაქგარეთ რომ მიდის გზაწვრილზე
და მხრით მიათრევს აბგას გვარიანს
და შეიძლება მისთვის გაწვიმდეს, -

და შეიძლება შეხვდნენ მგზავრები,
მინდორში ლუკმის გადამტეხველნი,
ჩემსავით მწუხრის ჟამს მოზარენი
და ამ ცხოვრების უნდო მებრენი.

ყინვავ და თოშო, გულშემწირველო,
გადამახედე ჩემი ფანჯრიდან, -
როგორ მიფრინავს მწუხრის ფრინველი
კორპუსებს შორის მოძრავ აჩრდილად.

ის ზომ მაცნეა მთელი მასივის
დალაშქებიდან დალაშქბამდე,
სადაც სხივები მწუხრში გასვრილი
სასოწარკვეთილ ალვებს ღებავენ.

ბარგი-ბარხანა უკვე ახიკეს
მათხოვრებმა და კვარტლის გლახებმა,
მზის ათინათი ადგას სახინკლეს
და ბინდი ფარავს სახლებს ნახევრად.

ძალღი

დამზრალ ჰაერში მიწიდან ცამდე
შენ ჩემს უბრალო ცხოვრებას ჰყვები,
არ მეგონა თუ იტყოდნი ამდენს
ხმაჩახრინწული გაბმული ყეფით.

ეგ ხმა ემსხვერევა ნათურებს, ბოძებს,
გარაკებსა და მბუტყვარე ვიხურს
და აღარ ფიქრობს გაფრინელ დროზე,
რომელიც აქვე გადატყდა ვიქურ.

როგორ ამოთქვამ ამხელა ნაღველს
და შენი ყელის ფაქიზი ხორხით
ჩემი ცხოვრების დარაბებს ალბე,
ჩემს ყურთასმენას ძვალივით ლოღნი.

შენ ხარ ძალღი, მე - ადამიანი,
და შეიძლება მეც ვიქცე ძალღად,
და ამისთანა რა დარდი არის,
მიწიდან ცამდე რომ ადის ძალღა.

მაგ ხმით მეცნობა მე სააქაო,
საიქიო კი მიღმა ამ ყეფის
ცახცახებს, ღამეს უნდა აღგავოს
ეგ ხმა, რომლითაც ჩემს ამბავს ჰყვები.

როგორც სათელი და როგორც ხიწვი
გაზაგებული უძირო ნაღვლით,
ამ ჩემს ღამეებს ანათებს ხრინწე
გათენებამდე მყეფარი ძალღის.

* * *

ვიცი, აქ ცხოვრობს ჩემს სიახლოვეს,
 ჩემი შემწე და უნდო მგობარიც,
 და ისიც ვიცი, ასეთ ახლობელს,
 უნდა ვუწოდო მე მეგობარი.

როგორც საკუთარ ქსელში ობობა
 ვიცი, ისე ვარ მეც ჩახვეულო,
 მარტოობაზე წუხს მარტოობა, -
 სველ ნიჟარაში სველი სხეული.

ვიცი, შრიალებს ხე ქვეყანაზე
 და იშრიალებს ასე დილაძაღვე
 ვიცი, შზის სხივებს ქარი გადასწევს
 სხვა მშვეებიდან გამომდინარე.

ვიცი, სხვას უკვე ბევრჯერ ეწვია
 ბელი უაზრო და უარესი,
 და ცხოვრება რომ მთვრალი ბეცია
 მე იმიტომაც მხედავ ამრეზილს.

ის თვითონ მოვა, თუმც შენ არ ექებ -
 ცილისწამება და დამცირება,
 რადგანაც ბევრი სისხლი ჩარეცხეს
 ქაფენილებზე უკვე წვიმებმა.

* * *

შენს ენებებს უნდა მჭიდრო ლაგამი,
 რადგან ჰაერში ასვეტილ ნაძვებს
 ლაფეარდის ჭერიც კი ვერ აკავებს
 და ქარიშხალიც კი ვეღარ აწვექნს.

შენ გესალტება სხეულზე სიცხე
 და გივიწროებს ვიწრო სახედველს,
 და საკუთარი თავის წინ ირცხვენ,
 რადგანაც ენება ვეღარ გახედნე.

დაოკლი, მთვარის დისკო იხრება
 და ვეავილივით ლამაზი სხივი
 შენთან შემოაქვს, შენ კი გიხდება
 სხივის დაჭერა, ენება რომ ღვივის.

მაღლა, სულ მაღლა სართულში, საღდაც,
 ეთხოვებიან ვიღაც გარდაცვლილს,
 გარდაცვლილს შუბლზე უკლავს დამლა
 მთვარისა, მერე დრო რომ გააცლის.

სძინავთ შენს მტკვნებს და მკრთალ ლოცვებზე
 ოღნავ გეხება ძილი ჩრდილივით,
 და გახსნილ ტუჩებს ფრთხილად მოჰყვება
 დაუხარჯავი ენების ჩივილი.

* * *

ათოვს სველ სინდისს, ათოვს სველ თვალებს,
 საღამო ავლებს ხელს მოაჯირებს,
 შეუმნეველი იქნება მთვარე,
 არ შეიძლება ვინმეს დაჭირდეს.

და მიაღება შზის სველი სხივი
 ცარიელ სახლში დარჩენილ ფინჯანს,
 და ქუჩის ბოლოს გოგონას ღიმილს
 ეტყობა სიკვილ-სიცოცხლის მიჯნა.

ათოვს სველ სახლებს, ათოვს ოჯახებს,
 ათოვს საწოლებს, ათოვს ხალიჩებს,
 სველი ბინები თოვლში მოჩანან
 და თოვლი თოვლში უნდა დაიხრჩვეს.

ვიცი, დავტოვებ ამ თოვლს და თვალებს,
 მინდვრებისაკენ წავალ, დავტოვებ,
 ღამე იწვება თოვლი მკვდარივით
 და დილით კვლავაც უნდა გაათოვდეს.

არც ავი და არც კარგი დარია
 და შეიძლება, რომ დაუბარო
 დათოვლილ ჩიხში სველ ადამიანს,
 რომ ამ თოვლივით იყოს უბრალო.

1992 წ.

კრიტიკა

გაგაქა ღოლიძე

გასული საუკუნის 60-იანი წლების თბილისის სადგურზე “ბავშვთა სამყაროს” ვიტრინიდან გადმოღებული მატარებელი იდგა. ხალხი მოუთმენლად აწყდებოდა ვაგონის კიბეს. ვინც აასწრებდა, ფანჯარას აღებდა და ქვემოდან ამოგდებული ჩანთებით ადგილს იკავებდა. მეც მივგრებოდი თხილამურებს შორის, რომ აქეთა მხარეს, შუა ვაგონში ადგილი დამეკავებინა. ზოგჯერ ვასწრებდი, ზოგჯერაც ხალხის ტალღა ისეთი სისწრაფით ავსებდა ვაგონს, პირველივე სკამს ვიკავებდი. ასლა მამარჩიშის სტუდენტებმა მიველეს, ბარგი შემოყარეს და შუა ვაგონი დაიკავეს.

როგორ ველოდებოდი მესამე ზარს! მერე კი თითქო ფილში იწყებოდა, ფანჯარაში კინოკადრით დატრიალდებოდა ქალაქის გარეუბანი.

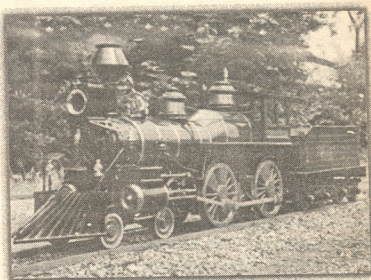
მცხეთის იქით მატარებელი წველიადში შედიოდა. მსამონებდა ჯდომა ბნელით გარემოცულ სინათლესა და სიბოროში. სტუდენტები კარტს თამაშობდნენ. დედა ჯერ ჩემთვის ამხადებდა ვახშამს; ბურში ჩადებულ ქათმის თეთრ ზორცს. თერმოსიდან ჩაის მისხამდა. ეგონა ჭამის მერე ძილი მომერეოდა, მაგრამ რა დამაძინებდა! მზიარულებით საუფ ვაგონში გულივით ძვრდა მუსიკა. რიტმსა და მელოდიას უცხო ქვეყნის სუნთქვა მოჰქონდა ჩემთან. ის ქვეყანა რატომღაც ხეობაში ჩაქოჯოჯო პატარა ქალაქის და მთაზე შემომდგარი სოფლის მიშმა ისაჩვიოდა ჩემთვის.

როდის შემოდიოდა კონსუქტორი? მოუთმენლად ველოდი და ჩემი პატარა, აგურისფერი ბილეთი ხელში მეჭირა. კონსუქტორი კი მაინც ახერხებდა და იმ დროს მოგვაკითხავდა, როცა ლოდინით გაბეზრებულს ყურადღება გამეფანტებოდა ხოლმე. თითქო ამ კაცის ცხოვრების აზრი ის იყო, მოულოდნელად თავს დაეკავებოდა; კი არ შემოდიოდა, სკამთან უცებ განდებოდა, მერე რომ უცადავ გამქრალიყო. ირგვეოდა მზიარულების რიტმი, ხელს შერჩენილი ჭიქიდან ღვინო იღვრებოდა; ქალები შეუწებებულად სახით იწყებდნენ ჩანთებში ქექვას. კაცები კი იმდენს ახერხებდნენ, ამ გაქვავებული რკინიგზის სახეზეც იწყებდნენ რაღაც ღიმილის მსგავსს.

მატარებელი ნელ-ნელა ანელებდა სვლას და ფანჯრის გარეშე, წველიადში გემოვით შემოცურდებოდა დიდი, განათებული სადგური. წვრილი, ლურჯი ფიცრებისგან მოქსოვილ კედლებზე სტალინის სურათი ედგა. ბევრი ჩაიდოდა აქ, საკლები ამოირიდა და ჩვენი უფრო ხალვათიად გვრძნობდით თავს. განახევრდა ღვინით სასვე ბოცაც და მისი ქარვისფერი სიწითლე მამას სახეზე გამოეღო. ლამაზი სიტყვებით აჯადოებდა სუფრას. რადიომიმბლეიდან რაკეტრილი ფეთქებდა, ვაგონიც მუსიკის რიტმში ირწყოდა. ფანჯრის მიშმა, ლანდებამქვეული ხეები მიხედვდნენ ერთმანეთს; მელნისფერი მთაგრიხილი იღვრებოდნენ ბინისფერ ცაზე... შიგადაშვი რომელიმე სადგური არღვევდა რიტმს, მერე კი ისევ გრძობდებოდა გზა, ისევ ემზში შედიოდა სუფრა, ისევ წნდებოდა მოლოდინი.

ზაშუის მერე ხალხი საბოლოოდ იცხრილებოდა საცერში. რჩებოდა სწორედ ის, ვინც უნდა დარჩენილიყო. ვადასებულ ვაგონს არა აქვს საკუთარი სახე; იქ უფრო მოუთმენლობაა, A პუნქტიდან B პუნქტში ჩასვლის მოლოდინია და არა თვად მეზავრობა. სალინში თავისუფალი სივრცე წნდებოდა. ისმობდა ვადალაპარაკება, შეიძლება სკამიდან სკამზე გადაჯდომა, არა ადგილის დაკავების მიზნით, უფრო იმიტომ, რომ უკმა ვყვლა ერთად ვმგზავრობდით, ერთი სადგურისაკენ და ერთმანეთის უკეთესად გვემზობდა. ჩემი თხილამურები ბარგთან ერთად ზემოთ, თარიზე იყო შემოდებული. ჩემ-ჩემად შეეცქეროდი მას და რამდენი ვაგონი შეინჯდებოდა, გუ-

მ გ მ ა

ლი მეკუმშებოდა, თხილამურის პირი კედელს რომ ეხებოდა. ეს თხილამურები დიდვად და თამაზმა ჩამოშტანეს მოსკოვიდან. საწოლის თათთან ვინახავდი. ისედაც სარკესავით მოლაპალაკეს, ყოველდღე ვაბრალებდი. ძილის პირს მიპირილი თვალს მჭრიდა და სიზმრის ბურანში მითრევდა. ვიღვიძებდი და თვალწინ თხილამურის მომრგვალებული ცხვირი დამიდგებოდა პოლენური ფირმის მგზღვრით.

ახლაც ამ თხილამურს შეეცქეროდი; მის სარკეში თითქოს ირეკლებოდა მსოფლიოს მატარებლის სასიხარულო მოლოდინი და რეკლამების ციმციმში იისფრად განახებული ღამე.

მატარებელი კი უკვე მთელი ძალით მიქრდა. თუმცა ფანჯრის მიწოდებულ წველიადში კი არ მიქრდა, ადგილზე ირწყობდა...

არ ვიცი, იქნებ არც იყო წველაფერი ისე, როგორც მასწენდება; მე ზომ ამავს გულს შერჩენილი სიხარულისგან ებერწყავა... ხელის ოღანე შერგვდა და მოვრების ნამსხვრევები ფერადი კენჭებით ეთამაშებთან ერთმანეთს, სსოუნის შორეულ ფსერზე ათასნარი ფორმებსა და სახეებს ქნინა...

მატარებელი ბორჯომის ხეობაში შედიოდა. ვაგონი მიწუმათდა; აკანინით არწყვდა მგზავრებს. დედა ფანჯარას გასცქეროდა. არჩევდა და ვერც არჩევდა ახალბების მოას, ჩამქრალი დეკორაციისათვის რომ იდგა; რომლის წვერზეც თოვლი ციმციმებდა; ფანჯარაში ნათურასავით ჩამოკიდებული მთაგრი ანათებდა მწვერვალს. დედა მამყენვდა სხივთა თამაშით მონიშნულ ქელს, ჩამოქებულ უღელტეხილს, სადაც თავდებოდა საქარავნო გზა. მამა გვიღიმოდა. სტუდენტებს გადმეცქევით ქინათ. რადიო ხრიალებდა. მეუღლია პუკლასავით ეთამაშებოდა ტალღას - ზან მოფრინდებოდა, ზან გაფრინდებოდა.

ვიცოდი, მალე ბორჯომში შევედიოდი. რაღა იყო დარჩენილი? დაახლოებით აი საბურთალოდან, დიდდებს სახლიდან ტროლეიბუსით რომ მიდებან ლენინის მოედანამდე. უკული ცოტა ვგაუკუნა, მაგრამ ეს “ცოტა” წარმოუგუნელად იჭიმებოდა; მოუთმენლობა გზას აგრძელებდა; მატარებელიც განჯრას მიძობოდა ნელა; ფრთხილად, ფეხკარფით შედიოდა ძილით მოცულ ხეობაში.

მერე კი უცებ გული გამიწყვდა ფანჯრისკენ, რადგან

ზუსტად ვერძინობდი, რომ აი ახლა გამოჩნდებოდა მტკვარი, გველეშაპის ქერცლივით აირეკლავდა ვერცხლისფერ მთვარეს, ერთხელაც მოიჭყვინტა კუდს და მთებს შუა გზის გასაყარს გახსნიდა. შენელებლობა ღირბლების ცემა, შენელებობა და სიჭკარე და ბოლოს სამყურა ღამპირიანებით შემოცურდებოდა ფანჯარაში ბორჯომის პირველი სადგური - ჩარხის წყალო.

ბაკურიანის მატარებელი, როგორც წესი ივანიანება, მაგრამ უკვე აღარსად მტკვარებოდა. უკვე გადისული ვიყავი ბაქანზე, თბილასურები მოაჯირის იყო მიყუდებული. ჩვენი ბარბეკუი, ვიწრო ლიანდაგის ნაპირების ეწყო, სადაც მამას ვარაუდით, პირველი ვაგონი ჩამოვდებოდა. პაერი იყო ხავერდოვანი, მათობივლია; ალბათ ზეზეულად ღვათინებდა, მაგრამ ვერ ვეულოდი იმას, რასაც ვხედავდი; რაც ზამთრისპირის, თბილისურ ღამეებში მესიზმრებოდა; გუბდავდი ქვითკირის პატარა სადგურს, პაპაჩემი ნიკოლოზის დროინდელს რომ ეძახდა; ვხედავდი ღამპირების შეუჩდილი შაახალწლო ნაძებდად გაბეულ ზეივანს. ყინვით შეჭირბულუ გუბებს მთავრად აბრჭყვიალებდა. მოაჯირის იქით პატარა ქალაქის ფრადმენტი ანათებდა - ვესტერნის ქუჩასავით ჩადგომილიყო წყვედილის უღამპირი... რამდენჯერ მანტარია, როგორ მომწერებოდა აქ გავლით კი არა, სამუდამოდ ჩამოსვლა; ჩახახხლუბა იმ ფიტრული სახლის ზურჯიანით გადმოვიდებულ სართულზე; კუხის ფანჯარაში; საიდანაც სადგურიც მოსინანდა და ახლად გამკრთალი ხეობაც; მომსურვებია იქ ფოფა, იქ ცხოვრობდა; იმ ფანჯრის რაფაზე გაკვეთილების მოშხადება და სიარული მინერალური წყლის ქარხნის რაფვიან სკოლაში, საიდანაც პირდაპირ პროფტექნიკურ სასწავლებელში აბარებდნენ... არ ვიცი რატომ მქონდა ასეთი უცნაური სურვილი, რამე ვაძინა ის, რა ასოციაციამ აღძრა ეს ოცნება იმდენად ძლიერი და მოშიდველი, რამდენადაც აუხუნელი.

მერე და მტრეც, როცა მანქანით დავიდიოდი ავ გზაზე, ყოველთვის ხელას ვანელებდი იმ სახლთან, იმ ფანჯარასთან... რაღაც წარმოდგენილი სევდა და სინანული მიპყრობდა ფანჯარაში მომწყვდილი, ჩემი ვერწყმდარი ცხოვრების გაბო... და ვეწყვდებოდი იმ გაუგებარ სინაულს, შეგანტროდი იმ ძველ მანარაბს, მის ჩაბნელებულ სარკელს როგორც სევდანარევი სისარულის იდუმალ წყაროს.

რატომ მემართებოდა ასე? რატომ მიზიდავდა სახლი, რომელშიც არათუ მიცხოვრია, არც კი შემიხედავს შიგ. გულის იდუმალ გზათა მონაკვეთზე, რა ძალამ ვახანდა ეს ადგილი ასე ძვირფასი ჩემთვის? ის არ მავინებდა ბორჯომის მძღალს, სადაც ვაგიზრობდი. ის იყო სრულიად უცხო, სრულიად შეუცნობელი შენობა, რომელსაც ერთი ნახვით თუ შევიცვარებდი, რათა მერე სამუდამოდ მყარებოდა.

არა! ვეულოვევს ვერ ვიჭვივო არ მინდა იდუმალება დაეუკარგო ჩემს გრძობას! როგორ შეიძლება გადმოვიცე ის, რაც მხოლოდ ჩემმა და ჩემთვის არსებობს? ის ჩემი გულის უკანა, არასილური მხარეა, რომელიც არასოდეს შეიძლება განათდეს და შემობრუნდეს გონებისკენ.

პატარა მატარებელი კი უკვე შედიოდა ჩარხის წყლის სადგურში. თითო-ორლამ გზაზარის ჩრდილი ეცემოდა მიმქრალი ვაგონის ფანჯრებს. ჩემოდნებით ჩახერგო კიბეზე მიჭირდა ასვლა. მასხნდებდა ტკივილი, მუხლით კრინის საყვეწურის რომ ვეუთქებოდი. ყინვიდან სიცხემი მიხვედრილი, ხაზის ორიენტაციას ვკარგავდი, მერე კი დუმებოდა ვჯდებოდი და კიდრე ჩვენები ბარგს ალაგებდნენ, გაცქვრდი ბნელს მერეულ შენობას, საიდანაც ახლა სადგურის ურუხის გამოვიდოდა (უფროსიც უკვ იყო და უკვე ორისიც). დინჯად აღმართავდა ხელს და ზარს შემოკრავდა. შეუანჯღრბდებდნენ ვაგონები, დაიკვილებდა ორიქმავალი და ქშინით შეუდგებო-

და აღმართს.
ქვანახშირის დუმელთან სამინალად ცხებოდა. ორ ნაბიჯსაც ვერ დგამდა ღია კარიდან შემოჭრილი ყინვა.
სინდრების შუკი ორნავ აფერძკრთალებდა და ურჩხულის ლანდებად ამხვრევდა ღამის სინდრებს. ჩრდილი თამაში თვალს მიჭრევდა, მაგრამ ძილი მაინც არ მეკარებოდა. ამ სიზმარულ-საღმი კონდუქტორიც ისე ვეღარ კონდუქტობოდა. მის ბუნდოვან სახეს აღარ ქქინდა გამორჩეულობის ძალა და სიმკვეთრე.

გარეთ, ფანჯრებს მოწოლილი ღამე შემუწნველად იცვლიდა ელფერს. და უეცრად ამ შემპარავ ფერიცვლელაში მკვეთრი სინათლე იფეთქებდა! ლიანდაგის გასწვრივ თვალისმოჭრულად ანათებდა პირველი თოვლი! თოვლის დანახვის სიხარულს საზღვარი არ ქქინდა! ათასფერი ნაკველვი გასდევდა სუფთა თოვლივით მოფენილ განცდს და... იტიხებოდა რატორც მოთხრობა ჩემთვის უხილავ ტყის ბინადრთა შესახებ.

სტრიქონებს შორის მელიები და მტლები კურდღლებს დასდევდნენ. დაბაჯბაჯებდა დათვი, რომელსაც ჩემი დათოვნისი არ იყოს, ფოლადის თვავლით ქქინდა.

სახალწლო ზღაპრით იხსნებოდა და იკითხებოდა ზამთრის პატარ-პატარა ნოველებით და ტრაგედიებით სასვე ფურცლებს.

მატარებლის ირგვლივ ათასნარად ტრიალებდა ტყე, თოვლის თიერი სულარა, როგორც საჩუქრების პარკი, სადაღაც ზეცაში იყო ბავიით შეტყურული და ხეობაში კალთა-კალთა გადმოპირქვავებული.

რა ანაუქარს იტყვდა ეს ქათქათა თოვლი? თავის თავსადა რომ საწყობს და ღამესაც აფერძკრთალებდა? თოვლი იყო თუ მოთამაშე სხივთა არილი, მხოლოდ ტყეს რომ ეკუთვნოდა და მის ხელშეუხებელ სიწმინდეს ქქინდა. თითქმის იმას შეუცქეროდა, რისი მიწსურველ ჯერ არავის ყოფილა.

კივილით, ქშინით, ბავჯავით ავილილი ზვეით და ზვეით, საჩუქრებით სასვე პარკის სათაისსკენ და ყოველი სადღური, პატარა მატარებლის ყოველი ხულის მოთქმა დაუეწყარი იყო.

ლიკანში დიდხანს ეწერებოდი. ორთქლმავალი წყალს იღებდა და ბოლო აღმართისთვის ძალას იკრფოდა... ახლა ვეკითხები ჩემ თავს; სად წყავილება ამოდენა სიხარული, აქ რომ არ ამოვსულიყავი და ზამთარი თბილისში გამეტარებინა? სხვა გზას მონახავდა ალბათ, სახეს შეიცვლიდა და მაინც იფეთქებდა, რადგან ეს ნათელი განცდა დვლის წყალბისავით თანმდევდა და როგორც პებელა ყოველთვის თავის ვეკვლის პოულობდა.

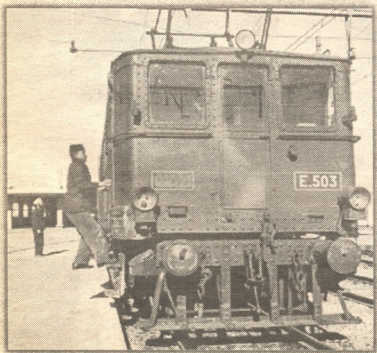
ორთქლმავალი უკვე იესებოდა წყლით. მზის მილოდინი ანათებდა ცას. სისხამ დილით გამოსული ქალბი ვაგონებს შორის დარბოდნენ; მოქქინდდა ნაკჰაპურები, სოკო, ვიგონის მარცვლები, კვე... ბავჯომ-ბაკურიანის ტყე თავისი სივეპრილით თავს მავნებდა. მერე კი უკან-უკან მიდიოდა მომტრედისფერი სადგური, ქვლივით დავაგებულთა სანატრიოში. აღმართი სწორედ გადადიოდა, მატარებელი ხელას უმატებდა და ბორბლების თანაბარი ცემა ქქინდა ფანჯრებს ავეუნებული ტყის რიტმულ მუსიკას. უკვე ივანიანობდა აღმართა-მოვლილი და დასველებული ორიქმავლის ძალა; მოსახვევში მდის სხვევად ფართოვებოდა სივრცე. ტყე მინდვრებში გადადიოდა. იალქნებით ირწვიოდნენ ნაძვები. გზის ერთი შემობრუნებდა და ერთაშად იხსნებოდა მარადმწვანე ფარღამივალ სხივებში, დღურეც ცის ფორზე კოხტა კონსერვი წვერი ჩნდებოდა, ზედ გაქმული საბავირო გზით. მთელი ბაკურიანი ჩემს შესახვევდრად მობრბოდა. ერთმანეთს ენაცვებოდნენ უღამპრისი ხლები; იავგონს ველი, მთის ქუჩა, ტყე-

პარკი, მაგრამ მე აღარ შევცქეროდი მათ. მივაკონწალებდი ჩემს ჩანთას ლიანდაგის გასწვრივ, ბაქანზე. სადგურს შემოვურბენდი და ღრმა თოვლიდან ყინულის გზაზე, ზედ მარხილებთან გავდიოდი. ცხრაწაგის მთიდან ბურთითი ამოვარდნილი მზე თვალს მჭრიდა. საშინელი ყინვა მისუსხავდა ხელებს, მიწვაკავდა სახეს. მარხილს ზოგჯერ ვეღარ ვუსწრებდი და მასსოვს, ცივაზე დადებულ ბარჯს მივათრევდი მე, დედა და მამა ხეით, სადგურის ქუჩაზე. ეპ! როგორ ვერ ვპოულობ სიტყვას, როგორ ვერ ვამბობ, ვერ გამოვხატავ ჩემი მოგზაურობის გვირგვინს - წებონარკვი ხის კვამლით გაჟღერითილ დილას საახალწლოდ დამტკბარ სოფელით. ხეობიდან ღია სივრცეში გასვლის სიხარული აქ უსხარულოდ ფართოვებოდა და წინგადაშლილი ცხოვრების ნათელ მოლოდინს ქმნიდა.

მივათრევი ბარგით დატვირთულ ცივას სადგურის ქუჩაზე; მოყინულ დეღაზე გადავდიოდი და უკვე აფთიაქთან ზედ, სოფლის ცენტრში გავდიოდი.

არა! ვერ დავასრულებ გზას, ვიდრე ერთხელ კიდევ არ მივებურუნები ამ აღმართს, მზიური ველისკენ მიმავალს; რომელიც სახვს იყო რბილი, ზაფერლოვანი, ტანინიანი ღვინოსავით მათობებელა სინათლით. არ მშორდებოდა რწმენა, რომ კიდევ ბევრჯერ ამოვიღოდი აქ და რასაც ამჯერად ვერ იტყვია ჩემი გული, იმას მერე და მერე გავეკუბედი გემოს. და ბოლო არ ეწებოდა აქ ჩემს სიცოცხლეს და ეს იქნებოდა არა მარტო აქ ყოფნა, არამედ მთელი ჩემი ცხოვრება აქაც და ქვევითაც, ქალაქში. ეს იქნებოდა სკოლაში პირველად წასვლის სიხარული, ბავშვობის მეგობრებთან პირველი შეხვედრა, პირველი სიყვარული, პირველად დათობის ეშხი; ეს იქნებოდა მთელი ჩემი ბავშვობა, ჩემი ცხოვრების ის სუფთა, აუღმერეველი ნაკადი, როცა ნამდვილად ვცხოვრობდი, როცა ყოველი დღე სასწაულივით ცხადდებოდა ჩემთვის. აი, რამოდენა მოლოდინს იტევდა სადგურის ქუჩის მზით მოიკოვრილი აღმართი სოფლის ცენტრამდე. როგორ იტყვია და ვყვები და მაინც ვერაფერს ვამბობ ხეობაში დარჩენილი უცნობილი სახლის შესახებ, რომელიც გამოიცანასავით მხვდებოდა გზაზე, აქამდე ვერ შემდგარი და მაინც იმედნაუქრობელი ცხოვრების შესახებ.

პრილი

მისილ კვიციში

ვაპირებ ცხოვრებას

ავტობიოგრაფიული ჩანაწერება

75 წლის პოეტმა, მიხეილ ქელიცი-ძემ, თავისი მემუარული ჩანაწერების პირველი ნივთი ჟურნალ "ვისკარში" გამოაქვეყნა (2000 წლის, N1,2,3). ვახშულუბით ავტობიოგრაფიულ ნაწარმებში ერთ ნაწილს "ვაპირებ ცხოვრების" მეორე ნივთიდან რედაქცია.

უსათაურო ანუ ჩემი "ლოგა-ყოფილი"

ეს ჩანაწერები, ჩემთვის შეუმჩვენვლად, "თავისთავად" იქმნებოდა მთელი ცხოვრების განმავლობაში. ვწერდი მამინ, როცა დღესი არ მენერეოდა და ზოგი მთავანი ლექსის ეკვივალენტი გონია. ასეა თუ ისე, ჩემი ჩანახატები, ზნეობრივი და ფილოსოფიური სენტენციები (ღმერთმა დამიფაროს, არც მონტეს, არც ლაონოშუკოს თავს არ ვადარებ), რაღაცანიარად წარმოადგენს ჩემს პიროვნებას და ამიტომ საჭიროდ მივიჩნიე შემეტანა ჩემს "ავტობიოგრაფიულ ნარკვევში". მკითხველმა განსაჯოს, რამდენად სწორად მოვიქციე.

უსარგებლო ფირი * * *
 უფროსი საშუალებაა! გონება, ჩვენ, არა მარტო დისკრეტციების დასაწერად, გართობისთვისაც მოგვცა ლმერთმა! შემოქმედი კაცი, მზატვარი, სიკვდილამდე ბავშვია და ტვინი, როგორც საყვარელი სათამაშო, მას არასდროს მოებზრდებ! დროცა და სივრცეც, წარსულიცა და აწმყოც, მომავალიც და უსაზღვრო კოსმოსიც - ყოველივე ეს გონების სრულ განვარტულებშია! საბარლონი არიან, ვისაც ამ სიმდიდრის გამოყენება არ შეუძლია!

მაგრამ ფირი აუცილებლად უსარგებლო უნდა იყოს - პრაქტიკულ ინტერესს მოკლებული! იგი უნდა გვიტაცებდეს, გვაღაღებდეს, გვართობდეს, - ამ "გართობაში" კი ბევრი რამ იგულისხმება: ძიების აზარტაცია და აღმოჩენის სიხარულიც!

*** * ***
 თავს იღარიბებს, ვინც მხოლოდ აწმყოში ცხოვრობს! უფალმა, ჩვენ მოგონებისა და ფანტაზიის ანუ დროში გადნაცვლების უნარიც მოგვანიჭა... ამის შესახებ, კარგად წერს კურტ ვონეგუტი თავის რომანში "სასაკალი N5": "ქ-მი რომანის გვირი ბიძი პილიგრიმი დროს გამოეთიშა - 50 წლის კაცი იყო, უკვე დაქვრივებული, როცა დაიძინა და თავისი

ქორწინების დღეს, 20 წლის ასაკში გამოვლენისა მერ-
მე უხილავი კარი შეაღო და 70 წლისა გახდა. ბილის
თქმით, არავითხელ გაუვლია თავისი ცხოვრების გზა -
დაბადებიდან სიკვდილამდე. იგი განუწყვეტლივ მოგზა-
ურობს დროში და ზოგჯერ თვითონაც არ იცის, დღეს
სად აღმოჩნდება: ბავშვობაში, ასალგაზრდობაში თუ
სიჭარმაგებში? "სიკვდილი არ არსებობს, - აცხადებს
ბილი, - გარდაცვილი აღდამიანზე მხოლოდ იმის თქმა
შეიძლება, რომ იგი ამჟამად "ცუდად გამოიყურება",
რადგან დროის სხვა მონაკვეთში, მაგალითად, წარსულ-
ში - იგი ცოცხალია. ამიტომ სისულელა მკვდრის და-
ტრება... დრო კრიალისას შესაღწეა და მისი ყოველი
მძივი - წარსულიც, აწმყოც და მომავალიც, - მუდამ
ჩვენი განკარგულებაშია, როგორც ჩვენი მოქმედების
ასპარეზი..."

რა დიდებული, მანუგუმებული აზრია!

სიბერე - სიცოცხლესთან გაჭიანურებული გა-
მოთხოვებაა, უსიამოვნო და ძნელად ასატანი. მაგრამ,
ამავე დროს, იგი სიცოცხლის გახანგრძლივების ერთ-
თადერთი საშუალებაცაა, რადგან სხვა ვარიანტი არ
არსებობს!

თუ კარგად ვიცით, რაზე ვნერთ, მით უმეტეს, სი-
მართლეს თუ ვნერთ, შეგვიძლია ბევრი რამ გამოვტო-
ვოთ - შიკთხელი თვითონ მიხედვით.

რატომ არის, რომ გამოუცდელი კაცის მიერ ჩადე-
ნილი ბოროტმოქმედება უფრო სასტიკი და უღმობე-
ლოა, ვიდრე გამოცდილი ბოროტმოქმედის დანაშაული?

ანწყო - უსასრულოდ მცირე მონაკვეთია ჩასუნთქ-
ვასა და ამოსუნთქვას შორის და ჩვენ, ფაქტობრივად,
მხოლოდ წარსულში და მომავალში ვცხოვრობთ!

უცხოელები "გენაცვალეს" და "შენი ჭირიმეს" იმი-
ტომ ვერ თარგმნიან, რომ ამ გამოთქმების შესატყვისი
განცდა არ გააჩნიათ, თორემ იმათი ენა ქართულზე
ღარიბი როდია.

ის, რაც სუყველას ეკუთვნის, სინამდვილეში არავი-
სია - ეს ანბანური ჭეშმარიტება ვერა და ვერ გაიგეს
კომუნისტებმა! მარქსი მაინც რამ გადარია, ის ხომ თე-
თონ მესაკუთრე იყო?!

ერთი ბანანია, უძველესი ქვეყნის პატივმოყვარე
მოსახლეობმა (რომლებსაც "ქართველებს" უწოდებდნენ)
თავიანთი ეროვნული ანბანის უკვდავსაყოფად, ქალაქის
მოედანზე გრანდიტის ლოდი აღმართეს და ზედ დაანერ-
ეს: "აქ "ღვინა-ენის" ძეგლი დაიდგებაო"... გავიდა ხა-
ნი და როცა იმ ქვეყანაში კოსმოდრომის მშენებლებ-
მა მიწის ქანს გრანდიტის ლოდზე ამოაყოფეს, მიელს
დღეამინაზე კანსტრუქციის არ აღმოჩნდა, რომ ის წარწე-
რა ამოეციხის!

იქნებ შემოქმედება ჩვენი უსუსური მცდელობაა?
გაკვირვების წამიერ განცდას უსასრულობის თვისება
მივანიჭოთ?!

ქართული კაცი ბუნებით მსახიობია და ყოველთვის
ისეთი გატაცებითა და კმაყოფილებით თამაშობს თავის
თავის როლს, რომ ხშირად არც აინტერესებს: რა სპექ-
ტაკლში მონაწილეობს?!

ბუნება ბრმა და გულგრილია. იგი ყოველად უზ-
როდ, მექანიკურად ენება ჩვენს დამანგრეველ მუშაო-
ბას და აინუნსიც არ ადებებს ჩვენს ზრახვებსა და მის-
წარაფებებს!

პროვინცია რომ თბილისს ეტანება, კარგია - საქარ-
თველოს დედაქალაქი ძირითადად ქართველები უნდა
სახლობდნენ. მაგრამ, სამწუხაროდ, ქალაქური ცხოვრე-
ბის წესი, დღეს, სომეხმა შაიკანუშამ უუეთესად იცის,
ვიდრე ქართველმა ფაცია-ბტოლამ!

ერთი ჩემი დაუნერული მოთხოვნის "კონსპექტი"
მინდა შემოგათავაზოთ: ყველაფერი ქალაქის ერთმანე-
თისადმი ლტოლვით დაიწყო. მერმე, ეს ფიზიკური და
სულიერი ლტოლვა, ეწ. "სიყვარული", საკუთრების
გრძნობაში გადაიზარდა და ეჭვიანობამ ცოლი იქამდე
მიიყვანა, რომ მან "მოჰკლა" და დაივიწყა ქმარში - მა-
შაკაცი, ქმარმა კი (რაკი ცოლში მხოლოდ ეჭვიანობა მოთ-
ვალთვალეს ხედავდა), "მოჰკლა" და დაივიწყა ცოლში
- დედაკაცი... მაგრამ ისინი მაინც ერთად იყვნენ და
თითქმის უფერადო კიდევ ერთმანეთი და ვერაფრით
ვერ მიშხვარდებიან, რომ სინამდვილეში მათ სიყვარუ-
ლი კი არა, - ერთად ჩადენილი ბოროტმოქმედება -
სიყვარულის მკვლელობა აკავშირებდა!

ნიჭი დანაშაულებითაა, რომელიც მხატვარმა თავი-
სი შემოქმედებით უნდა გამოისყიდოს!

ნებისმიერი საზოგადოება სოციალურ ჯგუფებად,
ანუ კლასებად იყოფა, მაგრამ არსებობს კიდევ სხვა,
უფრო დიდგერწყვილი დაყოფა, რასაც ჩვენი არსებო-
ბისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. მართლაც,
რამდენია საზოგადოებაში ჭკვიანი და უჭკუო, პატიო-
სანი და თაღლითი, ბოროტი და კეთილი, ძუნწი და
ხელგაშლილი...

საკვირველია, რომ "კლასთა ბრძოლის" მიმდევრებს
ეს შეხედულობიდან გამოჩრათ!

ერთი საყოფაცხოვრებო "კანონი" აღმოვაჩინე: ქალი-
სადმი ჩვენი სიყვარული იმ ენერჯის უკუპროპორციუ-
ლია, რაც ამ სიყვარულის მოსაპოვებლად (ანუ ქალის
ხელში ჩასაგდებად!) დაგვხარჯავ... განა ასე არ არის?

ნუ მოთხოვთ აღდამიანს იმაზე მეტს, რისი მოცემაც
მას თვითონ, ნებაყოფილობით უნდა... მაშინ ყველანი

ბედნიერი ვიწებები!

ქართულ კაცს ლექსის წერის (საერთოდ, შემოქმედების) თანდაყოლილი ნიჭი აქვს. მაგრამ არაფერს ისე კარგად და ისეთი შთაგონებით არ წერენ ჩვენში, როგორც ნეკროლოგს (გარდაცვლილი ადამიანისთვის ტკბილი სიტყვა არ გვეწაფება).

სადღეგრძელის თქმაშიც მარჯვენი ვართ, რადგან სადღეგრძელო სშირად ნიღაბია ნამდვილი გრძობის დასაფარავად და სადღეგრძელის მოქმელი, თავის გამოჩენას უფრო ცდილობს, ვიდრე მოყვასის დაფასებას!

როგორი მომხიბვლელი და სასურველიც არ უნდა იყოს ქალი, შეილს დედასთან ქუჩაში გავლა არ უნდა ეუხერხულებოდეს! ჩვენმა დედებმა ყოველთვის იცოდნენ ქალური თავდაჭერისა და მიხრა-მოხრის ეს საიდუმლოება. ნუთუ ახლა დაივიწყეს?

ერთ ჩემს ნაცნობ პოეტს იმდენად დიდი წარმოდგენა ჰქონდა საკუთარ თავზე, თვითონვე რცხვენოდა ამის, კრიტიკებდა თავის ღირსებებზე ლაპარაკს და ამიტომ უაღრესად თავმდაბალ კაცად თვლიდნენ.

ჩემი დაკვირვებით, ადამიანს ხუთი შეგრძნების გარდა, კიდევ ერთი, გარდაუვალი აღსასრულის შეგრძნებაც აქვს... თუ მიგიტყვიათ ყურადღება, რა ნაღვლიანი თვალებით იყურება ახალშობილი ბავშვი?

სიყვარული რწმენა და ყველანაირ ცოდნას აღემატება! საყვარელ არსებაზე ხშირად არაფერი ვიცით, გარდა იმისა, რომ გვიყვარს და ეს ჩვენთვის საკმარისია. სამაგიეროდ, კარგად შეგვიძლია დავახსიათოთ ადამიანი, ვის მიმართაც სრულებით გულგრილი ვართ.

ამას წინათ, ბალზაჟი გადავიკითხე საყურადღებოა გოლსტეის ევოლუცია... თავიდან, გამდიდრება მისთვის საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესების საშუალება იყო: ამის გამო განიცდიდა გაჭირვებას და დამცირებას, ყველაფერს იკლებდა, კაპიკ-კაპიკ ფულს აგროვებდა, რომ შეძლებული კაცი გამხდარიყო. იგი ფიქრობდა: ყოველთვის ასე ხომ არ ვიქნები, დოვლათს დავაგროვებ, შეძლებული კაცი გახდები და ბედნიერად ვიცხოვრებო... მაგრამ მიზანი შორს იყო და დროთა ვითარებაში, გოლსტეი იმდენად შეეჩვია თავის მათხოვრულ ყოფას, რომ დაივიწყა ის, რისკენაც მისწრაფოდა. იგი უკვე აღარ ვარგოდა იმ მომავალი "ბედნიერი ცხოვრებისთვის" და ამერიიდან, მხოლოდ შიმშილის, დამცირებისა და უუფლებობის პირობებში შეეძლო არსებობა. ეს იმიტომ მოხდა, რომ ბედნიერი ცხოვრების მიღწევის საშუალება - მატერიალური დოვლათის დაგროვება, - გომსეკისათვის ცხოვრების მიზნად გადაიქცა... დასკვნა ასეთია: წინააღმდეგ მარქსისტული მოძღვრებისა, ნებისმიერი მიზნის მისაღწევად მარტო ის საშუალება გამოადგება, რომლის მეშვეობითაც მიღწეული მიზანი, თავის პირვანდელ სახეს არ კარგავს...

ორთაბრძოლაში მოგებული ის არის, ვინც გამარჯვებულად კი თავის "მეობას" შეინარჩუნებს!

სასენი ნიშნების მტერი არ ვარ, მაგრამ ბოლო ხანს ძახილის ნიშანი შემწულდა. ჩემი ნება რომ იყოს, გავაუქმებდი... თუმცა, ამით არ შეიცვლება?

საკულტო ნაგებობა, - ქართული ტაძარი იქნება თუ გოთური ეკლესია, - ხელთუქმნელს ჰგავს: იგი ბუნებასთან ორგანულად შერწყმულია და ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებს, თითქო, ხესვანი, მიწიდან იყოს ამოზრდილი... ამას ვერ ვიტყვით სამოქალაქო ან სანაწიშო დანიშნულების შენობებზე, თვით არქიტექტურულ შედევრებზეც კი, ცოცხალი ბუნების ხელოვნურ დანამატებად რომ გამოიყურებინა!

ერთმა ახალგაზრდა მწერალმა ბრძენსა ჰკითხა: მშობლიური ენის გარდა, უცხო ენებზე ვიცი და რომელ ენაზე ვწერო? ბრძენმა უპასუხა: იმ ენაზე წერე, რა ენაზეც ლიცულობო... ჩემი აზრით, ენის არჩევანზე თუ მიდგა საქმე, იმ ენაზე უნდა ვწერო, რა ენაზეც დავიძახებთ: "ვაი, დედაო!", როცა რაიმეს ვიტყვით!

ვინმეს უნდა ეჭირდებოდეთ, - მარტო მაშინ იქნება ჩვენი არსებობა გამართლებული!

ადამიანს თუ პასუხს ვაგებინებთ მისი შეხედულებების გამო, მაშინ უნდა მოეთხოვოთ პასუხი იმ მოვლენებისთვისაც, რამაც ეს შეხედულებები განაპირობა, ეს კი აშკარა უსამართლობა იქნებოდა!

ადამიანი, თუ მას ყოველივე არსებულის ნაწილად არ წარმოუდგენია თავისი თავი, შეუძლებელია ბედნიერი იყოს.

ერთმაშად და მოკლედ ბევრს რომ იტყვი, ესაა ლექსი!

რაც დრო გადის, ჩემში თანდათან იკლებს საკუთარი თავის შეცოდების გრძობა და მოყვასისადმი უფრო მეტი თანაგრძნობი ვიშკვალავი. იქნებ, ის პირვანდელი, ლტოაბრივი სანყისი იღვიძებს ჩემში, აღსასრულს რომ ვუახლოვდები?

საკვირველია, მაგრამ მექვამე კაცს, ლექსის მოსმენა არ მიყვარს! პოეზია, ალბათ, ფერწერას უფრო ჰგავს, ვიდრე მუსიკას და ლექსის აღქმა შინაგანი მხედველობის საშუალებით ხდება!

რწმენა თუ არ გაგაწნია, მახვილს წუ ამოიღებ, რადგან ბრძოლას მხოლოდ მიზანი აკეთილშობილებს: უმიზნოდ მებრძოლი - მოღალატეზე უარესია!

პოეზიაში მოყვარულებს არაფერი ესაქმებათ: მუხასთან არშიყობა არ შეიძლება - იგი თავდევინწყებით უნდა გიყვარდეს!

დადისარ, ხედები ქალებს, მათ შორის, შემთხვევით, შეიძლება ისიც შეგხვდეს, ვისაც შეიყვარებდი, რომ იცნობდე, მაგრამ შემთხვევით არ იცნობ და სხვა შეგიყვარდება, ვისაც ასევე შემთხვევით შეხვდი და გაიცანი... ასე, ჩვეულებრივი შემთხვევითობა შენი ცხოვრების ბედისწერად იქცევა... ნუთუ მარტო შემთხვევაა ის, რასაც ბედისწერას ვუძახით?

შიშით დაზაფრული - ერთია, მშიშარა - სხვაა! შიშმა შეიძლება ადამიანი გაგუფებამდე მიიყვანოს, მაგრამ ლაშრულ, უპატიოსნო საქციელს არ ჩაადენინებს. მშიშარა კაცი კი, ბუნებით პატიოსანიც რომ იყოს, არავითარ სისასაგღეს არ მოერიდება სულიერი სიმშვიდისა და თავისი კეთილდღეობის შესანარჩუნებლად!

ხშირად მეჩვენება, თითქოს რაღაც ისეთი ვიცი, რაც სხვებმა არ იციან, მაგრამ რა ვიცი - ვერ მიგმზადვარ!

"ღრმა აზრი" სრულებით არ ნიშნავს იმას, რომ მისი სიტყვიერი გამოხატულება აუცილებლად ბუნდოვანი და გაუგებარი უნდა იყოს. პირიქით - სწორედ რთული და ორიგინალური აზრი უნდა გამოითქვას უბრალოდ და გასაგებად, რომ მკითხველმა არ იგაძმოს მწერლის "უპირატესობა", მიენდოს მას და ადვილად გაითავისოს მისი ნათქვამი...

"გონებრივი დაღლილობი" შეიძლება ვუნოდოთ პოეტების პროფესიულ დაავადებას, როცა ისინი მართალსა და ტყუილს, სინამდვილესა და ფანტაზიას ერთმანეთისგან ვერ ასხვავებენ...

ის კაცი სულ თავის თავს უსმენდა, მაშინაც კი, როცა სხვას ელაპარაკებოდა!

ღმერთო ჩემო, რამდენი უსიამოვნება ხდება ქვეყანაზე, თუნდაც ისეთი, პირადად ჩვენ რომ არ გვეყება?! რატომ გვინდა მაინცდამაინც ყველაფერი ვიცოდეთ? განა უფრო ხელსაყრელი არ იქნებოდა თავი მოგვეტყუებინა, ვითომ არაფერი არ ვიცით?!

კარგ აზრს რა საშობია! სამწუხაროდ, საზოგადოებაში ყოველთვის მოიძებნება ერთი სულელი, ვინც მეთოდურად და თანამომდევრულად თქვენს აზრს აბსურდამდე მიიყვანს!

ქალთან ფიზიკური სიახლოვე, პირადად ჩემთვის, მარტო ფიზიკური სიახლოვეა - უდიდესი სიამოვნების წყარო. "სიყვარული" ამასთან არაფერ შუაშია, მით უმეტეს - "ლაღატი", "ერთგულება" და სხვა ამისთანები!

ცირკის არენაზე გამოსული ჯამბაზი ალყაში მოქცეულ მწობარსა შვავს. სცენა სხვაა: ვაჟკაცურია, როგორც დელი, მსახიობისა და მასურებლის პირისპირ შყვარ!

უპატრონოა თვითონ, ვისაც არავინ შვავს საპატრონებელი!

უღირს მტერთან ბრძოლაში გამარჯვების სირცხვილს, განა არ ჯობია - ღირსეულ მტერთან დამარცხების სიამაყე განიცადო?!

ისტორია - მუნჯი კინოფილმივითაა: ყოველი ახალი თოპა თავის ნება-სურვილით ამზოვანებს მას და თავისი მოთხოვნების მიხედვით ალაპარაკებს მოქმედ პირებს. მთავარია, არტიკულაცია არ დაირღვეს და ახალი ტექსტი ისტორიულ პირთა ტუჩების მოძრაობას შესაბამებოდეს!

ჩეხოვის პიესებში უდიდესი სულიერი კატასტროფები ხდება, მოქმედი პირები კი ყოველად უშინშენილო, წვრილმან საკითხებზე საუბრობენ... ეს გენიალური "თავისებურება" უაღრესად ართულებს ჩეხოვის პიესების თარგმანს.

კურტ ვონეგუტი წერს: "ღმერთმა დედამინა შექმინა, მაღიდან დახვდა და თქვა: ცოცხალი არსებაც საჭიროა, რომ ვიღაცამ დაინახოს ჩვენი ნამოქმედარი... მერე თიხა აიღო და მინაზე ცხოველები, ფრინველები და ქვეწარმავლები მოაშენა. მათ შორის ადამიანიც იყო - ერთადერთი, ვისაც ლაპარაკი შეეძლო. ადამიანმა მიმოიხედა და იკითხა: "რა აზრი აქვს ყოველივე ამას?" "შენ გგონია, ამას აზრაც უნდა ჰქონდეს?" "რასაკვირველია!" მაშინ შენთვის მომინდვია ამის გამოცნობაო, - თქვა უფალმა და გაუწინარდა".

სიბრწყისა და სპორტიტი არანორმალური გატაცების ბრალია, რომ ლიტერატურაში გამარჯვებულებს და "მემპოინებს" ვეჭვობთ ვინ ვის აჯობა, პირველობა ვინ მოიპოვა? მაგრამ მწერლობა ჩემპიონატი როდია. ლიტერატურაში "პირველი ადგილი", ჩვეულებრივად, რამდენიმე მწერალს ეკუთვნის - კარგსა და სხვადასხვანაირს და მხოლოდ ისტორიულ პერსპექტივაში ნიშანვებებით ჩანან: გურამიშვილი, ბარათაშვილი, ვაჟ-ფშაველა, გალაკტიონი...

უფლის ქმედებაში ჩვენ მხოლოდ სიკეთის ამოცნობა შეგვიძლია, სხვა მისი ნამოქმედარი ჩვენს განსჯას არ ექვემდებარება.

რა ცოტა უნდა რუს გოგონას, რომ მზეთუნახავი გახდეს: შიშველ ტანზე გახუნებული ჩითის სარაფანი, იაფფასიანი "ბასანოუკები" და ომში დაღუპული მამის საველე ჩანთა მხარზე გადაკიდებული!

თორეა ბეჩუხვილი

ის მგლები,
შენს ბავშვობაში რომ ყფოლდენ,
რაღაცით მჯობნიან;
ის მგლები,
როცა ჯერ კიდევ პატარა იყავი
და არც ამოღენა მთა-გორები ამოვზრდოდა,
და არც ამოღენა მთვარე ამოვგდოდა,
ისევ ყფიან,
როგორც ადრე, შენს ბავშვობაში,
და მართალია, ზამთარშიც კი გაიშვიათდა მათი ყფილი,
თუ შეყმუვლებენ, ისევ ისე, როგორც ადრე,
როგორც წლების წინ,
და რაღაცით მჯობნიან მგლები,
რადგან ჩემი ყფილი სევდისაგან დაიშრიტა,
რადგან მე მახსოვს...
რადგან შენ აღარ ხარ
და დიდი ხანია, შენს მაგივრად შენს ხსოვნას

ყუფროხილდებით,

წლები მიდის, ხსოვნა იზრდება
და ჩვენ ყველას გეხარია,
რომ ასე გვახსოვნარ,
და ვერ ვამჩნევთ
ამ ხსოვნისაგან თავად როგორ პატარავლები...
და ამითაც მჯობნიან მგლები.
განა მათ ახსოვთ შარშანდელი მთვარე ანდა

შარშანწინდელი შიშხილობა,

მე კი ყველაფერი მამახსოვრდება
და ამ ხსოვნისგან მეცვივება საცეცხბი.
უნდა როგორმე გაიღალატო,
უნდა როგორმე შევიძულო,
უნდა გაგყოლო
და ბოლოს საერთოდ გადავივიწყო,
რომ მერე, როცა სახეე მთვარე ამოვორდება,
მგლის მშხიერი კუჭივით ამეწვას უშენობა,
დაგაიქო, შემოვგმუვლო
და შემოვგბრუნდე...

არის დრო დღე-ღამეში,
როცა მე მართლა თავის უფალი ვარ,
გამოღვიძება,
როცა ღამის კომპარები გამდნარი ცვილივით

ტრიალებენ თავში,

როცა შემიძლია მათგან ნებისმიერი რამ გამოვერწო
ანდა სულაც ფეხებზე მივიკრა,
რათა მერე ფეხშიშველამ აღვიბეჭლო დედამისა,
ანდა პაწაწინა ლექსები გამოვერწო,
ანდა იმედღანი ღლის განრავი,
ან კიდევ რაღაც...
არის დრო დღე-ღამეში,
როცა მე განვსაზღვრავ ჩემს ბედისწერას
და თუ რამე მომეკითხება,
ნუ მომკითხავთ დღისთვის, ნურც ღამისთვის,
მხოლოდ გამოღვიძებისთვის მაგებინეთ პასუხი...

ნაცრისფერი ლაიტმოტივი

ლაუგველი კობეპი,
მაკულატურადაც უკარგისი, გაღაყრილი წიგნების გროვაც
და ათასგვარი ხარახურა
მაცილებს მე
ბნელი სარდაფის ლაბირინთებში.
მარცხნივ, მარჯვნივ, ისევ მარცხნივ,
ცალ ხელში ხანთლით,
მეორეში გასაღებით,
ძლიერ ვაზერებ აუხსნა ბოქლომი.
რკინის კარი ხანამ ჩარჩოს მოსცილებდა,
ერთხელ ცივად გაიხამურებს
და უკვე აქა ვარ, აქ,
საკუთარ სამფლობელოში,
რომელიც ორი ათეული წლის წინ
ბინასთან ერთად ერგოთ ჩემს მშობლებს
უსარგებლო ნივთების და ზამთრის მარაგის
შესანახავად.

მე უკვე აღარა ვარ პატარა

და შიშხაც,

დიდი ხანია, კძლივ,

და ამათაც,

დიდი ხანია, შევეგუე, -

სარდაფის ბინადრებს,

რომლებიც, არ ვიცი, რა ხნიდან,

მაგრამ ნამდვილად აქ სახლობენ,

ამ ხუთიოდ კვადრატულ მეტრში...

ისინი ნამდვილად ადამიანები არიან,

ყოველ შემთხვევაში, ადამიანის აქეთ თავი, ტანი,

ხელი და ფეხი,

ტანზეც ჩვენსავით ტანსაცმელი აცვიათ,

ოღონდ დაძინიძლი,

და კიდევ -

ფერი აქეთ განურჩევლად ნაცრისფერი,

თუ შემთხვევით ხანთლის აღმა

ყვითლად არ გადალურბინა ჩამქრალ სახეებზე.

მე არ ვიცი, როგორ ცხოვრობენ ისინი აქ,

ამ ნაკეტულ სივრცეში,

მაგრამ შევეჩვიე მათ არსებობას.

ერთად, მაგალითად,

აი ამ მამჩემისდროინდელი და მოწწული ოცლიტრიანის

უკან ცხოვრობს,

მეორე - უზარმაზარ ჩანთის ეფარება,

რომელშიც ნახმარი ფეხსაცმელები და

კიდევ რაღაცეებია,

მესამე და მეოთხე -
 ძველი თუჯის ფეხის ქვეშ ცხოვრობენ,
 მეხუთე - მესამე თაროზე
 საფარის გარეშე კუთხეშია მიკუნჭული,
 და ასე შემდეგ...

მათით საესე არის მთელი სარდაფი.
 მაგრამ ჩემთვის სრულიად გაუგებარია მათი ცხოვრება,
 გაუგებარია, რა ასულდგმულებთ,
 რადგან აქ,
 ამ ხუთიოდ კვადრატულ მეტრში,
 არაფერი არ იცვლება მათი არსებობით.
 ისინი არასდროს არ იპარაკენ არანაირ საჭმელს,
 არც არანაირ კვალს არ ტოვებენ,
 მხოლოდ სუნთქვა,
 ერთდროულად მშვიდიცა და დამაბულიც,
 მახვედრებს, რომ ცოცხლები არიან,
 და თითქოს ერთადერთი რამ სჭირდებათ -
 არ შევიძინაო

და არ დავარდვით მათი საკრალური წესრიგი...
 მხოლოდ გასვლისას,
 როცა, მაგალითად, საიმიდოდ დაეახინავენ მაცვლის მურაბას,
 მჭერუნება, რომ ისინი
 დაბუფებული სხეულებით დგებიან ფეხზე,
 შლიან ხელებს
 და ნაცრისფერი ყვავებივით მშვიდი რწყვით მიმაცილებენ.
 და მერე, ღამით, დაძინების წინ
 თბილ საწოლში
 არ მცილდება მათი ხატება.
 ზოგჯერ ვფიქრობ,
 რომ რაღაც უსაშველო, უფორმო დემონი ვარ
 და ღმერთების მთელი მოდგმა ბნელ სარდაფში მყავს
 ჩაკეტლი,

ზოგჯერ პირიქით,
 თავი კაცობრიობის მხსნელი მგონია,
 რადგან ყურადღებით ვინაზავ უწმინდურებით საესე
 დილევის გასაღებს...

ისიც მიფიქრია, გამოუვაზო მილიციას
 და ეს ველურები წავაყვანინო საღმე,
 სადაც ასწავლიან ცხოვრებას
 ჩვენნაირს,
 მაგრამ მილიცია სახელმწიფოს ნაწილია,
 სახელმწიფოს კი არ სცალია ჩემი სარდაფის ბინადრებისთვის.
 ასეც და ისეც,
 მე ვგერბობ რაღაც უცნაურ პასუხისმგებლობას,
 რასაც ისიც ამბაფრებს, რომ ასე მგონია,
 თითხმეტი-თექვსმეტი წლისანი არიან
 და არც იცვლებიან,
 არც ზღებიან, არც სუქლებიან
 და ყველაზე ცუდი ისაა,
 რომ არაფერი არ იცვლება წლების მანძილზე...

და კიდევ ერთი,
 ღამდამობით,
 იმ ნაცრისფერ მოქანავე ლანდებთან ერთად,
 მახსენდება ხოლმე საბავშო ბაღის ბოლო ზეიმი,
 როცა უკვე დიღებს -
 ხუთი წლისისებს,
 სტუმრად გვეწვიენენ ბავშვთა სახლის აღსაზრდელები.
 ისინი უკვე სკოლის ასაკის იყვნენ

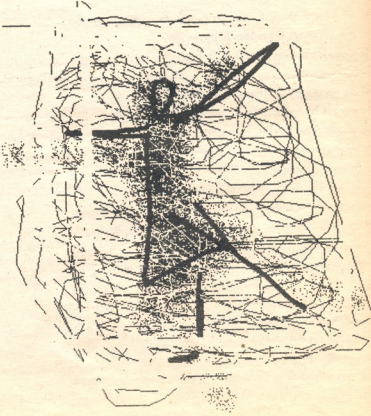
და რაღაც პიონერულ, ჩეკისტურ მონტაჟს წარმოადგენდნენ,
 და მასხოეს კიდეც ერთი, ნაცრისფერი, თავხოტორა ბიჭი,
 რომელიც მონტაჟში მონაწილეობას არ იღებდა,
 მას ევალა ორიბისხელა მუყაოს ლენინის უკან დგომა,
 რომ ბელადის ფიგურა
 შუა სცენაზე არ წაქცეულიყო.
 და თუკი ზოგჯერ თავს გამოისწევდა
 და არაფრისმითქმელი თვალებით დარბაზს გამოხედავდა,
 უმკაცრესი მასწავლებლის მხერა აიბულებდა -
 ისეც დამალულიყო,
 და ნაცრისფერი ბავშვების გროვა გვიმღეროდა
 სიმღერას დღეაზე.

ეს მოგონება, რა თქმა უნდა, ზედმეტად
 სენტიმენტალურია,
 მაგრამ რატომღაც იმ ბიჭის სახეც
 მოდის ხოლმე მოქანავე ლანდებთან ერთად
 და თითქოს ერთად მოხოვენ ხოლმე პასუხს რაღაცაზე,
 და ვერაფრით ვერ გავიგე,
 აქეთ თუ არა რამე საერთო...

წლები მიდინ,
 არაფერა არ იცვლება
 და მეც იმათი უზნაურო არსებობა
 მიმყვება უცვლელ ლაიტმოტივად.
 ხოლო კედელზე, შემოსასვლელში, საშუალო ზომის
 ლურსმანზე,

კილია მოდილო გასაღები,
 კილია ისე,
 როგორც შეიძლება გასაღები ეკილოს -
 ჩვეულებრივად,
 მაგრამ მე სულ ველოლები მოვიღებს ვინმე,
 მითხოვოს, გადაბაროს
 და დამამშვილოს,
 რომ მე არაფერი მომიკითხება...

სტოლი

კონრადი და ზღვა

კონრად კონრადის გარდაცვალებიდან ათი წლის შემდეგ, ნიუ-იორკში ვარ და ვინ იცის, უკვე მერამდენედ ვკითხულობ მის ნაწერებს; უცნაურია, მაგრამ მათ შორის ყველაზე მეტად "საიდუმლო აგენტი" მომწონს და საერთოდ, კონრადის მხოლოდ იმ ნივნებს ვანიჭებ უპირატესობას, რომლებსაც არაფერი აქვთ საერთო ზღვასთან და მუზღავურების ბასთან ("ოქროს ისარი", "დასავლეთის თვალი", "ნოსტრომო", "წყვიდადის გული"). თუკი ამ დიადი რომანტიკოსის შემოქმედებას პუბლიკაც ასეთივე განაჩენს გამოუტანს, მისი საბრალლო სული, ალბათ საბოლოოდ დამშვიდდება. კონრადი ხომ სწორად იმეორებდა, რომ ზღვა სულაც არ იყო მისი საყვარელი თემა, იგი გაეყვარა ზღვას, როგორც მობეზრებულ საყვარელს, ძულდა იგი უღონო კაცის სიძულელით, რომელიც ზამთრის შტორმთან ღამეში არაერთხელ შერკინებია სველი ბაგირის უსასრულო იარაღებს; იგი ოცნებობდა მოშორებოდა ზღვას, თავი დაეღწია მასთან დაკავშირებული მოგონებებისგან და განუწყვეტლოვ იმეორებდა კრისტინა როსეტის უკანასკნელ სტრიქონებს: "ზადლობა ღმერთს, მალე ჩავალთ იქ, სადაც ზღვა არაა".

კონრადისთვის დამახასიათებელი უცნაური, აღმოსავლური თავაზიანობა გამოცეხას იწვევდა. იგი ყველაზე ბუნებების წინაშეც კი ქედს ისრიდა, ფეხქვეშ ვეკებოდა; ადამიანებს ნაზად ეხებოდა, თავს ხრიდა და ქებით აღსაქვ სიტყვებით ესაღმებოდა მათ. ეს საღამო ტახტზე დაბრმანებულ რუს მეფესაც კი შემატებდა მედიდურობას. ვიწროვრებ, მე ვხედავდი, როგორ თამაშობდა იგი ამ აღმოსავლურ სპექტაკლს მუშის მოხუცებული ცოლის წინაშე, თავისი ვაჟის ძიძისა და ჩემს თვალწინ, ლორდთა პალატის წევრ ბატონებთან: გორთან, გარნეტთან და გოლსუორისთან, ლვილ შვილთან, თორმეტი წლის ბიჭუნასთან და წვეროსან, სახედანაოქებულ, გამოყრუებულ გლეხებთან. ერთი

სიტყვით, იგი ყველას აჩვენებდა, რომ უყვარდა ადამიანები და უყვარდა ისინი ერთნაირად, განურჩევლად ნოდებისა და სქესისა. მან ირწმუნა, რომ ბრიტანელები ამავობდნენ თავიანთი ვიკინგური წარმომავლობითა და თავის აღმოსავლურ, ამირებულ თავაზიანობას აყოლილი, მოვალეობად მიიჩნევდა შემოქმედებით დროის უდიდეს ნაწილს ზღვის სივრცეების საზოტბოდ დაქარჯა - ტილბეროული დოკებიდან დანყებულ, პალუმბრანგითა და სინდი-ჰედლით დამთავრებულ.

საოცარი იყო, მაგრამ კონრადს თითქოს ბოლომდე არ ესმოდა (და ამავე დროს ესმოდა) ინგლისელთა ხასიათი. ამიტომაც არ შეეძლო თავისი უბადლო რომანი "სიჭაბუკე" ამ სიტყვებით არ დაეწყო:

"ეს მხოლოდ ინგლისში თუ მოხდებოდა, სადაც ზღვა და ადამიანები, შეიძლება ითქვას, ერთმანეთში აღწყვეცნ ზღვა ადამიანების ცხოვრებაში შემოდის, ადამიანებმა კი ბევრი რამ - ან სულაც

ყველაფერი - იციან ზღვის შესახებ". ილინოსელთან, ან რუსეთის მივარდნილი სოფლის მოსახლესთან შედარებით საშუალო ინგლისელის გონებაში ზღვა მართლაც უფრო დიდ ადგილს იკავებს, მაგრამ ეს სხვაობა მაინც არაა საგრძნობი. ისევე როგორც კონრადი, ჩემი თაობის ყველა ინგლისელი ბიჭუნად კითხულობდა მარიეტის წიგნებს და ათი-თორმეტი წლის ასაკში ყველანი სამხედრო გემების კაპიტნებად ან ფლოტის ადმირალებად წარმოვიდგენდით ხოლმე თავს. თუმცა ფანტაზიებით როდი ვკმაყოფილდებოდით; ახლანდელი ყმაწვილები კი "პიტერ სიმპლსს" არ გადაულიან წასაკითხად. და მაინც, კონრადის ოსტატურად გათამაშებული ერთუზიანობით შეპყრობილი ინგლისელი (ჩვენი საუკუნის პირველი ან მეორე ათწლეულის ბინდარი) წიგნის გადაფურცვლისთანავე იბღინებოდა და თავს უწყალო ვიკინგად ან დრეკის შთამომავლად წარმოვიდგენდა, ან სულაც ნელსონის თანამებრძოლად, უარს შემთხვევაში კი, თანაშემწედ ბუნებით დატივროულ აესტრალიურ კლიპერზე. თითქოს ამის სამაგიეროდ ინგლისელი მხოლოდ ერთს მოითხოვდა კონრადისგან - ეწერა ზღვაზე და მხოლოდ ზღვაზე.

სასტიკი ბედის ირონია! მრავალი წლის მანძილზე თითქმის ყველა ინგლისელი, რომელსაც კონრადი იცნობდა, ზღვასთან იყო დაკავშირებული და მანაც, თავისი გამძაფრებული თვითშეგნებით, ცოტათი გადაატარებდა, როცა ასეთი შნიშვნელოვანი როლი მიაჩნტა ზღვას ინგლისელი ერის ისტორიაში - იმ ანგლოსაქსონურ დომბალში, საიდანაც ეს ერი იშვა.

ჩასულთა უმრავლესობა ლონდონში ჩარინგ-კროსის ან ვიქტორიას რკინიგზის სადგურებიდან ხვდებიან, რომელიც სამოცი მილითაა დაშორებული ზღვასა და გემებს. ასეთი მგზავრებისათვის ლონდონი - ქალაქი ლონდონია. ჰკითხეთ მათ და თუკი ცოტა რამ მაინც გაუგიათ ამ ქალაქის შესახებ, იმასაც მოკვრივდნენ ყურს, რომ სადაც ქალქგარეთ, ღმერთის მიერ დაწყებულ მხარეში, მართლაც დგანან გემები. ასე მაგალითად, ნიუ-იორკში საცხოვრებლად გადასული მიწაპოლისელები არ დავობს იმის თაობაზე, რომ სადაც ბეტერის მახლობლად ხომალდები დაცურავენ. ერთი სიტყვით, ორივე დაგეთანხმება, რომ ქალაქ ლონდონთან ერთად პორტი ლონდონი ან პორტი ნიუ-იორკიც არ უნდა დავივიწყოთ.

მაგრამ კონრადმა ლონდონში სხვა, ჯადოსნური მხრიდან შეაბიჯა: სამოცი მილის მანძილზე მიტოვებდა იგი დიკლეს შუა, სადაც გვერდგვერდ, თევზებით წარგებულყენენ ხომალდები რუს-ვერცხლისფერი მდინარის ნაპირზე. მას ფუფუნების, შეუპოვრობის, მამაცობის, სიყოჩაღისა და სამარილიანობის სამყარო დახვდა, რომლის პირველ და უკანასკნელ სიქველდაც ხომალდის წყალში ჩაშვების უნარი ითვლებოდა. ასე როცა, კონრადისთვის დედაქალაქი პორტი-ლონდონი იყო.

როცა იგი წერდა: "ეს მხოლოდ ინგლისში შეიძლება იყოს მომდარეო"-ო, კონრადი იმას გამოხატავდა, რაც იმ მომენტში მისთვის უზენაეს ჭეშმარიტებას წარმოადგენდა. მაშინაც კი, როცა ზღვა მიატოვა და "სიჭაბუკისა" და "წყვიდიანს გულს" წერას შეუდგა მივარდნილი სოფელ სტანფორდ-ლე-ჰოუპში, ექვსის თისიან ვაკეებზე ტემზის შესართავთან, იგი ჯერ კიდევ რჩებოდა ხომალდის სიჩვენებისა და მოქცევის ბის სმენადობის არეალში...

მწერლისთვის საზღვაო თემა ორმაგად სასიფთაო: როცა ზღვას ნაპირიდან უყურებ, იგი ჰორიზონტს ორ ნაწილად ჰყოფს; და თუკი ზღვაში გასული ადამიანების შესახებ დანერ, შესწავნებს აუცილებლად საზღვაო ლიტერატურის რიგებს მიაკუთვნებენ. ასეთია უკანასკნელი შეურაცხყოფა, რომელიც კაცობრიობამ კაპიტან მარიეტს მიაყენა. არადა, მარიეტი, კონრადის პირველი მასწავლებელი, გაცილებით ნაკლებს წერდა ზღვაზე და მეტს ადამიანთა მიზნებსა და მისწრაფებებზე. კონრადი ზოგჯერ - შეიძლება ითქვას, ძალზე ხშირადაც - წყლის პირქვე სტიქიას ადამიანის თვისებას ანიჭებდა; მარიეტი არასდროს მოქცეულა ასეთისთვის ზღვა მამწუხარო მოვალეობა იყო, რომელიც ზოგჯერ საფრთხეშიც გადაიზრდებოდა ხოლმე; კონრადისთვის კი ანგლოსაქსონისადმი (ვიკინგებისა და კლერკების შთამომავლებისადმი) პატივისცემის ნიშნად ზღვა ხშირად უზარმაზარ, ყოვლისმომცველ, ანთროპომორფულ ღვთაებად იქცეოდა, მრისხანე, უნიანი, დამცინავ, მეფურ სტიქიად, რომელიც ხან ბრმა რისხვით აენთებოდა, ხანაც შუის ბრწყინვალეობაში ინახებოდა. "პიტერ სიმპლსის" საშინელი შტორმი არაფრით ჩამოუვარდება "ტაიფუნის" ქარიშხალს, მაგრამ იგი არაფრით არ შტავს ანთროპომორფული ღვთაების ახირებას.

მარიეტს ესმოდა, რომ მამაცობის საწყარო ქალბის გარეშე, ლამის უპორიზონტო საწყაროს წარმოადგენდა და ამიტომაც ეს მწერალი ცდილობდა სიუ-

ვეტმი თავის პერსონაჟთა სატრფოები შემოეყვანა. კონრადსაც იმავე პრობლემებთან ჰქონდა საქმე, მაგრამ უმრავლეს შემთხვევაში იგი საერთოდ არც ახუნენდა ქალებს, სამაგიეროდ უსქესო, ძმლავრ ტალღებს ხატავდა ხოლმე და მათ ხან მამაკაცური რისხვის მძინევრე ლტოლვებით, ხან კი დახვეწილი ქალური სიკეთუციით ახასიათებდა.

მაგრამ რაც უფრო შორდებოდა კონრადი საქალღველ სტიქიას, მის წიგნებში სულ უფრო ხშირად ჩნდებოდნენ ქალები და მამაკაცები, რომლებსაც არაფერი ჰქონდათ საერთო ზღვასთან. "სუფეტებში კი პოლიტიკური ინტრიგები და გამოგონილი სახელმწიფოების ხვედრი იკავებდა ძირითად ადგილს. "ნოსტრომო", პირველი დიადი წიგნი, რომელიც კონრადმა ზღვასთან განშორების შემდეგ დაწერა, მის პირველ პოლიტიკურ თხზულებად და ავტორის უსაყვარლეს რომანად იქცა. მასში ვერ კიდევ იგრძობა ადრეული შემოქმედებისთვის დამახასიათებელი გაქანება. ამ ნაწარმოების ასაგებად კონრადს მთელი ადამიანური კოსმოგონია დასჭირდა - მთელი რესპუბლიკა მართვის მექანიზმებით, კონსტიტუციით, ინტრიგებით, კომერციით, ინდუსტრიით, კორუფციით - და ქალთა უზარმაზარი გაღურება, რომელსაც მისის გულდის პორტრეტები იწყებს.

მის პოლიტიკურ რომანებში ქალები უკვე არსებით როლს თამაშობდნენ, არადა, პოლიტიკური რომანები სულ უფრო მეტად იტაცებდა კონრადის წარმოსახვას. "საიდუმლო აგენტი" - საერთაშორისო კომუნისტური ორგანიზაციის შესახებ მოგიფიქრობს, სადაც მისი ვერლიკი "Deus ex Machina"-ს როლში გვევლინება; "ოქროს ისარი" - როიალისტების ინტრიგების შესახებაა, თანაც ყოველი ფრაზა მწერლის პირველი სიყვარულის, რიტას არსებითაა გამაჭყალული; "დასავლეთის თვალით" - ნიჰილისტების რუსულ-შვეიცარულ შეთქმულებას ეხება, რომელსაც ნისლივით ეფინება მისის გაღდინის ნეტარი და მშვენიერი სული.

თუმცა პოლიტიკური მოტივები კონრადის ადრეულ ნაწარმოებებში, მაღალიზური საზღვაო ესკაპადების აღწერისასაც იჩენდა თავს. "ოლმეირას ახირება" ჰოლანდიელთა მტაცებელურ ხასიათს ამხელდა, რომელთაც კუნძულიდან სუნელ-სანელელები გაჰქონდათ; "პროგრესის ავანპოსტში" ავტორმა იმპერიალიზმის საზარელი და ცინიკური შიდაპირი დაგვანახა, "წყნადის გულში" კი ისეთი ენებითა და გატაცებით იხსენება ადამიანური ფარისევლობის, სისიბრისა და სისასტიკის (რა თქმა უნდა, გმირობისაც) იდუმალი მექანიზმი, რომ ძნელია სხვა რომელიმე ავტორთან ნახო ამგვარი რამ. სულის სიღრმეში კონრადი მონარქიისა და არისტოკრატის მომხრე რჩებოდა, პოლიტიკური მემარტყენიობა მასში ინსტიტუტურ ეჭვებს იწვევდა და თავისდაუნებურად, ისე, რომ თავადაც ვერ ხვდებოდა ამას, კონრადის ყოველ წიგნში იგრძნობოდა ოცნება პოლონეთის სამეფოს რესტავრაციის გამო და იმ ძველი იერარქიის შესახებ, რომელსაც უპასუხისმგებლო, თავზუსტალელებული და უაღრესად დახვეწილი გემოვნების ბატონები უდგენ სათავეში. მხოლოდ ამაში ხვდავდა კონრადი კაცობრიობის ხსნის გზებს... მაგრამ პოეტი პოლონელ პანზე უფრო მაღლა დადგა და აღწერა მაღალიზაში, ოქროით, კაუჩუკითა და სისხლით გამდიდრებული ჰოლანდიელები, საზარელი ვამპირი ლეოპოლდ II, ლამის ყველაზე უნაშუსო

მეგზსზე, რომელიც კი ისტორიას ახსოვს - და ყველა ამ კომშარმა კონრადის როიალისტურ ლტოლვებსაც კი ძლია.

როგორც არ უნდა ყოფილიყო, იგი დიდ პოეტად და დიდ მწერლად დარჩა. ჩემი აზრით, ცოტა ვინმე თუ იყო დაჯილდოებული ადამიანის წინააღმდეგობებით აღსავსე ხასიათში შეღწევის ამგვარი უნარი... ჩემი ერთი მრავლისმცოდნე მეგობარი ამასწინათ შეეცადა აეხსნა იმის მიზეზები, თუ რატომ იკლო ნიუიორკში ამ დიდი მწერლისადმი ინტერესმა - ეს ქალაქი ხომ თხუთმეტოდე წლის წინ აღმერთებდა კონ-

ფოტო: მარია სომარინა. აღმოსავლეთის და დასავლეთის მხარე

რადს. მან თქვა, რომ კონრადი აღარავის დაინტერესებს, რადგანაც მის წიგნებში არაა აღწერილი მასობრივი მოძრაობები, არადა, სამყარო მუდამ წინ მიიწევს და ინდივიდისადმი მიძღვნილი წიგნები ვერ მიიტყვის პუბლიკის ყურადღებას, რომელიც სამყაროს მხოლოდ ამ მასობრივი მოძრაობებით აფასებს. არადა, ამგვარი შეხედულება სამყაროზე უბრალოდ მორიგი ფაზაა, ისეთივე წარმავალი, როგორც ყველა სხვა მოდა. დრამაში ფონმა დროებით პერსონაჟთა უფლებების უზურპირება მოახდინა, მაგრამ ისინი მაინც დაბრუნდებიან, მეფე დაბრუნდება თავის სამფლობელოში, ჩვენ ხომ ყველანი მეფეები ვართ, თუნდაც საკუთარი ფანჯარის მხარეში.

თარგმანი: მამუკ ზვალაძე

არქივი

საბავშვო
მედიკალი
ცენტრი

ჰომეროსის წვნიანი

მანუელ ვისენტე - ესპანელი მწერალი და ჟესის-ტი. არის ათამდე რომანი და მოთხრობების კრებულის ავტორი. სხვადასხვა დროს მიღებული აქვს "ალფაგუარას" (1997), "გონსალეს რუანის", "ნადლის" პრემიები. ცხოვრობს ვალენსიაში.

ღილის თერთმეტ საათზე პროფესორი სახლში მარტო იყო და ბიბლიოთეკის თაროებზე გამაღებები ეძებდა რომელიმე პერიოკულ რომანს. მაგნიტოფონი ბეთჰოვენის მუსიკას უკრავდა. კაცი გულმოდგინედ სინჯავდა ყველა წიგნს, სანამ ბოლოს და ბოლოს მის ხელში ილიადას მოკარა-ყებულმა ასოებმა არ გაიბრწყინეს. როგორც იქნა მიავიცი! უმაღლესი მდიდრული გამოცემა. ამჯერად გადაშლა არც კი დასჭირვებია. რა ნაცნობი იყო ღმერთების დიდება, ვნებები, მშვენიერებისაკენ სწრაფვა, გმირობანი და ლამაზი ოცნებები. წიგნს უდიდესი სიამოვნებით სული შეუბერა და სამხარეულისაკენ გაემართა. იქ პროდუქტებს ერთად თავი მოუყარა და საყვარელი კერძის მომზადებას შეუდგა: პასტო-რალურის მესამე ნაწილს ღლინით ვაფცქენა ხახვი და ორი კბილი ნიორი, შერე ქაბის ფსკერს ცოტაოდნად შთი მოასხა და გაზი აანთო. როცა ყველაფერი კარგად ჩაიდნება, პროფე-სორმა საჭირო რაოდენობის წყალი, მარილი და ცოტა ოხრა-ხუში დაამატა, წიგნი ქაბში ჩაღო და რკინის ხუფი მჭიდ-როდ დახურა. "ოლიადას" მდიდრულმა გამოცემამ ნელ ცვეცხლზე იწყო ხარშვა, თითქოს კომბისტის ერთი ჩვეუ-ლებრივი თავი ყოფილიყოს. იმ დღეს სწორედ ასეთ კერძზე ოცნებობდა.

სანამ წვნიანი იხარშებოდა, პროფესორმა მეხუთე სარ-თლის ფანჯრადი გადაიხედა. ქუჩაში ისევ ის ნაცრისფერი უსახურება სუფევდა, რომლის ცქერაშიც მარტობის არა-ერთმა წელმა ჩაიარა: თეთრ კაფელში ჩასმული ქათმის მა-ღასია, მეორე რიგში განკრებული სატვირთო მანქანები, ხი-ლის დახლი თოკზე დაკიდული ანანასები, თანამშრომელთა სილუეტები საბუღალტრო განყოფილების შუშის მიღმა, პა-ტარა ადამიანები, რომლებიც ტროტუარზე დაციცადდნენ და ხმაბალიად შემახილებით რომელიღაც თევზს უკეთებდნენ რეკლამას. იმ დღით პროფესორი ჩვეულებრივზე უფრო ღოწმინდი იყო და თავის შესაქცევად ისევ პნემატური თი-ვით თამაში გადაწყვიტა. იარაღი კარადიდან გადმოიღო და ბეთჰოვენის მუსიკის თანხლებით დერეფანში გავიდა. თოფი

ხუთი მცირე ზომის ტყვიანი დატენა. ფანჯრიდან რამდენიმე საინტერესო ობიექტი მოჩანდა, მაგრამ კაცმა ამჯერად კუთხეში მჯდომ ხილის გამყიდველთან გადაწყვიტა გახუმ-რება. ტროიკული ანანასები პაერში ისე ლიცილივდნენ, როგორც სანჩეს კოტანის ნატურმორტში. პროფესორი ფან-ჯრის რაფას დაეყრდნო. ტელესკოპის ფოკუსი სასურველ წერტილს დაუმიზნა, ღრმად ჩაისთქა და ჩახმახს გამოჰკე-რა. ანანასი ძლიერად შეირხა და მოცილილივით ჩაჯარდა პა-მიდვიან პალატოში. იმავე წამს ვაჭრის წვეცელაკულვა გაის-მა.

- ისევ ის არის, ის მაღლიშვილი!
- ეს რაღა იყო?
- მკვლელი, რომელიც ჩემს საჭონელს ესერის!
- რა სიმეცვცა!
- უკვე მთიხვეერი აკეთებს ამას. დამენახოს, თუ კაცია!

კლიენტებით გარშემორტყმული მეხილე მთელი ხმით გაჰვიროდა. გამუდმებული ფანჯრისაკენ იყურებოდნენ იმ იმ-ედით, რომ დანაშაუვს მოჰკარგდნენ თვალს. ვადაწყველი ფანჯრის მიღმა კი მკვდარი ენების პატივცემული პროფესო-რი გულგრილად ადევნებდა თვალს ქუჩაში ატეხილ ალია-ქოთს და ცდილობდა, ცოვად განესაჯა ამ სოციალური ჯგუ-ფის მოქმედება. ისინი მხოლოდ უსუსური ჭიანჭველები იყ-ვნენ. საკმარისი იყო, ერთადერთხელ ესროლა ხილისთვის, რომ ეს პალატა ადამიანები საშინელ ძრწვლას ატარებდა. ნე-ტაგ რა მოხდებოდა, მართლა რომ გამოეკრა ჩახმახისათვის? იმ წუთას ისევ დაეუფლა შეგრძნება, რომ შეეძლო ღმერთად ქცეულიყო და მეხუთე სათრუდიდან ემართა ქვეყანა. ამასო-ბაში სპექტაკლი დამთავრდა.

გმირი სააბაზანოსაკენ გაემართა. შარდის ბუშტი გაითა-ვისუფლა და საკეში ჩაიხედა. სულ არ შეცვლილიყო. საკე-თარი გამოსახულების დანახვაზე ფსიქონალიოგიკოსის სიტყვები გაახსენდა: "შეგიძლია ჩათვალო, რომ გარკვეული დროის მანძილზე არაფერი გემუქრება. შენს ტვინს უსამე-ვლო არაფერი სჭირს. ოღონდ გახსოვდეს, რომ ძველი საბერ-ნეოი აჯარ არსებობს. გონების სრულყოფა და ოცნება აბსტ-რაქტულ სილამაზეზე, სისულელეა. ბედნიერება პატარ-პა-ტარა სიამოვნებების ნახვაზე: ყავის ოხნივები და სივარები გაზეთის კითხვისას, სასიამოვნო საუბარი რესტორანში, ემას მკვირივი საჯდომი, ხის ფისის შორეული სურნელი იმ პორტ-დან, სადაც სიჭაბუკე გაქვს გატარებული". პროფესორი ორ-მოცდაცამეტი წლის იყო და სააბაზანოს თაროზე გაჭაღარა-ვეულმა საფეხულებისთვის საღვთისა და ბუკონის სათნაო-რებელ წამლებს, ანტიდემპრესანტებს და ბუკონის სათნაო-ბის ინახავდა. იმ წუთას სუსტი თაბურუსხვევა იგრძნო. კეფაში საყვირების ხმაური სცემდა. ასეთი რამ ადრეც მოხვლია. მას შემდეგ, რაც ბიბლიოთეკის წიგნებიდან წვნიანის დამზადება დასრულდა, ატყობდა, რომ თვალები უნებღებოდა და წვედი-ადმი უცნაური ანტიკური დევატები ჩნდებოდნენ ხილმე-ჩვეულებრივ, ეს სულ რამდენიმე წუთს გრძელდებოდა. ამჯე-რად იგრძნო, რომ შეტყევა უკვე სერიოზულ სახეს იღებდა.

ქსანურსიდან თარგმნა შოში ზაფთაშვილი

ჩემი ლიტერატურული საქმიანობისა და პრიტიკოსების შესახებ

სამადა, ჩემს ლიტერატურულ საქმიანობასთან დაკავშირებით რაღაც დაბნეულობას აქვს ადგილი კრიტიკოსთა შორის. ვერა და ვერ გადაუწყვეტიათ, კერძოდ რას მიაკუთვნონ ჩემი შემოქმედება, - მაღალ ლიტერატურას, თუ ლიტერატურას - წერილმანსა და უღირსს. და იმდენად, რამდენადც ჩემი რაღაც-რაღაცების უმეტესი ნაწილი პატივდაუდებელი ფორმით მაქვს მოხოდებული - ფურნალისტური ფელეტონი და პატარ-პატარა მოთხრობა - ეს უკვე ნიშნავს, რომ ჩემი ბედი, როგორც ყოველთვის, გაანწყვეტილია.

კრიტიკოსები ჩემს შესახებ ლაპარაკობენ, როგორც იუმორისტზე, მწერალზე, რომელიც აცინებს, და რომელიც, სიცილის გამო ღმერთმა უწყის რას აღარ უშვება მშობლიურ რუსულ ენას.

ეს, რა თქმა უნდა, ასე არ არის.

მე თუ ხანდახან ენას ვაპახინებ, მხოლოდ და მხოლოდ - პირობითად, ვინაიდან, მსურს დაეხატო ჩემთვის საჭირო ტიპი. ტიპი, რომელიც ადრე თითქმის არც კი ფიგურირებდა რუსულ ლიტერატურაში. ხოლო, რაც შეეხება წერილმან ლიტერატურას, - ამგვარ განმარტებას არ გავაპროტესტებდი (ჯერ კიდევ საკითხავია, თუ რას ნიშნავს - წერილმანი ლიტერატურა).

აი, არსებობს ლიტერატურაში ვერცე ნოდებული "სოც.შეკვეთა" (ფიქრობ, ამჟამად ეს შეკვეთა არამართებულად დამკვიდრდა) და ფიგურირებს ვერსია, რომ შეკვეთილია ნიითი ლევ ტოლსტოი. როგორც სჩანს, ეს შეკვეთა რომელიღაც წინდაუხედავმა გამოქვეყნობამ დაგვიბევა. ვინაიდან ჩვენი ცხოვრება, მთელი საზოგადოება და მთელი გარემო, რომელშიც დღეს მწერალი სულ-გამძლეობა, რა თქმა უნდა, ნიითი ლევ ტოლსტოის შეკვეთას არ იძლევა. და თუ თავად შეკვეთაზე ვისაუბრებთ, მაშინ, შეკვეთილია ისეთი რამ, ისე პატივყარილი, დანერგლმანებული ფორმით, რაც (ყოველ შემთხვევაში ადრე ასე იყო) ყველაზე ცუდ ლიტერატურულ ტრადიციებს უკავშირდება.

შეკვეთილი ერთი ყოფილა და მე ყველაფერს მიუყვებით ლეხით ვტაცე ხელი.

ფიქრობ არ შევმცდარვარ. მაღალ ლიტერატურაში არც ვაპირებ შეძრომას. მაღალ ლიტერატურაში ისედაც ბევრი მწერალია.

ხოლო, რადესაც კრიტიკოსები (და ეს კი ხშირად ხდება ხოლმე) ჩემს სამუშაოს ორ ნაწილად ჰყოფენ: აი, თურმე, ჩემი მოთხრობები, ეს თურმე - მართლაც მაღალი ლიტერატურაა, ხოლო ესენი კი, პატარა მოთხრობები - საფურნალი იუმორისტული, სატირიკონი - ვირის თავფეხი ეს ასე არ არის.

დიდ მოთხრობებსაც და პატარა მოთხრობებსაც ერთი ხელით ვწერ. და არც ასე ზედმიწევნითი ყოფ: აი, მეტიკი, ესლა ვირის თავფეხს დაწვნი, ხოლო, ამ მოთხრობას კი - შთამომავლობას ვუტოვებ.

ისე, მართალია, რომ გარეგნული ფორმით, ჩემი დიდი მოთხრობა უფრო ახლოს დგას - ვერცე ნოდებული - მაღალი ლიტერატურის ნიმუშებთან. მასში, მე ვიტყვი, დიდი ლიტერატურული ტრადიცია, ვიდრე იუმორისტულ მოთხრობებში. მაგრამ, მაიი ხარისხივანება, პირადად ჩემთვის, ერთი და იმავე დონისაა. საქმე კი იმაში მდგომარეობს, რომ დიდტანან მოთხრობებში (სწრაფინტალური მოთხრობები) ესაჭაე უშუალოდ ინტელიგენტ ადამიანს. მცირე ზომის მოთხრობებში კი უფრო ტიპარა-ლო ადამიანები ფიგურირებენ. თვითონ თემა და სტიპატი მკარნახობს ფორმას.

აი რატომ იყოფა (ასე გამოკვეთილი) ჩემი სამუშაო ორ ნაწილად. კრიტიკა კი - გარეგნული მოწვევითობით არის ცთუნებული...

მთელი უზედურება იმაშია (განსაკუთრებით ამ ბოლო ორი წლის მანძილზე), რომ რაღაცნაირი დადლილობის, სასონარკვეილი მოწყენილობისა და ყოველდღიური აუცილებელი საქმიანობის ფონზე მრავალი პატარა რაღაცის დაწერა მოვახერხე (რა თქმა უნდა - "ცუ-დის"), რომლებიც, მართლაც რომ ყოველდღიურ საფურნალი მოთხრობაზე მაღლა ვერ დადგება. ეს კიდევ უფრო აბნევს კრიტიკოსებს, რომელნიც მთელი მონდივებით (ბევრი რომ არ მეჯახირონ და მეცოდვილონ) ცდილობენ ჩემს (ლამისა) რეპორტიორად გასაღებას.

მაგრამ, არც ამ შემთხვევაში გამოეთქვამ პროტესტს. მხოლოდ ერთი რამ უნდა ვაღიარო. შესაძლია, ეს თქვენ უცნაური და მოულოდნელიც გაეგნებოთ. საქმე იმაშია, რომ მე - პროლეტარული მწერალი ვარ. უფრო სწორად, ჩემი რაღაც-რაღაცებით, იმავე წარმოსახვის მქონე, მაგრამ, ნამდვილ პროლეტარულ მწერალს ვაპაროდებ მწერალზე, რომელიც ცხოვრების დიდვანდელ პირობებსა და დღევანდელ გარემოში იარსებებდა. რა თქმა უნდა, ასეთი მწერალი წინამდვილეთ არ არსებობს, განსაკუთრებით ახლა. ხოლო, როცა იარსებებს, მაშინ საზოგადოება, მისი გარემო ყოველმხრივ მნიშვნელოვნად ამაღლებული იქნება.

მე მხოლოდ პაროდირებს ვცდილობ. დროებითი ცვცვლი პროლეტარულ მწერალს. ამიტომაც ჩემი მოთხრობათა ეთიკატიკა მიმატიკი ფილოსოფიით გაჯერებული და რომელიც, ზუსტადაც რომ - საჩემქმკითხვლია.

დიდ ნაწარმოებებში კვლავ ვაპაროდებ მოუხერხებელ, ძორძობას (კრამზინის სტილით) თანამედროვე ნიითულ დღევ ტოლსტოის ან რაბინდრანატ თაგორს, და კიდევ სწრაფინტალურ თემას, რომელიც ამჟამადა მოდებული (მოდაშია). ვაქტილაც - პარდიონს ფორმით - დღევანდელ ინტელიგენტ მწერალს, რომელიც, შესაძლიარა არც კი არსებობს, მაგრამ რომელიც უნდა არ-

სებობდეს, რათა ზუსტად შესარულის სოციალური შეკვეთა არა გამომცემლობისგან, არამედ იმ გარემოსგან და იმ საზოგადოებისგან, სადაღისოდ რომ ნამოწეულია წინა პლანზე...

...და კიდევ, ენის შესახებ მინდობა მეთქვა. ესლა, უბრალოდ, მეტირის თანამედროვე მწერლობა უმეტესი ნაწილის წიგნების კითხვა. მათი ენა ჩემთვის - თითქმის კარამზინის ენაა. მათი ფრაზები - კარამზინის ენაა პერიოდებს მაგონებს. შესაძლოა, აუშკინის რომელიღაც თანამედროვე ისევე უჭირდა კარამზინის კითხვა, როგორც მე ამჟამად ძველი ლიტერატურული სკოლის თანამედროვე მწერლის გაცნობა. ვფიქრობ, ერთადერთი ადამიანი რუსულ ლიტერატურაში, რომელმაც ეს ყველაფერი შეიგრძნო - ვიქტორ შკლოვსკია. მან პირველმა განაცხადა კავშირი ლიტერატურული ენის ძველ ფორმასთან, "შეამსუშუქა" ნაწერი და უფრო მოხერხებული და იოლი გახდა კითხვა.

მეც იგივე გავაკეთე. ვწერ ძალიან შეუშუშულად. მოკლე ფრაზებით. ღარიბთა ხელმისაწვდომად.

...იქნებ, ამიტომაც მყავს უმარავი მკითხველი?..

სააღდგომო შიმთხვევა

აი, ძებო, დედისაბულიც კარზე მოგდგომია - მართლმადიდებლური პასეტი. ვინც მორწმუნეა, დაადებთ თავს ცხვრებით და წაიღებენ თავთან პასეებს საკურთხებლად. წაიღონ რა! მე მაინც არ წაიღებ. აი, ასე, მე, ძებო, გასულ პასეებზე ზედ პასეებ დამიდგეს ფეხი. მიზეზი კი ის გახლდათ, რომ შემავგაინდა და დანებება ვერ მივახსარი.

მოკვდი ეკლესიის ღობესთან და ვებდავ, მაგადები დაკავებულია. ვთხოვ მართლმადიდებელ მოქალაქეებს: ცოტა შევიწროვდით-მეთქი. ისინი კი უარზე არიან. ილანძლებან.

- დაავიანე არა, შე ეშმასთან წილნაყარი?! ჰოდა, დადგი ესლა ვე შენი პასეა მინაზე. ესლა კიდევ დაინყე იდაყვებით ჩამოკვებება, პასეებს შეგვირყვინო.

რალა უნდა მეჩნა. დადგი ჩემი პასეა მინაზე. ვინც დაავიანა, ყველა მინაზე დგამდა.

ჰოდა, დადგი თუ არა, ატებეს ზარებმა რეკვაზრიალი.

შეგებდ, თავად მამო მიაპობს გზას ფუნჯით ხელში. ჩაანობს ფუნჯს ვედროში და მიმოაშეფებს. ვის სიფათში შეუნუნება და ვის სააღდგომო ძღვენს დაუსვენებს. - მღვდელი არას დაგიდევს. უკნიდან კი დიაკვანი წამოშეფობა თევში ხელში - შესანიშნავი აგროვებს.

- ნუ იძუნებო, ამბობს, მართლმადიდებელი პუბლიკაიო დაადგეთო მონეტა თევშის შუკაულში.

მეც ჩამიარეს წინ, და ამ დიაკვანს წასთვლიმა იმ თავის თევშზე თუ, რა იყო, პირდაპირ ჩემს პასეაში დღლიზა ფეხი.

სული შემეგუბდა.

- რას სჩადიხარ, მეთქი, შე წვეწროწოლავე, რალა ამ აღდგომის ღამეს მოგინდა, მეთქი, ჩემს პასეაში ფეხის ჩაბორა.

- ბოდიშს ვიხდით, შემთხვევით მომივიდაო.

- მე მაგ შენი ბოდიშით ქურტი შევიკერო თუ რა?! ახლავე სრული ღირებულება ამინაზღაურით, მეთქი. და მიდევ, მეთქი, მამაო-დააკვანი ფული კონში!

შეწყდა მსვლელობა. ფუნჯიანი მამაოც შემობრუნდა.

- ეს ეს პასეა ჩაუბოჯესო, ფეხი?

- ჩემსა ჩაუბოჯეს-მეთქი, დიაკვანმა-მეთქი, ამ წვეწროწოლა კატამა...

მამო კი მეუბნება:

- მეო, ახლა ამ პასეას ფუნჯით დაეანინებ, რომ ტყმა შეიღებოდესო. რაც არ უნდა იყოს, სულიერების წარმომადგენელმა ჩაადგაო...

- არა, მეთქი, მამაო, თუ გინდა მთელი ვედრო ზედ გადაახსი, არა ვარ, მეთქი, თანახმა. ფულს მოვიხიბო, მეთქი, უკან.

ატყდა ყყყანი, ვინ - ჩემს მხარეზეა, ვინ - წინააღმდეგი. მნათე ვაცილირი ღამისა სამრეკლოდან გადმოხტეს: შაა, გაავარქმლო რეკვა, თუ შეწყვიტო... - ყვირის.

- მოიცა, მეთქი, ვაცილირი, ვეუბნები, თორე, მაგ რეკვის ხმაზე სულ დამაზარავენ, ზედ გადამივლინ, სხვა თუ არაფერი, გამაბრიყვებენ, მომაცყუებენ-მეთქი.

ეს მამაო კი, მივლის გარშემო ავადმყოფებით და თან მზრებს იჩნავს. ხოლო, დიაკვანი, ეს წვეწროწოლა ეშმა, ღობეს გადაყრდნობია და ჩემ დაქვლეტილ პასეას ხის ნათვლით იმორბებს ჩემიდან.

როგორც იქნა, მომცეს ცოცხალადი ფული იმ თევშიდან და წასვლის მთხვენი... ხელს ვუშლი, თურმე, ჩემი ყვირილით...

გამოვდი შემოღობილიდან და იქიდან კიდევ ერთხელ შევარცხვინე დიაკვანი. მერე კი - წამოვდი.

ტყამ ახლა პასეებს. უკურთხებლებს. გემო - იგივე აქეთ, მე კი უსამოვნება ნაკვლები მხვდება.

გამოცემა

ამას წინათ ვალოდა გუსკლი დაადულეს სასამართლოზე. რომელიღაც თითო ბავშვის მამობაში ახვილეს და ჯამაგირის მესამედი წილი დააკისრეს. ამ ბუნდირი მამობის დარდი არანაირ აღწერას არ ექვემდებარება. ძალიანაა დამწუხრებული ზემოთ აღნიშნული მიზეზის გამო.

- მეო, - ამბობს, - არასდროს არ მეტატებოდნენ გულზე თითო ბავშვები. ფეხებს იჩნევნო, ყვირიანო, ხანდახან შეიძლება დაფეხვიკონ კიდევ, ტანაცმელიც დაეითხებონ. მოკლედ - ცხოვრებას არ დაეცლიანო. შენ კი, ამ წვიკურტა არსებას - ფული უნდა ახარჯო. ჯამაგირის მესამედი წაიღო აძლიო. არადა - მშენიერად იცხოვრებ კაცი. ამათი გადამკიდევ შეიძლება გარეკო. მეც, სახალხო მოსამართლეს, ავედქი და პირდაპირ მოვასწენო.

- სასაცილოა, მეთქი, სახალხო მოსამართლევ, პირდაპირ სასაცილოა ასეთი არანორმალურობა. ესეთი ცურცილივით ვინმეა და მიდი და მესამედი წილი აძლიე რაში სჭირებოდა, მეთქი, მაგას მესამედი წილი? ბავშვია, ბოლოს და ბოლოს, სხვა თუ არაფერი; არ სვამს, არ ეწევა და არც კარტის თამაშით არის გატაცებული, და მიდე ესლა შენ და არნივე ყოველთაფურად ხომ შეიძლება ამის ნიადაგზე გარეკო კაცმა... ასეთი არანორმალურობისგან, მეთქი.

მოსამართლე კი მეკითხება:

- თქვენ როგორი ხართ ბავშვთან მიმართებაში? სცნობთ თქვენს ბავშვად თუ არაო?

მე ვუვებნი:

- რა უცნაურ სიტყვებს ამბობთ, სახ. მოსამართლევ, პირდაპირ, რანაირად სანყენ სიტყვებს. მე, მეთქი, შემოძლია გავრეკო ასეთი სიტყვებისგან. ნატურაში გუბუნებით, ეს ჩემი ბავშვი არ არის! ის კი დანამდვილებითი ვიცი, თუ ვისი ჩამოყობილი ინტრიგაა. ეს, მეთქი, მართლაც, სოფოროსა განდამდებელი ჩემს ფულზეზე. მე, ჩემდათავად, ოცდაათორმეტ მანეთს ვიღებ. ათი და სამოც-

ედგარ ჰოს ცხოვრება

დათხოვნილი თუ მგავს მივეცი - რაღა დამრჩება, მეთქი? ესე იგი, მე გამოძინილი შარვლით უნდა ვიარო და მარუსკა კი, პარალელურად რიოალები და ბატისტის წევრსაკრავები იყიდოს ჩემი ფულებით. ფუი, მეთქი, დასწყევლოს ღმერთმა, ეს რა უსიამოვნებას აქვს-მეთქი, ადგილის..

მოსამართლე კი არ ცხრება:

- იქნებ თქვენი. როგორმე გაიხსენეთო.

ფუსხნი:

- ნამდვილად არაფერი მაქვს-მეთქი, მოსაგონებელი და გასასხენებელი. ამ მოგონებებმა შეიძლება, გავარეკინოს... ხოლო, რაც შეეხება მარუსკას - შერინდა ერთხელ ჩემს ბინაზე მოსვლის მსგავსი რაღაც ტრამევიშიც გვიმგზავრია ასევე ერთხელ (ჩემი ხარჯით), და ხომ არ შეიძლება რომ ამის გამო მთელი ცხოვრება ყოველთვიურად ვიხადო. ნუ მთხოვთ-მეთქი, ამას...

მოსამართლე ისევ მეუბნება:

- თუ კი თქვენ თითო ბავშვის საკითხში ეჭვი გეპარებათ, ჩვენ მას ახლავე დავათვალერებთ და ვნახით, როგორი გარეგნული ნიშნები ექნებაო.

მარუსკა კი, იქვე დგას, გვერდით და ბავშვის გახსნას იწყებს.

უყურებს მოსამართლე ბავშვს და ამბობს:

- ცვირი, ფორმალურად, თქვენს ცვირს ემთხვევაო.

- ბოდიში მომიხდია, მეთქი; ვეუბნები; ცვირზე უარს არ ვამბობ. ცვირი მართლაც ჩემსას უგავს. ცვირის გამო ყოველთვის მზად ვარ, სამი ან სამანჯვარი მანეთი შევიტანო. სამაგიეროდ, დარჩენილი ორგანიზმი ნამდვილად არ მეკუთვინის. მე, მეთქი, აი როგორი შეგჭუხა ვარ, ეს კი, ბოდიში მომიხდია და... ჭყრივით თვითრია. ასეთ სითურეთში მანეთის ან ორნახევარ მანეთზე მეტის გადამხდელი არა ვარ, მეთქი. მეტი რატომ უნდა ვიხადო-მეთქი, მით უმეტეს, თუ, ოჯახურ კავშირშიც არ ვიმყოფებიო.

მოსამართლე კი:

- მსგავსება, მართლაც რომ - განვრცობადია. თუმცაო, ამბობს, ცვირში - პირნავარდნილი მამააო.

- ცვირს ვერ დაეყრდნობი, მეთქი. ცვირით კი მგავს, მაგრამ ნესტოების რა მოგახსენითო, სულაც არა გვაქვს-მეთქი, ერთნაირი. შეხედეთ, როგორი წვრილია-მეთქი, ორივე ხვერილი. ასეთ ხვერლებში ერთ მანეთზე მეტს ნამდვილად ვერ გადავიხდი. ნება მომეცითო, სახ. მოსამართლეც, სახლში წავიდე და აღარ დაეყოფდე..

ის კი, მეუბნება:

- შეიცადეთ ცოტა ხანს, განაჩენი უნდა გამოვიტანოო.

...და - გამოიტანა: ჩემი ჯამაგირის მესამედი ნილის გამოქვითვა.

- ფუი! მეთქი, ყველას!

ასეთი ამბავი რომ გადაგხდება თავს, გარეკავ, აბა რა იქნება..

მიონფულაბა
დასაწყისი თბ. "არლი",
N16, 17, 18 (2000), 1, 2

ნელო-ირკული პერიოდი - ედგარ-ჰოტის აღორძინების ხანა. "ყონის" თემა მოხვეწებას არ აძლევს პოს. იგი თავის საბოლოო ფორმას იძენდა და ამას ვითარება უწყობდა ხელს. გაჭრეობს და წურნალეუმი ალბუმი მცირეოდენი თანხებით ედგარმა ნელო-ირკის გარეუბანში სახლი იქირავა ზაფხულის ცხელი დღეების გასატარებლად, სიცხე ხომ ყველაზე მეტად დაუსტებულ ვირჯინიას ტანჯავდა. კოტეჯი ბლუმინგდელში პოს ოჯახისთვის პატარა სამოთხედ იქცა და სამე უხაროდ, ეს სამოთხე მოჩვენებით აღმოჩნდა. მათ იქ სუფთა პერი და ლამაზი ველები დახვდათ, კარგად იკვებოდნენ და თავს ბედნიერად გრძობდნენ. ედგარმა კი ნელო-ირკთან მიზორებით სიმშვიდე პოვა. პალადას სახელგანთქმული ბიუსტი, რომელიც პოეტმა "ყონანში" უკვდავყო, სახლის შიდა კარის თავზე იდგა. ედგარმა მეთოდური მუშაობა დაიწყო. მიზნობები და სტატეგია ადვილად იწერებდა და იმუშავებ იმეცდებოდა, რადგან უკვე თავად ავტორის სახელი იყო მითხველთა ინტერესის გარანტია. იგი მთელმა ამერიკამ გაიცინო. "ნაადრევი დაკრძალვა" - ქრონიკისა და მიზნობის უცნაური ნახავი - ბლუმინგდელის "კუთხეულ ზეცაში" დაიწერა. იგი ერთ-ერთი ყველაზე საზარელი და პირქუმი მიზნობაა პოს შემოქმედებაში. ალბეცდელი სამარისეული კომპარებისადმი უცნაური ლტოლვით. და საქმე თემაში როდი გახლავთ. აქ ავტორისეული ცნობიერების მუდმივი გაორება თამაშის მთავარ როლს.

თარგმანი ზაპის ჭახნლიძემ

ბრილი

ფრანსუაზა მარტი

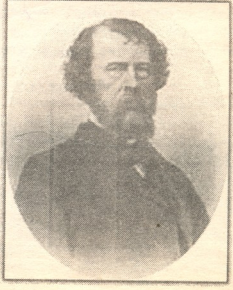
იმ ზაფხულს "ფრანი" თითქმის დასრულებული იყო, თუ-
ც ედგარს ერთი ჩვევა ჰქონდა. მას შესწორებები შეჰქონდა თა-
ვის ლექსებში, ასე რომ, ყოველი ახალი პუბლიკაცია ახალ ვა-
რიანტებსაც ვეთავაზობდა ხოლმე. ავტორმა "ფრანი" ბევრ მე-
კობარს წაუკითხა და მოვირებებს თუ დავეყურებოდ, ძალიან
იყო დანტერესებული მსმენელთა მიერ გამოთქმული აზრით,
რათა შემდეგ რაღაც შესწორებები შეეტანა ტექსტში... მის
"შემოქმედების ფილოსოფიაში" სულ სხვა ვერსიაა წარმოდგე-
ნილი, მაგრამ შესაძლოა სწორედ ეს ვერსია დგას უფრო ახლოს
ჭეშმარიტებასთან. მართლაც, პოემამ რამდენიმე სტაღია გაი-
არა, მაგრამ ძირითადი კომპოზიცია, რომლის შესახებაც ესეშია
საუბარი, თავისუფლად შეიძლება ლეგიკური გათვლების
შედეგად თვითიყო (ლეგიკური - რა თქმა უნდა, პოეტური
შეფასაზრებით). ყველა პოეტმა იცის, რომ ამ ცნებას შორის არ
არსებობს წინააღმდეგობა).

ზამთარი ახლოვდებოდა და ედგარი იძულებული გახდა,
ნიუ-იორკში დაბრუნებულიყო, მან "იზნეგ მიორში" დაიწყო
მუშაობა. 1845 წელი - ედგარს იცდიათექსტებზე წელი შეუს-
რულდა - ამ გაზითიდან წამოსვლით დაიწყო. პო "პროლეგის
ფრანალის" თანამშრომელი გახდა. ამ დროისთვის ედგარ პოს
დიდებად გადააბიჯა ქვეყნის საზღვრებს, რაც თითქმის ყველას-
თვის მოულოდნელობას წარმოადგენდა, თუმცა თავად პოსთვის
ეს არ იყო მოულოდნელი. იგი მოღურ პერსონად იქცა. ედგა-
რისა და მისი მეგობრების მიერ "ფრანის" კარგად მოზადე-
ბულმა პუბლიკაციამ საოცარი ეფექტი მოახდინა ლიტერატორ-
რებზეც და მკითხველზეც; მნიშვნელობა არ ჰქონდა, საზოგა-
დოების რა ფენას ეკუთვნოდა იგი. დღეს ჩვენთვის რთული წარ-
მოსადგენია ასეთი რამ. ლექსის მიმწესხველმა იცუმალებამ,
მისმა ამოუცნობმა მიმზიდველებამ, "შავი ლევენდის" სატანუ-
რი შარავანდლით მოსილი ავტორის სახელმა "ფრანი" ამერი-
კული რომანტიზმის სიმბოლო და იმავედროედვე ყველა დრო-
ის ერთ-ერთ საუკეთესო პოეტურ ქმნილებად აქციეს. ლიტერა-
ტურულ საღივებში ედგარი სანატრული სტუმარი გახდა. პოე-
ტის გამოვლენებზე ტევა ადარ იყო ხოლმე, პუბლიკას აინტერე-
სებდა, თუ როგორ კითხულობდა "ფრანს" თავად ავტორი. არ-
ადა, მის მიერ წაითხული ეს ლექსი მართლაც წარუშლელ
შთაბეჭდილებას ტოვებდა, ამაზე მოვინებებაც მოწმობენ.

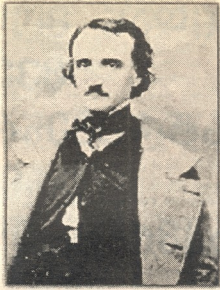
თუკა ქალები განსაკუთრებული სიამოვნებით პოს საუბარს
ისმენდნენ. ედგარს საოცარი ხმა ჰქონდა, აპლმობით ლაპარა-
კობდა, თითქოს ეს-ესაა დაადგა იმ ზნას, რომელსაც ამდენ ხანს
ეხებოდაო. "თავის საუბრებში - მისთვის დამახასიათებელი მ-
დალფარდონებით იტყვის მოკვიანებით ვისოული - იგი
ხშირად მკვირმეტყველების ლამის ზებუნებრივ მწვერვალებს
აღწევდა. ედგარი ვასაოცარი ოსტატობით ახერხებდა ხმის მო-
დულურებას, მეტყველი დიდი თვალები კი ხან მშვილად გიმ-
ზერდა, ხანაც მსმენელთა მზერას ნუსხავდა თავისი ცეცხლოვა-
ნებით. იგი ხან წამოწინდებოდა, ხანაც საზე რვეულ სივერმ-
კრთალეს ინარჩუნებდა. ეს იმაზე იყო დამოკიდებული, ააქქა-

რება მისი წარმოსახვა სისხლის მოძრაობას, თუ გულს გარკვე-
ბულ მზერას თუ შექმლო დაენახა ის, რის შესახებაც იგი გვევწ-
ნებოდა ხოლმე. ხშირად მკვირად გადაუხვევდა ზუსტად და
მწკავედ დასმულ პრობლემას და ჩვეულებრივი ლოგიკის საპი-
რისპიროდ, ერთმანეთის მიყოლებით იმოწმებდა დამაჯერებელ
მაგალითებს. თავად პროცესის დემონსტრირებას ახდენდა, არ-
გუმენტებს კი იღვამლ და ფანტასტიკურ ფორმას ანიჭებდა. რა
ყველაფერ ამას ისე დაწერილობით, ნათლად და ისეთი სისწრა-
ფით აკეთებდა, რომ ყურადღებას იპყრობდა თავისი ვასაოცარი
წყობით; და ეს მანამ გრძელდებოდა, სანამ თავად იგი არ ახსნი-
და ჯადოს და კვლავ არ დააბრუნებდა მსმენელს ყველაზე წო-
ფით პრობლემებით - უხამსი ტყუილების თუ ნაძრახი ვნებ-
ბის წყალობით..."

ციტატის ბოლოს შეფარული გაკენწვლაც კი ძალზე მნიშ-
ნელოვანი აღმოჩნდება, თუკი ამ სიტყვების ავტორის პიროვნე-
ბას გაითვალისწინებთ. ედგარი მანტიტურად შემოქმედებდა
თავგანისცემლებზე, პოს შექმლო ამკარა დემონსტრირება მო-
ვლენდა თავისი მედიდური თავდაჯერებულობის და იმის შიშიც
არ ჰქონდა, რომ ვინმეს სასიკეთოდ მოეჩვენებოდა მისი საციე-
ვლი. ასეთი სტატუსით, იგი, რა თქმა უნდა, უფრო აღიზიანებდა
კოლეგებს. ისეთი შთაბეჭდილება გრჩებოდა, თითქოს იგი განზ-
რახ ცდილობდა მათში "ზიზღი აეღებდა. 1845 წლის მარტში,
როცა დიდებამ პოს მიაღწია, ედგარმა ისევ ვერ მოითმინა და
სმა დაიწყო. ვირჯინიას გაჩნდილობა სულ უფრო უარესდება
და და იძუდა და სასოწარკვეთას, სიციხეზღას და სიკვდილს
შორის ეს მიმოქცევა პოეტზე უფრო დამტრუნველ ზეგავლენ-
ას ახდენდა, ვიდრე თავად სიკვდილი. ამკვირვი ვითარების ატ-
ანა მის ძალებს ადუმატებოდა. პოს ღრმა სულიერი კრიზისის
პერიოდში დაიწყო. მას ძალზე ახლო ურთიერთობა ჰქონდა რამ-
დენიმე ცნობილ ნიუ-იორკელ მწერალ ქალთან, თუმცა ამკვირვი
ისტორიები მაინც ვერ აყენებდა ჩრდილს შიშს და ვირჯინიას
ფაქტზე და ტკივილით აღსავსე კავშირს. სულაც არ ცდილობთ
ფაქტების შედასაზებას; ედგარს აამზოლოდ ალოკოლით უნ-
და გაებრუნებინა თავი, არამედ სხვა საშუალებებითაც. მას სიტყ-
ვები სჭირდებოდა, სიტყვები, რომლებსაც წარმოთქვამდა და
გაიკებდა. ვირჯინია მხოლოდ გულმოდგინეობასა და პატარა
ცხოვლის ბამა სიყვარულს სთავაზობდა. სამაგვიროდ, ვინმე
ფრენსის ოსკარ - სივტესას და ედგარის დიდი მოყვარულს
- სახეში იდგაულად იყო შერწმული დახვეწილი ვარჯიზობა
და განათლება, რისი წყალობითაც მან შეძლო პოს ქემშირტი
მნიშვნელობა შეეფასებინა. ამას გარდა, ედგარი სილაკაქის ვა-
ურბოდა, უსაღკაროობასა და განწმკვეტელ უსამიონებებს
"პროდვეი ჯორნალში", სადაც მისი ქედმაღლობა და მედიდ-
რობა - ასევე ინტელექტუალური აღმატებულობა - კოლეგებთან
მუდმივად დავის ნიადაგს ქმნიდა. ერთი მხრივ, დასაბეჭდად
მზადდებოდა მისი მოზიზრობების სრული კრებოლი, მეორე
მხრივ კი მისის ოსკულთან მეგობრობა ბინძური ქორების წყა-

ედგარს მირიანოზი კაპანაძის მიერ

რომ იქცა. ამის გამო ოსველი (ისი კლექით იყო დაავადებული) იძულებული გახდა, დამავლიდა საზოგადოებას; ასე რომ, პო ისევ მარტო დარჩა. 1845 წლის დასასრული ედგარ პოს ცხვირებში ყველაზე ნაყოფიერი პერიოდის დასასრულსც მოასწავებდა. მხოლოდ "ვერიკა" ელის თავის ფაშს, მაგრამ იქამდე ჯერ კიდევ შორია. უკვე დაიწერა საუკეთესო მოთხრობები და თითქმის ყველა დიდი ლექსი. ედგარ პო ძირითადად თავს იმეორებს. აი, ერთი მაგალითი: ბოსტონელებმა იგი ლექსების წასაკითხად მიიწვიეს, მაგრამ მან - როგორც ჩანს, დამენაოებდა და ნამოთვალემა - საჭირო მომენტში ახალი ვერაფერი შესთავაზა პუბლიკას. დაპირებული "ცინიზალი" ლექსების ნაკვალად "ალ-აარაფი" - ყმაწვილობისდროინდელი პოემა წაიკითხა, რომელსაც არათუ არაფერი ქონდა საერთო მის მამინდლ ნიჭიერებასთან, არამედ დეკლამაციისთვისაც არ ვარგოდა. მძიმე-ლელები განარისხდნენ. ედგარმა პასუხად განაცხადა, რომ ასე ex professo (სპეციალურად) მოიქცა, რათა შური ეძია ბოსტონელებსა და "ლიტერატურული გომეტირებით გამოტენილ საზარელ ჭაობზე". წლის ბოლოს "ბროდვეი ჯორნელმა" შეწყვიტა გამოსვლა და ედგარი კვლავ გამოუკვალ მდგომარეობაში აღმოჩნდა. 1845 წელი მისი დიდების მწვერვალი იყო, თუმცა იმ წელსვე დაიწყო სწრაფი დაცემაც - ძალზე საშინო და საზოგადო. მართალია, დიდების ვარსკვლავი მცირე ხანს კიდევ იკიაფებს - მაგრამ ეს უკვე ჩამქრალი ვარსკვლავის ნათება იქნება. მთელი 1846 წლის მანძილზე იგი მუდამ ლიტერატურულ წრეებში ტრიალებს, ყველაზე ცნობილი ნიუ-იორკელი მწერლების გვერდით. მაგრამ ეს სამყარო ძალზე უხაში, უფერული იყო და ღირსეული გამოჩენისები იშვიათად ჩნდებოდნენ ხოლმე. იკრიბებოდნენ ქალები, კითხულობდნენ ლექსებს - საკუთარსა და სხვისას - ხვარათავდნენ ღიმილითა და კომპლიმენტებით შეზავებულ ინტრიგებს, რათა ლიტერატურულ შურნალებში კეთილდამწყობი გამოჩნაურება დაემახსოვებინათ. ედგარი შესანიშნავად იცნებდა ამ სამყაროს ყველა წარმომადგენელს და ერთ მშვენიერ დღეს ვადაწყვიტა, შური ეძია მათზე. "გოუდის ლეის ბუკში" მან ოცდაათზე მეტი კრიტიკული წერილისგან შემდგარი ციკლი დააგეგმა და ეს მწვავე სტატიები საშინელ სკანდალის მიზეზი გახდა, თუმცა განრისხებულ პროტესტებსა და ზიზღს ხანდახან აპლოკისმენტები ცვლიდა ხოლმე. რა უნდა თქვას მის მიერ მოწყობილ მასობრივ კვებულებაზე? დრომ აწვანა კვებულების მართებლობა. Literati აღარავის ასხივს; მაგრამ მამინ ზომ მათ არ შეეძლოთ ამის განჭვრეტა და წყნაზეც მწვავედ რეაგირებდნენ.

1846 წლის მასში პომ ფორდჰემში, ნიუ-იორკის მახლობლად, კოტეჯი იქირავა - მომავლად ვირჯინიას აუცილებლად ესპორიოდა სუფთა ჰაერი. ედგარი დღეები განაწამები შეიკვიით იქცოლია, მას საშინელი დღეები ქმნიდა ვადატანობი, აღსაუსე დავით (ერთ-ერთი წხუბშიც ვადატანობა), პრადღებათა ნაკადითა და უზარმაზარი ვალბობი; ხშირად იღებდა ალკოჰოლსა და ლაუნდანუმს, რომელიც სიმშვიდის ილუზიას უქმნი-

და. მისის ოსველი აღარ იყო მის გვერდით. ვირჯინია კვებოდა მხოლოდ ბარათებიდან მხოლოდ ერთადერთია შემორჩენილი და იგი სულისშემძერულ შთაბეჭდილებას ტოვებს მთხველზე: "სული ჩემო, ძვირფასო ვირჯინია, დედაჩემი ავიხსნის, რატომ არ დაებრუნებოდი ამაღად. დიდი იმედს მაქვს, რომ დაგვიმომი შეხვედრა ჩვენს საქმეს წაადგება... აქამდე ყველაფერი იმდენ დევკარგავი, შენზე რომ არ მეფიქრა. საყვარულო... შენ ერთადერთი და უმთავრესი სტიმული ხარ ამ აუტანელ, უახრო და სასტიკ არსებობაში... ტკბილად იძინე. დაე, ღმერთის წყალობით კეთილი დღია გათენდეს შენთვის და შენი მამულები კეთილდგარისთვის".

ვირჯინია კვებოდა. ედგარმა იცოდა, რომ იგი ვანწირული იყო. ამ დროს დაიწერა "ანაბელ ვაიც" - მისი და ვირჯინიას ურთიერთობათა პოეტური ვააზრება.

ვაიცა ზაფხულს და შემოდგომა, მაგრამ პო მაინც ვერაფერი შევლიდა თავს, მან, როგორც ჩანს, საბოლოოდ დაკარგა სიმშვიდე. ედგარის სახელი კოტეჯში მრავალრიცხოვან მნახველს იზიდავდა და მათი პირით დღეში შემორჩა მოთხრობები იმ სინაზისა და მზრუნველობის შესახებ, რომლებიც ედგარი ეპყრობოდა ვირჯინიას. მადი კი ყველაწინაირად ცდილობდა, რომ როგორმე ოჯახი გამოეკვება. მოვიდა ზამთარი, ტრაგიკული აღსასრული ახლოვებოდა. ნიუ-იორკის ლიტერატურულ წრეებში ყველა ამ შეიტყო ვირჯინიას ავადმყოფობის ამბავი, ის, რომ იგი სასიკვდილოდ იყო ვანწირული და ამან ბევრს მოუღბო გული - მხოლოდ ედგარის გამო ხალხი არ გამოიჩინდა ასეთ თანაგრძობის. საუკეთესო მეგობრად, ამგვარ სედიან ვითარებაში, ედგარს მართა ლეუზა შოუ მიველინა, ქალი, რომელიც იმადგროვლად კეთილიც იყო და საჯად მოაზროვნეც. ძლიერ შეურაცხყოფილ პოს ჯერ, როგორც ჩანს, სურდა უარი ეთქვა

მარკოლონო

ნებისმიერ დახმარებაზე, მაგრამ შემდეგ იძულებული გახდა, შერიგებოდა მდგომარეობას და ვირჯინიას უკვე აღარც სიცივე ტანავდა და არც შიმშილი. იგი 1847 წლის იანვრის ბოლოს გარდაიცვალა. მეგობრები იხსენებდნენ, როგორ მისევედა თავის ძველ, კადეტის მოსასხამში გახვეული პო კატაფალკას - ეს მოსასხამი ზომი დიდი ხნის მანძილზე ვირჯინიასთვის ერთადერთ საბაზს წარმოადგენდა. რამდენიმე ვირჯინიას ბილდის შემდეგ იგი კვლავ დაუბრუნდა ცხოვრებას - სამყაროს, სადაც აღარ იყო ვირჯინია. ამ დროიდან მოყოლებული ედგარისთვის უკვე აღარაფერი არსებობდა და საჭურველკარალი, იგი მაინც შეტევაზე ვადადიოდა, რათა რამენაირად მაინც ამოეკრა თავისი დაუტეველობა, იღუპაღი უსუსრობა.

თარგმანი: შალვა მინაინარძე

დასასრული შემდეგ ნოტერში

საიდან მოდის ყველა ინსტრუმენტზე ერთად დაკვრის იდეა

სალმან რუშდის ნაწარმოებებში დასავლური და აღმოსავლური კულტურების მარადიული კონტრასტი თუ ოპოზიციაც, მათ შორის შეუძლებელი იერარქიის დამყარებისკენ ლტოლვა - ყოველგვარ სოფისტკას მოკლებულია. იერარქია იქმნება და აღმოსავლურ ფუნდამენტალიზმს დასავლური პლურალიზმი ამარცხებს. თუმცა, ამ ორი ცივილიზაციისადმი მხოლოდ ფუნდამენტალისტურ-პლურალისტური მიდგომა თავისთავად შეცდომებს ბადებს, რაც მწერლისადმი თანამედროვე კრიტიკის დამოკიდებულებაშიც გამოიხატება. რუშდის, რომელსაც ირანში სიკვდილით დასჯით ემუქრებიან, ინგლისურენოვან ლიტერატურაში თანამედროვეობის უმნიშვნელოვანეს მწერლად აღიარებენ და ინტერნეტის ზოგიერთ საიტზე "აღმოსავლელი შექსპირის" ტიტულითაც ამკობენ. მშობლიურ ინდიოეთში მისი ნივნები, მათი მხატვრულ-პოლიტიკური ტექსტებითა და ქვეტექსტებით დღემდე დასავლური ცნობიერების სიმბოლოდ ითვლება და ალოგიკური არც არაფერია იმ ფაქტში, რომ პლურალიზმი, როგორც წმინდა ამერიკული და ბრიტანული იდეა, სრულიად მიუღებელია ინდიოეთისთვის, რომელმაც საბოლოო დამოუკიდებლობას ახლახან მიიღწია.

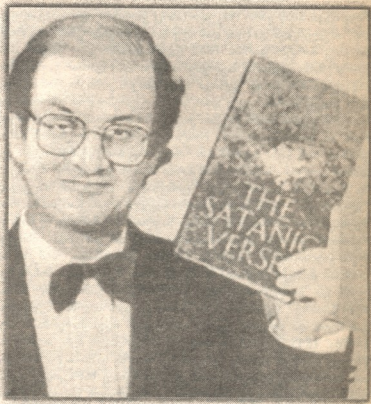
რუშდი, რომელმაც ინდიოეთი ბავშვობაში დატოვა და უმაღლესი განათლება კემბრიჯში მიიღო, თავისი ნივნების აღმოსავლელ პერსონაჟებსაც კი დასავლური თვალთახედვიდან ქმნის. აქედან აშკარაა, რომ იგი, როგორც მწერალი თუ პოლიტიკური მოღვაწე, წმინდა ბრიტანული მოვლენაა. დღევანდელ მსოფლიოში, როცა რეკლამის - კომერციულს, პოლიტიკურს და ლიტერატურულსაც კი - სასწაულებრივი ზეგავლენის მოხდენა შეუძლია, გაცივლებით უფრო რთულია რუშდის, როგორც ხელოვანის მნიშვნელობაზე დამოუკიდებლად მსჯელობა. ფაქტია, რომ "შუალის შვილები" ("Midnight Children" - 1981 წლის ბუკერის პრემიის ლაურეატი) შექმნილ რუშდი გახდა მისი თაობის ინგლისურენოვან ლიტერატურაში არა მხოლოდ პოლიტიკურად საინტერესო, არამედ წმინდა მხატვრული თვალსაზრისითაც უზადო ნივნის ავტორი. მაგრამ რუშდის მზარდ პოპულარობას, მისი ნივნების იდეოლოგიურ სერიოზობას ყველაზე უფრო არაერთგვაროვანად პოლიტიკურად ნეიტრალური პოზიციის მქონე კრიტიკოსები აფასებენ.

ჯულიან სემუელი, პაკისტანელი და კანადელი მწერალი და რეჟისორი, სალმან რუშდის "სატანური ლექსებისადმი" მიძღვნილ ესეში წერს:

"დასავლეთში ცნებურის ნებისმიერ ხარისხს გამოიყენებოდა მწერლის (დიდის თუ მცირეს) დამკვიდრებისთვის იყენებს. რა თქმა უნდა - ნივნის შემოსავლიანობის გაზრდის მიზნით... ასე რომ, "სატანური ლექსების", როგორც ნივნის, დღევანდელ ფუნქციონირებაში უმნიშვნელოვანეს როლს მის ბრწყინვალე სტრუქტურასა და ისლამისტურ ფორმალობებთან დაკავშირებული კომენტარები ასრულებს...

აუცილებელი არცაა, რომ მწერალს დიდი ნონა ჰქონდეს, რათა არაპროგრესული მუსულმანური საყვაროს მთავრად გამოიწვიოს. ირანის ფუნდამენტალისტურმა მთავრობამ ნივნი იმისათვის გამოიყენა, რომ თავიდან აეცილებინა მისდამი მიმართული ყურადღება და კრიტიკა. ამდენად, რუშდისთვის სასიკვდილო განაწინის გამოტანა მისი ნივნის პოლიტიკურ ფასეულობას ზრდის".

მაგრამ ეს ფასეულობა იზრდება ისევე და ისევე დასავლურ სამყაროში, მაშინ როდესაც რუშდის შეველი ასევე "დაუსრულებლად გაეგრძელებინა თხორობა იმის შესახებ, თუ როგორ გვევლინება ისლამისტური ფუნდამენტა-

ლიზმი ფაქტურ რეაქციად დასავლურ კოლონიზაციაზე თუ როგორ დაიყვანა იმპერიალიზმმა მუსულმანური ცხოვრების წესი იქამდე, რომ რელიგიის კრიტიკა საზოგადოებრივ კონტროლის ერთადერთ იარაღად იქცა, რისი გამოძიბილცაა რუშდისადმი არსებული დამოკიდებულება".

ჯულიან სემუელი თვლის, რომ "შორალურად გამართლებულია რელიგიის ყველა მანკიერი ფორმის პაროდირება, მაგრამ ირონიის გამოსავლენად - ასე დასწნოვნებული სამიზნის ამორჩევა და დასავლური ცივილიზაციისთვის სიამოვნების მინიჭება - მეტისმეტად მარტივია და ესთეტიურად პრიმიტიული გახაა. ამდენად, რუშდის მიერ ისლამის კრიტიკა არის უბრალო მცდელობა - ტრივიალურად რთული თხრობითი ფორმის მსოფლიოს რუკაზე გავრცელებისა. თანაც, ეს ამოცანა კიდევ უფრო იოლდება ბრიტანული მღორალიზმის რეკლამირების გზით". სამუელის აზრით: "სწორედ ესაა რუშდის პოპულარობის მიზეზი, რადგანაც, რაც შეეხება "სატანური ლექსების" მხატვრულ მხარეს, ნივნი ზედაპირულად რთული ნაშრომია. იგი ხასიათდება მოუღენთა ნაკადის გადაჭარბებული სიმჭიდროვითა და არაუქვეყნიერულით. ნივნი არის ლამაზი მომენტებიც - ნვევტილი სტილი, ადრეული პოსტმოდერნული არასწორზაზოვნება... და მაინც - რჩება შთაბეჭდილება, რომ ნივნი ცარიელია, რომ ნი-

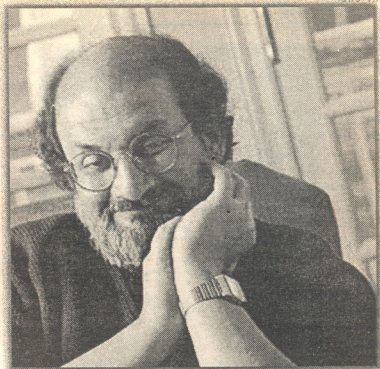
ნასწარ გათვლილი ანტი-ისლამისტური პროპაგანდა მხოლოდ ნიგნის კარგად გაყიდვის საშუალებაა".

ნიგნის სიცარიელის განცდა შეიძლება იყოს შედეგი - ავტორის გადაჭარბებული მცდელობისა - მიიღვას ყველა და ყველაფერი. რუშდის უკანასკნელ რომანში "მინა მის ფეხქვეშ" ("The Ground Beneath Her Feet") ნიგნის ერთ-ერთი გმირი, ბომბეში. გაზრდილი და ინგლისში გადასახლებული როკ-ვარსკვლავი აცხადებს:

"ჩემი მუსიკით იმის თქმა მსურს, რომ არ მჭირდება არჩევანის გაკეთება. მინდა დაგვანახოთ, რომ არ მჭირდება ვიყო ეს ბიჭი, ან კიდევ - ის ბიჭი; აქაური, ან - იქაური; ან ის - ვინც ჩემს შიგნითაა და ჩემს ტყუპისცალს ეუბახი; ან - ვინც ჩემს გარეთაა, ვინც არის თუ რაც არის - ამ ცის მიღმა, საიდანაც ელვას მიგზავნის; ან, აი, ეს კაცი - თქვენს წინაშე რომ დგას ამ წუთას. მე ვიქნები ყველა მათგანი. მე ეს შემიძლია. სწორედ აქედან მოდის ყველა ინსტრუმენტზე ერთად დაკვრის იდეა. ეს იდეაც ზუსტად იმავეს ამტკიცებს".

მაგრამ პიროვნების პოსტმოდერნული ლტოლვა - მოიცვას სამყარო, თუ ჩაიკარგოს მასში (რასაც სამყაროში მისი არსებობა თავისთავად გულისხმობს) და ამის საფუძველზე ინდივიდუალიზმიც (ამ შემთხვევაში - ცივილიზაციითა დონეზე) უარყოფს, როგორც ძალია, რომელსაც შეუძლია ხმების სიმრავლის თავისებურ, განუმეორებელ მელოდიად შეწყობა - თვითონ მელოდიის, სამყაროს არსის უარყოფისკენ მიდის.

ტიმ პარკი, კრიტიკოსი, რომელიც "შუაღამის შეილება" მეტად ძლიერ, შთაბეჭქვად ნაწარმოებად აღიარებს, თავის ესეში რუშდის ბოლო რომანსაც ("მინა მის ფეხქვეშ") მიმოიხილავს ("Gods and Monsters", May, 6, 1999). სასიყვარულო სამკუთხედში თითოეული გმირის სახე, მოვლენებით სახეს სთუქვტი, ინდურ-ბერძნულ-ეგვიპტური მითოლოგიის სინთეზი - რუშდისეული, იგივე პლურალისტური პარმონისკენ სწრაფვის იდეად აღიქმება. ავტორი რომანში თხრობით ფორმებსაც კი უსასრულოდ ცვლის: "ზუსტად ორმუს კამას მსგავსად (ნიგნის როკ-ვარსკვლავი პერსონაჟი), რომელიც უარს ამბობს პიროვნული არჩევანის გაკეთებაზე (რაც თავისთავად პიროვნული არჩევანია), რუშდისაც ვერ აუჩრევია რომანის-

თვის რომელიმე თხრობითი ფორმა... რომანის პირველი პირობითი გადმოცემა ამბისადმი შესანიშნავი მიდგომაა, მაგრამ მალე რწმუნდები, რომ ეს ფორმა იდეალურ ვარიანტად მანამდე რჩება, ვიდრე რუშდი თავის მიხრობულს სხვა პერსონაჟების გონებაში არ შექმლდება და იქიდან არ დაიწყებს მათ - თავისი ინტერესებისა და იდეებისთვის - უბრალო საყვირებად გამოყენებას".

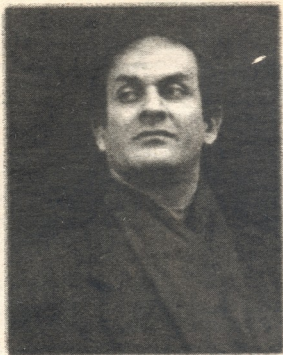
არის მომენტები, როცა რჩება შთაბეჭდილება, რომ რუშდის თხზულებაში იდეა მხატვრულ მხარეზე დომინირებს, ზოგჯერ კი - მალღფარდოვანი თხრობითი კილოაზრის შესუფერების ხარჯზე გრძობდება. როგორც პარკი წერს: "რაც უფრო დეტალურად ეცნობი რუშდის ნაწარმოებებს, მით უფრო აშკარად გჩანს, რომ მათ შეიძლება არა მხოლოდ ფუნდამენტალისტთა რისხვა, არამედ, უბრალოდ - მახვილგონიერი მკითხველის მოქმეტალური ყურადღებაც დაუპირისპირდეს". თუმცა, ეს კომენტარი არ შეიძლება რუშდის მწერლური ნიჭისა და უდავო ისტატობის უარყოფად გავიზიაროთ. უბრალოდ, ფაქტია, რომ რუშდის ნიგნების პოპულარობა სულ უფრო მეტად ემყარება პოლიტიკურ სენსაციურობას, ვიდრე მათ მხატვრულ ღირებულებას.

რაც შეეხება დღევანდელ პუბლიკაციაში წარმოდგენილ რუშდის მოთხრობას "ცეცხლოვანი ფრინველის ბუდე", - მასშიც ნაშეყვანია ცივილიზაციითა სინთეზის, ზეციურიზაციის, მომავალი ბავშვის იდეა, რომელიც ერთდროულად "ცეცხლიც იქნება და წვიმაც" და რომელსაც თავის წიაღში ამერიკული ქალი, ამერიკა ატარებს. ინდოეთში "არქაული ტრავადიების წამლკაც ძალიად" ფემინიზმის სტიმულირებაც ამ იდეის განვითარებისთვის საჭირო ფონად აღიქმება. ინდური წარმოშობის მწერლისთვის კი - ალბათ უფრო რთული, მაგრამ ბუნებრივი ამოცანა იქნებოდა, რომ როგორმე - თავად მისტურ მხარეაზვის გული და გონება გაენათბინა.

სალან რუში და ვინჯან პანი

ცეცხლოვანი ფრინველის გუდა

ახლა მე მზად ვარ გაიპოვო, თუ როგორ გადაიტყვიან სხეულში სხვა სხეულზე

რვილიანი, "პაპაპორფორაში"

ცხელი, ბრტყელი და ხრიოკია ეს ადგილი. ნიშნები სულშიაღ მილია და გვაჯავ მძლავრობს. აქ ფერ-მერები მკვიდრობენ, მაგრამ პირუტყვი ნელ-ნელა აკლდება. საქონელი სამხრეთით და აღმოსავლეთით მილანსა-სებს წყლის საქონელად; და ამ ძებნაში ბილიკებზე - რქებიანი თევისქალები ახსნულა. დასავლეთით კია წყალი, მაგრამ მლაშე მალე, ალბათ ეს ქაობებიც ამოქრება. ქარქვეტას თესლი მოსდებია გამომშრალ მინას. ნამარალები იშვება, კაცს გადავლამავეს.

ფერმერს ჩვევია ასე სიკვდილი: საკუთარი მინა რომ შექვამს.

ქალები ასე არ კვდებიან. ქალებს ცეცხლი ვკიდებთ და იწვიან.

სასახლისკენ მიმავალ ლიმუზინში მისტერ მაპარაჯი თავის ამერიკულ საცოლეს უამბობს: დემოკციების თანახმად, აქ ხშირი ტყე ყოფილა. ტყეში ვეფხვების იშვიათი სახეობა ბინადრობდა, - მარლიცი თეთრი, მოწილი და პატარა მომღერალი ჩიტებიც იყვნენ, ათობით სხვადასხვა ვიშის; შაით ბუდეები ხამლერით იყო ამოცხებული. ნახევარი საუკუნის წინ, ცხენზე ამხედრებული მაპარაჯის ტყბილი ღლინით აქცევიდა სოლმე იმით ხმას; და ხიმლერას ტყიანად ვეფხვის ძახილიც შეეწყობოდა. მაგრამ მაპარაჯის მკვდარია ახლა; და ვეფხვებიც გადაშენდნენ, და ჩიტებიც - ყველა გაფრინდა; ერთის გარდა, რომლის ნისკარტს ერთი ბგერაც არ დასცდება, და რომელიც ამ ხემკადარ ადგილას მალულად იკეთებს ბუდეს, ისე რომ დედემდე სულიერს ვერ მოეგნია. ის - ცეცხლოვანი ფრინველია - ჩურჩულებს მაპარაჯი, და მისი საცოლე, დიდი ძაქაქის შვილი, არაქალწული უხეობილი კისკისებს - ასეთი ეგზოტიკური მელოდრამის გამგონე. და შაერში იშლება მისი გრძელი, ქერა თმა - კოცნივით ყუთილი.

პრინციები აღარ არსებობენ. მთავრობამ უკვე რამდენიმე წელნანადა, გაუუქმია ტიტული. პრინცის ცნებაც კი - დღეს, ჩვეს ქვეყანაში - ფეოდალიზმისდროინდელი ამბავი, ზღაპრად ქცეულა. ტიტულებთან ერთად სხვა ყველა პრივილეგიაც ჩამოაცილეს და გაგვითანანსორეს.

პრინცი ჩვეულებრივ მისტერ მაპარაჯად იქცა. მრავალხრივ საქმიანობას ეწყვა. ქალაქში თავისი სასახლე - სამორინედ გადააკეთა; ამავე დროს, სათავეში უდგას კომისიას, რომელიც ქვეყანაში ემიგრაციის ქვეყლი კორუფციის აღმოსაფხვრელ გზებს ეძებს. ახალგაზრდობაში ის ძლიერი სპორტსმენი იყო, მაგრამ ახლა თამაშისთვის დროც აღარ რჩება. ეკოლოგიურ ინსტიტუტს ხელმძღვანელობს, სწავლობს და ეძებს, როგორ უშუალო გავლენას სოფელში კი ნამდვილი სამფლობელო აქვს, დიდებული ციხე-დარბაზი, სათიკენაც ახლა ლიმუზინს მიჰყავს, სადაც წყალი უწყვეტ შადრევნებად მოჩქეებს - ურანლოდ, თვალის გასახარად აქვს უხეველი ბიბლიოთეკა, რომელიც მთელ პროვინციაშია განთქმული. ის ავანტიურულს ადგილობრივ სატელევიზორ კავშირებს და ნებისმიერი ახალი ტიპის საკვები პროდუქტებიდან შემოსული მოგებაც მის ხელშია. სოლო ამ შემოსავლებთან, ამ ფინანსებთან, ისევე როგორც სასიციფარული თავდასაველებთან დაკავშირებული დეტალები - რაზეც აქ მთელი მითქმა-მოთქმა ატყვია, - ბინდიდაა მოკული.

აქ ქვის სამტყელია. ლიმუზინი წერდება. კაცებს წერაქვები უჭირავთ, ქალებს კი თავნებზე მინით სახე ქურქული შემოუდგამთ. მისტერ მაპარაჯის დანახვის პატივისცემას გამოხატავენ, მუხლს იფრინან და ქედს იხრან. ამერიკელი საცოლე ხელება, რომ ის, რაც ვითომ გააუქმეს - აქ დღემდე სინამდვილეა და რომ თვითონ მთავრობაა ზღაპრად თქმული - შორს, დედაქალაქში დარჩენილი და მისი არავეს სჯერა. მისტერ მაპარაჯი დღემდე პრინცი, და თვითონ კი - ახალი პრინცი. თითქმისად, მითმი შებავა, მშრალ ფურცელზე ავიწყებულ სიტყვებად იქცა, ან თვითონ ფურცლებად, რომელზეც უნდა დაიწეროს მისი ამბავი, რომელსაც უნდა დაბეროს დაუნობობლმა ცხელმა ქარმა და სხეული მაპარაჯად უქცის, კანი - პერამენტად, სული - ქალაქად.

ძალიან ცხელა ის ცასტყელი.

ეს არ არის ქვის სამტყელი. წყალსაცავია ფერმერებში, მინიდან რომ გავალამ აშკარა, ნიშნის დაბრუნებამდე მისტერ მაპარაჯისათვის წყალსაცავის ღრმებს იხირონ. მაპარაჯი საცოლეს უხსნის, რომ ამ ხერხით შაით არა მხოლოდ სამუშაოს, არამედ უფრო მეტსაც - იმედს ამალვებს. ქალი ხდება, რომ ამონახობრი უკვე საცავა - ფანგიანი, მლაშე წყლით - არც კაცისთვის რომ ვარგა და არც პირუტყვისთვის.

მოფუსფუსე ქალები ცეცხლის ფერებში გამონფობილან. მხოლოდ გონებაშეზღუდული, ენობრივი მაქიმიზმით დაბრმავებული თუ იფიქრებს, რომ ცეცხლი ნათელი, ან - ოქროსფერი. ცეცხლი ლურჯია თავისი მწუხარე არსებით. მწავანა - თავის მომუხრე გულსაცულში შეუქლია, თეთრადაც ინვოდეს, - უკიდურესი მრისხანებისას - შავდებაც კი.

წერაქვიანი კაცები მისტერ მაპარაჯს უამბობენ, რომ გუშინ, ნითუ-ოქროსფერ ხარიში ტუტუტუკურად მორთული ქალი წყლის ამომშრალი ორმოს ფსკერზე ააღდა. კა-

ცები ზედ წყალსაცავის პირას იდგნენ და ხელდნას ასავსავებდნენ, ზუსტად ისე - გამომშვიდობების ნიშნად რომ იციან. კაცური სიბრძნით შურიდგნენ ქალის გარდაუვალ ხვედრის, ხოლო ქალები, მათი ქალები კიოდნენ.

ქალი ზღუდ დინვა, მისგან არაფერი დარჩენილა. არც ძვალი, არც ხორცის ნაგლევი. დინვა როგორც ქალღმერთი - ნაშენავი ცისკენ რომ აფარფალებდა და იმასაც ქარი გაფანტავს.

ქალების აალებადობას კაცები აქ მშვიდად ხვდებიან: უბრალოდ, ადვილად იწვიან და ამას ვერაფერს მოუხერხებთ. ზურგს შეტევდნენ და მაშინათვე ანიბობენ. ალბათ ეს არის განსხვავება ორ სქესს შორის, - ამობობნ კაცები. კაცი - მინაა, მყარი, ამტანი; ქალბი კი - ჭირვეულები არიან, არამდგრადები; ამ სამყაროში დიდხანს ვერ ძლებენ, კვამლის ღრუბლად აღიან ცაში, თანაც უმიზეზოდ, ვერას გაუგებ. ან კი ამ სიცხეში, ამ მზის ქვეშ დიდხანს როგორ გაძლებენ?! ვაფრთხილებთ ხოლმე, შინ დარჩნენ, თავი საფრთხეში არ ჩაივადონ, მაგრამ თქვენც ხომ იცით, ქალები როგორები არიან. ეს მათი ბუნებაა, მათი ბედისწერა.

ყველაზე უფრო თავდაჭერილებსაც ცეცხლოვანი გულები აქვთ; შვიდება - ამათ სხვებზე მეტადაც ცეცხლოვანი, - ასე უჭურჩულება ლომუზინში მისტერ მაშარაჯი თავის საცოლეს: ის კი, თანამედროვე ქალია და არ მოსონს კაცი სუსტი სქესის შესახებ. ასე რომ ლაბარაკობს, ასეთი უტემი ფორმულებით, მარტივი განზოგადებით, - თუნდაც ზუმრობის საფარველქმ. მომიღიარი მაშარაჯი ბოდიშის ნიშნად თავს უბრის. მომიტყვე, ზედაც - აზრის შეცვლა მომიწევსო.

უსათუოდ მოგინებს - ბრძანებს ქალი და კაცის ილღობითან იყუდება, რომლის ნაცრისფერი წვერი მის წარბს ეტება.

ქალის გარშემო ჭორის შორევი ტრიალებს. ის მდიდარი, ისეთვე მდიდარი, როგორც ბუბერი ნიშამი, რომელიც თუშმე თავის დაბადების დღეებზე ალბასებით იწონებოდა და ამდენად, შეიქცლი გადასახადები მხოლოდ იმიტომ გაუზარდა, რომ ნიშამი მოიმატა. ქვეშევრდომე-

ბი შიშით კანკალებდნენ, როცა მის წვეულებაზე უზარმაზარ ხალვას, მურაბით სავსე თასებსა და ათასგვარ ნუგბარს ხედავდნენ, რადგან იცოდნენ, რომ ნიშამის სტომაქში გადამდინარე ტკბილეულის მთელი ეს ზეავი მათ საკუთარ მაგვებზე სულ უფრო მწლი საკვებს მოასწავებდა; რომ როგორც ის ტრიოდა ამოყორილი მუცლის ტკივილი, მათი ბავშვებიც შიმშილისგან აჭირდებოდნენ. მისი გაუმძღრობა მათ კუჭებს გამოაზმობდა. შოდა, ამზარზუნად მდიდარიო - სისინებდა ჭირი; მისი ამერიველი მამა თავს აღმოსავლეთ ვერძობს რომელიცად ქვეყნის ტახტადან დღენილი საშურო ოჯახის მემკვიდრედ აცხადებს; ყოველ წელიწადს თავიკი კომერციული იმპირის ელიტასთან ერთად საკუთარი თვითმფრინავით დაკარგული სამეფოსკენ მიემშურება და მდინარის ნაპირზე - ოთხდიან შეჯიბრებას აწყობს გოლფში; და ბოლის, როგორც იქაურების ღმერთი, აბუაიდ ამბებდა, ავი დიოლით მიზანში იღებს გამარჯვებულს და ესერის, ანადგურებს მის სიცოცხლეს, რათა გამარჯვებულზე გამარჯვება განიცადოს; და იქვე ტოვებს მდინარის ნაპირზე, საიდანაც მკვდარ ჩემპიონს მყვირალა, ავი ტალღები ჩაითრევენ და ისიც ივარგება, როგორც იმედი, როგორც გოლფის ბურთი.

ქალი მდიდარია; ის ნაყოფიერი მინაა; ის მოიტანს ვაფებს და წვიმას.

არა, ლევაკია. - იელვებს ჭორი; მამამისმა თავი ჩამოხრჩო, როცა ის გაჩნდა; დედამისი მძეავი იყო, ისიც ველური, ქვიანი მინის შვილი; გვავდა წყველად ჩაბუნდება ისეულად; ბერნია და აქ იმ იმედი მოვიდა, მათი სახლებიდან ყვისფერი ჩველები მოიპაროს, ბოთლით გამოკვების, იმიტომ, რომ ძუძუები სულბოლად გამომშრალა აქვს.

მისტერ მაშარაჯმა მთელი სამყაროს განძეული მოიხილა და დაბრუნდა მაკიური ალმახით, რომლის შუქიც შეცვლის მათ ცხოვრებას. მისტერ მაშარაჯი განსაცდელში ჩავარდა, თავის სასახლეში სასონარკვეთა ჩამოიყოლა, დამორჩილდა ყვითელთმინ ბუდისწევას.

და აი, ასე - იგი გადაიტყვევა ამბად, რომელსაც ხალხი ყვება და რომელზეც კამათობენ; სასახლოსკენ მიმავალ გზაზე და უკვე იცის, რომ რაღაც თხზულებაში უნდა შეაბიჯოს, სხვადასხვა თხზულებებში - მისი მომგვანო, ლამაზი და ყვითელთმინი ქალისა და ამ ხალხისთვის ძვირფასი შავვერემანი კაცის შესახებ. შინ, ცათამბეჯენებთან ქალაქში მეგობრები აფრთხილებდნენ, ჩასჩირინებდნენ - მაგ კაცს არ გააყვეო. თუ დაუნვები, პატივს აღარ გცემსო. შინაირ ქალებს საცოლევებად არ მიიჩვენსო. უტხო რომ ხარ, სხვაანირი და თავისუფალი - ეს აღავზნებს - მერე კი გულს მოგიკლავსო.

ჯერაც საცოლეს ეძახის; ჯერ ვერ დაუნამდვილება ცოლქრობა, საფრთხის ჯერ ვიდევ ვერ გრწნობს.

ხროც ადგლას კიდებამონგრეული გლავანი დგას, გასასვლელი არსათია. იქვე გდია ამოიჩრეული ხეებიდან უკანასკნელი და ლებვა; ფესვები მკვდარი კოლიათის ხელივით ამოუშვრია; შაქრის ემბალუქება. გზად მქორნილები მიდიან. ლომუზინი სვლას ანელებს. ქალი ხედავს, რომ ჩალმიანი საქმრო, საცოლის შესახედრად რომ მიემართება, არც ახალგაზრდაა და არც სურვილით სავსე. იმაშთისვლებულია, მოხუცი და ხსებდამჭენარი. ქალი წარმოიდგენს, რომ ამ კაცის ამბავს, უკვდავ სიყვარულს გარემოება დიდხანს აბრკოლებდა, მაგრამ ბოლოს ყველა მწუხარება გადაილახა და ახლა აქვე, სადღაც, ხანდაზმული სატროო თავის დამჭენარ საქმროს მოეღის. წარმოიდგენს, რომ ამ ორს მუდამ უყვარდათ ერთმანეთი და ახლა, ცხოვრების ბედნიერი დასასრული მოქმენს. ამას უნებურად ხმამალა ამბობს. მისტერ მაშა-

რავს ელიმება და თავს აქნევს. არაო, ამ კაცის საცოლე ახალგაზრდა, ქალწულია - შორეული სოფლის მკვიდრი.

რატომ უნდა სურდეს ღამბა, ახალგაზრდა გოგოს მოხუცი ყვეყნის ცოლობა?

მისტერ მაპარაჯი მხრებს იჩნავს. მოხუცი მცირე მხოთვეზე დითანმდებდა და თუ სასიამაოის რამდენიმე ქალიშვილი შყავს, ეს პატარა ამბავი როდიაო - ასე პასუხობს. ამ მოხუცად, ვინ იცის, უკვე რამდენი პატარძლის მხოთვეი დახარჯაო.

ფლიტებისა და საყვირების გულისგამანვირლებელი ხმა მათვე მოიწევს. დილი ქვეყნებით გუფუხებს. ტრანსსესტუალ მიოცეკვეები მანქანის მინებში იჭყიტებიან. Ohe America - გაპკვიან ისინი, როგორ ბრძანდები? OK, თავს გაუფრთხილები, მოდის ქალბატონი იანკი-დენ-დენდი! Ooh, baby, მის ამერიკა ღამამაინი ქალი უცნო პანიკა ვარდება. ჩქარა გაიარე, - ყვირის და მძლოლი სინქარეს უმატებს. საქორნიო ცერემონიალი მტვერში ინთქმება. მისტერ მაპარაჯი ებოდიშება, ეფერება, ძალიან შუნუხებულია, მაგრამ ქალი მხოლოდ საკუთარ თავზე ბრაზობს. მამაკტი, მამაკტი - ბუტბუტებს. არაფერია, სიცხის ბრალია.

"ამერიკა". ერთხელ "ამერიკაში" ისინი, ორნი ინდურ სადილს 300 ფუტის სიმაღლეზე მიორთმევენენ. მაგიდიდან გაზაფხულის ახლად აყვებებული ბალი მოჩანდა, თვალის ტებობად მცენარეთა სიუხვით და ამ გადამხმარ ხროიკზე ის ადგილი მწვანე ურცხვი ბუდნიერებასავით ახსენდება. ერთხელ ამ კაცმა შეფარვით უთხრა: ჩემი ქვეყანა ზუსტად შენი ქვეყნის მსგავსია - დიდი, მშვეთხარე და დმურთებით სავსე. ჩვენ ჩვენებურად არასწორი ინგლისურით ვლაპარაკობთ, ისე როგორც თქვენ - თქვენებურით. და ვიდრე რომალებად იქცეოდით, ანუ ვიდრე ვერ კიდევ კოლონია იყავით, ჩვენ ერთი და იგივე ბატონები გყავდა. თქვენ ისინი ჩვენზე ადრე დაამარცხეთ. ასე რომ, ახლა ჩვენზე უფრო მეტი ფული გაქვთ. სხვა მხრივ, ზუსტად ერთნაირები ვართ. თქვენს ქუჩებში კონტრასტების ზუსტად იგივე აურზაურია, იგივე ნაკავი, ფრამენტების იგივე მოლიანობა. ქალი მაშინვე მიხვდა, კაცი რასაც გულისხმობდა: რომ ის მოვიდა ადგილიდან, რომლის მსგავსად ქალს არ უნახავს, რომლის ენის ასათვისებლადც გარჯა მოუწევს, რომლის კანონებიც არ უნდა დაარღვიოს და რომლის სიდიადე და იდუმალემა აღძრავს და დააცხრობს ყველაზე ნამდვილ ვნებებს და სურვილს.

რადგან ქალი ამერიკელი იყო, კაცი მას ფულის შესახებ ესაუბრა. ძველი პროტექციონისტური კანონმდებლობა, დრომოქმული სოციალიზმი, რომელიც ამდენ ხანს ბოჭავდა ეკონომიკას, ახლა უკვე შეცვალა და თუკი იდეები გაგანია, შეგიძლია სიმდიდრეც მოიხვეჭო. თამაშის წესებს პრინციფს უნდა აპყვოს. უფრო სწორად

- თამაში თავად უნდა ნამოიწყოს. მან პროექტების შედგენის მიჰყო ხელი, ხოლო ფინანსურ წრეებში ამბობენ, რომ ამ ქალს კაპიტალისა და იდეების ერთად თავმოყრა შეუძლია, ვადლობდა შეუძლია, მისაღვი პროექტებისათვის ფინანსური მხარდაჭერის პოვნა შეუძლია.

"ნების მომავალი"

ქალმა ის ოპერაში დაბატოვა. მას მუდამ აღუვლებდა იდეებულ საქმეთა ხოტბა, სიმღერა, რომლის სიტყვებზეც არ ესმოდა, რომელია მნიშვნელობასაც პერსონაჟთა ქმედებებით უნდა მიმხვდარიყო. მერე ქალმა ის სახლში წაიყვანა და აცვლანა. ეს ქალის ქალბერი იყო, ქალის სიყვარული და ქალი იყო ახალგაზრდა და თავდაჯერებული. ერთად რომ დანენენ, ქალმა იგრძნო, რომ მთელი თავისი გამოცდილებების, ფესვების მიღმა უნდა შებრუნებულიყო. მისი სიყვარული მძივნევი გახდა, თითქმის კაცის სხეული შეუცნობელისაკენ ჩაკეტული კარიბჭე გახლდათ და უნდა შეესვენათ.

იქ ყველაფერი მშვენიერი როდია, - გააფრთხილა კაცმა. იქ სამნიელი გვალვა იცის.

მისი სასახლე, სამუშაოთა, საძაგელია. ის იფუნება, ყარს. ქალის ოთახში ფარდები ძონძებდა კიდა, საწოლი ინფლრევა, კედელზე გაკრული სურათები დიდგვაროვანთა მიწვეურების პორტრეფული ასახავა. ვერ უარკვევ - ესენი მისი ქმრის წინაარბები არიან, თუ გარბოლი წაზაანებია, ვაჭრბა რომ შემოატყუათ. მუდამ განათებულ დერეფანში ხმაძალი მუსიკა ისმის, ცალგან ქალი ვერ არკვევს - ხმა საიდან მოდის. თვალეში ჩრდილები დაუდის. კაცმა აქ მარტო დატოვა, თითონი კი ყოველგვარი ასხან-განამარტების გარეშე გაუჩინარდა. დატოვა და უთხრა, როგორც შინ, ისე მოეწყევი.

მარტო სინძას. ჭერში გამოკიდული გამაგრებული ცხელი, ბლანტ შაერს დღვებს და წენიანიტი აბურეუებს. ქალს აეკვატა ცნება "შინ": ღამის სირენები, ათასგვარი ვენტრილატორები. რეალობის აბსტრაქციადა გარდაქმნა. ამ სტრუქტურაობა, შინაარსთა სიუხვის ცენტრში გამოშფედებული ილუზია ძნელად თუ იმარჯვებს. მონსტრებით, შეიხზული არსებებით თავებს იმიტიმ ვითრბობთ, რომ ჩანბნელებული კინოდარბაზის მიღმა, წიგნის ფურცლების, გოთური მუსიკის მიღმა ბანალიზმა გარწყვალაია. ვოცნებობთ სხვა განზომილებებზე, პარანორმალურ ქვეტექსტებზე, მინისქვეშა სამყაროებზე, რადგან საქმარისთა თვალის გვახილოთ, რეალობა თავის ნამდვილ, ძლიერ ხელს გვტაცებს; ველარაფერს ეხედავთ მატერიალური მოვლენების პორიზონტის მიღმა. ხოლო აქ, ამ შაერის ბუყბუყში, ტარაკანების ცოცხალ ჩრდილებით შემინეულს, შეიძლება რეალობის ყველა საზღვარი შემოგვეშვანს; უკვე გფუნება კიდევ: შეიძლება კომპირი - რეალობად გადაგექვს.

მტორალა არასოდეს ყოვილა, მაგრამ ახლა მთელი სხეული გკრუნუნება. ცრემლებს ყლაპავს და იძინებს. გალიტებულს, დოლებისა და მოცეკვეების ხმა ესმის.

სასახლის ეზოში ქალები და გოგონები შეგროვილან, - მოხუცები და ახალგაზრდები. მდლოე ფოხებს რიტმულად იჩნევს და ქალები ხმას უწყობენ. მუხლები წინ გამოზურცვით, მკვლავები ასეკვრიათ და ხელებით, დაქმული თითებით ათასნაირ ნიშნას თხზავენ. მათი კისრები უშვეულოდ უადრეკამოდის, ირხევა. თვალეტი ფაიზგიზეთ, ფესანყობილი რაზმივი

მოინვენ გრილ ქვაფენილზე (ჯერ კიდევ ადრე და სასახლის ეზოს ჩრდილი ფარავს, მზეს ჯერ არ ჩაუბერავს ქვაში თავისი ცეცხლი). ცეკვის ილიეთებს რომ უჩვენებს, ყველაზე უფრო მაღალი, მოცვეცვეების თავსზემით კონცონიეთ ამბარული - მისტერ მაპარაჯის დაა, სამოც წელს მიტანებული, მაგრამ ჯერ ისევ მთელ ქვეყანაში საუკეთესოდ მიჩნეული მოცვეკვე. მის მაპარაჯმა შენიშნა ახალმოსული, მაგრამ არ იმწნეს. ის ცეკვის დედოფალია, მოძრაობა - ყველაფერია.

როცა ცეკვა მთავრდება, ერთმანეთს პირისპირ ხვდებიან, მისტერ მაპარაჯის ქალბატონები: მისი და და ამერიკელი.

რას აკეთებდით?

ეს იყო ცეკვა ცეცხლოვანი ფრინველის ნინაბლმდე, რათა დაეცხრეს და უკუიქცეს.

ცეცხლოვანი ფრინველი (აგონდება სტრავინსკი, ლინკოლის ცენტრი).

მის მაპარაჯი თავს უწევს. ფრინველი, რომელიც არ ასოდეს მღერის, - ამბობს ის, - რომლის ბუდეც საიდუმლო ადგილასაა; რომლის ავი ფრთებაც ქვებზე ქალების სხეულებს და ცეცხლს უკიდებს და ჩვენ ვინივთ.

მაგრამ, რა თქმა უნდა, ასეთი ჩიტი არ არსებობს, ეს მოხუცი დიასახლისების გამოგონილი ზღაპარია.

აქ მოხუცი დიასახლისების ზღაპრები არ არსებობს. აქ მოხუცი დიასახლისები არ არსებობენ.

მოზრანდით, მისტერ მაპარაჯე! ჩაღმით, ორჭიმოქედით ნახატე მანტიით; როგორი ღამაზია, როგორი მამაკაცური, მომწუხებელი და ძლიერი! ქალი გრმნობს, რომ პირველყოფილით ინთება კაცე ვარწყება, მის მოთაველს ცდილობს. იმიტომ დატოვა, რომ ჩამოყვანის აღსანიშნავად სამზადისი დაეჭირა. იმედოვნებს, კმაყოფილი დარჩება.

რა მომომზადე?

მოიცა და ნახავ.

თავისი ამორებელი სასახლის უკან, ნახევრად უდაბნოში, მისტერ მაპარაჯმა შეშენიერი სანახაობა მოაწყო. მთვარის შუქზე, მოგზიზგივლ ვარსკვლავების ქვეშ, ისპაპანის და შირაზის დიდებულ ხალიჩებზე ქალს უდიდებულესობათა და კეთილშობილებათა თავყრილობა ესალმება; საუკეთესო მუსიკოსები მწუხარე, გამაბრუებელ ფლიუტებზე, უტკბილეს სიმებზე უკრავენ და დამღერაინ უჭედვებს და უახლეს სატრეპალი სიმღერებს; მის საამებლად ამ მიწის ყველაზე ცვირანი ხილი მიურთმევიათ. ის უკვე მთელ მხარეშია ცნობილი. მე თქვენი ქმარი სტუფორად მოვიწვიე, - როსრობებს მოსახლვრე ქვეყნის მმართველი, მაგრამ ვუთხარი, თუ შენს შეშენიერ ქალბატონს არ მოიყვან, მოსვლით თავს ნუ შეინუზებ-შეთუ. მე-ზოხელი ცუ-პრინცი თავისი სასახლის აკლდამაში გამოკტილი ხელოვნების შედეგების დათავიერივების სთავაზობს. მე ისინი არავისთვის არ გამომაქვს, რა თქმა უნდა, მისი ისინისის გარდა, თქვენითვის მათ ჩემს ბაღში გამოიყვან, როგორც ეს ვეკი ო-სათვის თავსუკეთე.

მთვარის შუქის მიღვეამდე გრძელდება აქლემებისა და ცხენების დოლი, ცეკვა-სიმღერა. ზემოთ შუშუნები ეღვავება. ქალი მისტერ მაპარაჯს მხარზე ყურდნობს და ჩასაზურჩულებს: შენ მაგიური სამეფო ჩემთვის შეიხზე, თუ ყოველ ღამე ასე ერთობი?

გრძნობს, კაცი როგორ იძაბება: ბაგიდან მწარე სიტყვები გადმოედინება: მხოლოდ შენს გამოა - პასუხობს იგი. ამ გაპარჯახებულ ადგასა შენ შეიხზე ეს ილუზია. აქლემები, ცხენები, საცვეთი კო შორიდან მოიტანეს. თავს ვიღაცაკვებ, რომ გაგაბედნიეროთ. როგორ შეგიძლია არამომოდინრო, რომ ასე ვცხოვრობოთ? ჩვენ იმის უკანასკნელ ნაშთებსლა ვინახათ, რაც ოდესღაც გაგაყვანდა; და

ახლა, შენ საამებლად კიდევ უფრო მეტ ვალში ვიძირებით. ჩვენ მხოლოდ გადარჩენაზე ვოცნებობთ. ეს არაბუული დამე - ამერიკული ოცნებაა.

მე არაფერი მითხოვია, - ქალი პასუხობს. ამღამინდეული წრეგადასული ფუფუნება ჩემი ბრალი არ არის. შენი სიტყვები, შენი ღვაძლი შურუაცხმყოფელია.

მან მეტისმეტად ბევრი დალია და სიძარითლე ამან ათქმევინა: ძალაუფლების ნინაშე თავს ვიდრეტო. წვიმის მომეყვანო, მოგვეყვანე წვიმა.

ფული, - შენ გულისხმობ.

სხვა რა? კიდევ არის რამე?

მეგონა, კიდევ სიყვარული იყო, - ქალი პასუხობს.

საესე მთავრე არასოდეს ყოფილა ასე ღამაში, მუსიკა - ასე ტკბილი. არცერთი ღამე არ ყოფილა ასე მტანაველი.

- რაღაც უნდა გითხრა, - ეუბნება ქალი. ის ფეხმძიმედაა. ყველა ხიდის, ყველა ნავის დანვაზე ოცნებობს. ესიზმრება ფილმი, ყოველთვის რომ უყვარდა: კაცი თავისი წინაპრების სოფელში ბრუნდება და როგორღაც სხვა დროში შეაბიჯებს, მამამისის ახალგაზრდობის დროში. ბოლოს ცდილობს სოფელს თავი დააღწიოს და რკინიგზის სადგურზე ბრუნდება; ლინადგები კი ასე ქაქრანდა. მინისკვდ გზა აღარ ახსებობს და ფილმი ასე მთავრდება.

დაბათოლ ოთახში ედვიტება; ზენრები სულმთლად სველია, საწოლთან კი ქალი უზის. შემცბარი ზენარს შუშველ სხეულზე იხვევს. მის მაპარაჯი იღიმება, მერებს იჩინავს. ეუბნება, - შენ ძლიერი სხეული გაქვს, უფრო ახალგაზრდა, თორემ ისე ჩემი სხეულის მსგავსია.

მე ის უნდა მიმეცოვებინა. ახლა უკვე აღარ ვიცი რა ვქნა.

მის მაპარაჯი თავს აქნევს. სოფელში ამბობენ, ბიჭი იქნებოა, - უსწის ამერიკელს; და მაშინ გველადა გადაიქცის. უბრალო ცრურმეზნაა, მაგრამ ჩემს ძმას არ შეუძლია შენი გაშვება და მერე, რომც ნახვიდე, ბავშვს დაიტოვებს.

მაგასეც ვნახათ! - იფეთქებს. როცა ეღვავს, ხმა ცხვირისმიერი უხდება, - საკუთარი ყურისთვისაც კი უსწის მოსასმენი. გონებაში ამავე შეცოხბა, შეკარა მის გარემოში; ამავე, რომელშიც დატყვევებულია და რომლიდანაც გამოსავალი უნდა იპოვოს. თუნდც მცდარი. მთავარია, რომ ინერტული არ გახდეს, თვინიერი, სიცხისაგან აძლუნებულთი. სიყვარულმა საკმაოდ ბევრი შეცდომა დააშვებინა. ახლა გონებას მოუხმობს.

კვირა კვირას მიხედვს, ქალს თვალთ ებილება: მაპარაჯი აღარ არის ქალეთის სასახლეში გახსნილი სამორინეს შებატონენ; ხელი მოაწერა სულელურ

კონტრაქტს, რომლითაც დანებებულმა ვილჯ ყაყანა კაცების ჯგუფს დაუთმო. ქირა, რომელსაც უხდანი, სასაცილოა, და შეთანხმებაში მინიშნებულია, რომ დღესასწაულზე, ყოველ წელს, იგი ვალდებულია, სათამაშო მაგიდები გამოიწვიოს, სტუმრებს კბილების კრეჭით მიეგებოს და თავაზიანად ელაპარაკოს. სატელიტური კავშირები და საკვები შედარებით მომგებიანია, მაგრამ სოფლის ამ დანაწარმულ სასახლეს გაცილებით მეტი სჭირდება.

სოფლის სასახლე უზსოვარდროინდელია: ალბათ ექვსასი წლის იქნება. დიდ ნაწილში არ არის ელექტრობა, ფანჯრები და ავეჯი. წელიწადის ცივ დროს - ცივა, სიცხეში - ცხედა; და ნვიმა რომ მოვიდეს, დარბაზების უმეტესობა წყლით აივება. ერთადერთი, რაც აქ არის, წყალია - სასახლის დაუსრუტელი შადრევანი. სასახლის უკან, ნანგრევების გავლით, სადაც ყველგან ლამურები გამოიკედლან, დაზვევებულ ჭაუჭყასა და სკინტლში ქალი გზას მიიკვლევს. სოფლებების მწკრივს ხედავს. გაკლვის შედეგად გაღალატებული, კონკრეტს მალავენ, სინჯელის საფარველიდან სათითაოდ გამოდიან, გაირიყაჟამდე ავსებენ თავიანთ მათხოვრულ თასებს. მწყურვალთა მწკრივის უკან, ქონაურებიანი კედლის შავი ჩრდილი გუმბავით აყვავებულია. სოფელი ქალი გაუმართავი ინტელსურით უხსნის, რომ ეს დანახშირებული სასახლე უწინ პრინციის სასახლის უდიდეს ნაწილს შეადგენდა. ის დაინჯა და დიდძალი განმი და დიდებული სიცოცხლეები შეინირა.

ეს როდის მოხდა?

უწინდელ დროში.

ქალი ხედავს კაცის მწარე სიტყვების მიზეზს. მის მაჰარაჯი უამბობს, რომ ერთმა პრინცესამ, მათზე უფრო სასონარკვეთილმა, ახლანან სიცოცხლე დაასრულა. ცეცხლი დალიო. ჭიჭიხა ჩაამსხვრია თავისი დარჩენილი ალბანები და გადაყლაბა.

ასე რომ, ამერიკაში ჩასული მისტერ მაჰარაჯი ძიების, საბოლოო დანერგვის ილუმინამ მოიკვა და ქალის გულიც ამ სასონარკვეთილი თამაშით დაიამყრო. მან ისწავლა თანამედროვე კაცითი ლაპარაკი, მაგრამ სინამდვილეში უშეგოა ანჭყოს წინაშე. სასტიკი გვავლა, ისტორია, რომელმაც მის ქვეყანას ზურგი შეაქცია, ანადგურებს და ფტქვეშ საყრდენს უშლის. ათლეტი, რომელმაც საბერძნეთში, ოლიმპიურ თამაშებში გამარჯვდა, თავის ქვეყანაში მალაჩინოსანი გახდა. მაგრამ მისტერ მაჰარაჯი ახლა დაცემის გზაზეა, ისევე როგორც მისი ახალი. ქალის ოთახი კი თანდათან ფუფუნების შევიკვალს ემსებასება, აქ ყველაფერი: შემინული ფანჯრები, ელექტროგამაგრებელი, მოწკრილე ტელეფონი, მოდების ხაზი, ნანყვეტ-ნანყვეტი შესაძლებლობა - დაუკვეშირდეს იმ სხვა სამყაროს, - თავის უწინდელ ცხოვრებას.

კაცმა ქალი თავის ოთახში არ შეიყვანა, იმიტომ, რომ რტყენია ამის.

თანდათან, საკუთარ წიაღში სიცოცხლის ზრდას გრძობს და ლამის - აპატიოს კიდევ, დაეხმაროს წარსულიდან დაბრუნებაში, შეუძლევს ანჭყოს გარდასახვად მდინარებაში, რომელიც ქალის ნამდვილი ცხოვრება იყო. რაც შეუძლია, ყველაფერს გააკეთებს. ის არის "ამერიკა" და მოჰყავს წვიმა.

ისევე და ისევე ოვლადა დაღვრილი, შიშველი ივიციებს და სანოლვე მის მაჰარაჯი ჩაამოვადობია. შო, მშენიერი ისხელი გაქვს, შეიძლება მოცეკვავისა ყოფილიყო. კარგად დანერგება.

არ შემეშო! (ის შემფოთებულია)

ამ მხარეში ყველა საცოლე შორიდან მოჰყავთ. და როცა კაცები მზითვის გამოუჭამენ, მოდის ცეცხლვანი ფრინველი.

ნუ მაშინებ! (ის შემცბარია)

იგი რამდენი ცოლი ჰყავდა?

შემინებული, გავანებულ, განსრისებული ქმრის პირისპირ დგას. მართალია? ამის გამოა, რომ შენი და არასოდეს გათხოვია, რომ თავის ჭქრქვეშ სოფლის ყველა მონადერას - ახალგაზრდას და ხნეირს, იმისთვის აგროვებს, რომ დაიცავს? ეს დაუსრულებელი ცეკვის კლასი სამუდამო ქალწულებისა, გათხოვების რომ უწინაით? მართალია რომ თქვენ წავთე თქვენს ცოლებს?

აჰ, ეს ჩემმა შემოღობა დამ ჩაგაგონა, არა? - იცინის. შემვიდა შენს ოთახში ლამით, მოგვეკურა, მოვალერსა შენს სხეულს, წყალზე და ცეცხლზე გელაპარაკა, ქალების სილამაზესა და იდუმალეზაზე, კაცების მომაკვივნელებ ბუნებზე. ალბათ გაამბო მავიური ჩიტის შესახებ, სიკვდილის ჩიტის შესახებ.

არა, - ქალი წელწელა ისტყენს, - პირველი, ვინც ცეცხლვანი ფრინველი ასხენა, შენ იყავი.

გალამბებულ მისტერ მაჰარაჯს ცოლი თავისი დის ცეკვის გაკეთებულ მიჰყავს. მის დანახვაზე მოცეკვავეებს რიტმი ერევათ. ზარები წკარუნს წყვეტენ. რაგომ ხართ აქ, - ეკითხება განრისხებული. უთხარით ჩემს ცოლს, აქ რატომ მოხდენილი. ლტოლვილები ხართ თუ მოსწავლეები? - მოსწავლეები, სურ. აქ იმიტომ ხართ, რომ გეშინიათ? ო, არა სურ, ჩვენ არაფრის არ გეშინია. მისი ხმა ულმოებულია, მტრგვინავი; და მთელი ამ დროის მანძილზე მისი თვალები დიდ თვალებს მზერას არ აცილებს. მის მაჰარაჯი დგას - მალალი და მდუმარე.

უკანასკნელი შეკითხვა მისკენა მიმართული. რამდენი ცოლი ჰყავდა? რამდენს ჩამოთვლი, რომ ჰყავდა? ერთმანეთის ძალა ბოჭავთ, ძმას და დას, ისტორიის, დროის მიღმა გამოკეტილებს. მის მაჰარაჯი თვალს პირველი ახამაშებს. ეს პირველია, - პასუხობს.

დამთავრდა. ცოლისკენ ტრიალდება და ხელებს შლის. შენი საკუთარი ყურით ხომ მოისმინე?! ზღაპრები აღარ გქმრდება.

სიტყე ყველა ზღვარს გაადადის. გაძვალტყავებული ხა-

რები ყავისფერ მინდორზე ეცემიან. არის დღეები, როცა ცა მდგომარეობს ყვივითი ღრუბლებით ივარება, - დასაყვანი, ნახევრად აორთქლებული ქაობების თავზე რომ გამოკრულიან. ეს საძაგელი ყვივითი ნვიმაც გაახარებდათ, მაგრამ არც ის მოიღს.

ყველაფერს მყარალი სუნი ახდის. გამოშხმარი ქვეწარმავლები, მკვდარი კატები, - მწერები, გომბეშუბები. ყველა ოვლად იღვრება და ყარს.

სიცხემ მოადუნა. ნაყოფი იზრდება. მის მაპარავის მოცეკვავეებს სულ უფრო ხშირად ავიწყდებათ კარ-ფანჯრის მიხურვა. ხან სადა გამოიწინდებიან, ხან - სად: ცხელი ფერებით, უცნაური ფიგურებით მოუსატყაოთ ერთმანეთის სხეულები, სულ ერთმანეთის ალერსში არიან, ჩაკონებულად იძინებენ. მისტერ მაპარავი მასთან არ შეშობის. არც მოვა, ვიდრე ბავშვს ატარებს. მაგრამ ყოველ ღამით სტუმრობს მის მაპარავი. ცეცვის გაკვეთილზე მისი შემოტყვის შემდეგ, მის მაპარავი თითქმის აღარ ღაპარაკობს. ღამით მხოლოდ სანოლთან ჩამოაფდომის და მიაღერებების ნების იხოვს. მისტერ მაპარავის ცოლი ამის ნებას რთავს.

ჯანმრთელობა უფარესდება. ოვლად იღვრება, სიცხისგან კანკალებს. მხოლოდ სასახლის შადრევანი იფარავს სწრაფი გამოფიტვისა და სიკვდილისაგან. მის მაპარავი უღლის, საკვები მოაქვს. ახლო-მახლო ერთადერთი ექიმია და ისიც მოხუცია, გამოყრუებული. ორივე ქალი გრძნობს, რომ ბავშვი საფრთხეშია.

ამ გრძელ, ბლანტი ღამეებისას სამოც წელს მიტანებული მოცეკვავე ხმადაბლა, არამტყეყნიური ხმით ალაპარაკებდა.

აქ რაღაც შემბარუნებელი მისდა. რაღაც შეუქცევადი. ისე რომ, ვერც შევინწყვიტო მის და საწყისი და ნიწალმდეგობა ვერ გაეფუნიეთ, ვიდრე კალიან გვიან არ იყო, ვიდრე ახალი კანონები არ დამკვირდა. აქ მოხდა საშინელი, საბოლოო განხეთქილება კაცებსა და ქალებს შორის. როცა კაცები ამბობენ, რომ უწვიმობის ექიმიათ, როცა ჩვენ ვამბობთ, რომ ცეცხლის გვეშობია, - ერთსა და იმავეს ვგულისხმობთ. ჩვენში რაღაცამ აინყვიტა და ახლა უფვე ვგანია მისი მოთოვა.

იყო და არა იყო რა, დიდი ხნის წინათ აქ ცხოვრობდა დიდებული პრინცი; შეიძლება თითქმის, უკანასკნელი პრინცი. ის იყო მსოფლიოში ყველაზე მშვენიერი პრინცი და ცოლადაც ულამაზესი ქალი შერიოთ, - ლეგენდარული მოცეკვავე და გულთამყრობელი; და მათ უყავდათ ორი შვილი - გოგო და ბიჭი. როცა კაცი ხანში შევიდა, მის თვალებში ცეცხლი მინდლდა; მაგრამ ქალი, მოცეკვავე არ ჩაფრთხილდა. ორმოცდაათი წლის ოცდაერთისას შავდა. რაც დრო გადიოდა, პრინცის ძლიერება ქვნიებოდა, მისი მშვენიერება თავის მაგიურ ბრწყინვალეობას კარგავდა, ხოლო გულში შური იზრდებოდა...

(მის მაპარავს გააფრთხლო, და სწრაფად დაასრულა ამბავი)

ციხედარბაზი დაიწვა. ორივენი დაიღუპნენ. პრინცი ეჭვობდა, რომ მის ცოლს საყვარლები მოჰყავდა, თუქცა ქალს მისთვის არასოდეს უღალატია. ბავშვებს, მსახურებში ზრდიდნენ.

გოგო მოცეკვავე გახდა, ბიჭი კი სპორტსმენი, და ასე შემდეგ, და სოფლები ამბობდნენ, რომ მოხუცი პრინცი, რისხვისგან ანთებულ, გადაიქცა გიგანტურ ფრინველად, ჩიტად, რომელიც მლიანად ცეცხლისაგანა შექმნიდა, და რომ ამ ჩიტმა დანვა პრინცესა და დღესაც ბრუნდება, რომ ქმრების რისხვისას სხვა ქალებიც ფრთვლად აქციოს.

და თქვენ? - ეკითხება მწოლარე ავადმყავი, - თქვენ რას აკეთებთ?

ნუ ეცდები გვითანაგრძნო, შენთვის ეს ყველაფერი

მხოლოდ ზღაპარია. ჩვენ კი ამ ზღაპრებში, ამ მეტყველებულ რებში ვართ გამოშვყველები. ეს მეტაფორები გარდატეხასავე და გვიმშვენს ჩვენი ცხოვრების აზრს.

ავადმყოფობა უკან იხევს და ბავშვიც მშვენიერადაა. ფიქრი კალაპატიში ბრუნდება. ბავშვს დიტოკეებს, მაგრამ ამ ფანტაზიების სასახლეში აღარ დარჩება, - ამ კაცთან, რომელსაც თურმე სულ არ იცნობს ის დაბრუნდება ქალაქში, გაფრინდება ამერიკაში და ბავშვის დაბადების შემდეგ ყველაფერი რიგზე დადგება, თავისი სული წავა. სწრაფად გავერბა. რა თქმა უნდა, არავითარი სურვილი არა აქვს მამის ბავშვის ნაწვა აუკრძლოს. როცა სურს, ბავშვი მაშინ ნახოს. აღმოსავლეთში მოგზაურობის ნებასაც დართავს. უნდა, რომ ბავშვი ორივე კულტურას იცნობდეს. საქმარისია! დროა ზრდასრულებითი მოიქცეს. შეიძლება ფინანსურ საკითხებში მაპარავის მრჩეველად დარჩეს. რატომაც არა? ეს მისი საქმეა. როდესაც თავისი გადარჩევისთვის შესახებ მის მაპარავს უამბობს მოხუცი მოცეკვისას სახე ტკივილით იღიმება.

შუალამისას ამერიკელს სასახლის დერეფნებში და ეზოში ატეხილი ღრინაველი აღვიძებს. იცმეებს, გარეთ გადის. მოულოდნელ სახანობას აწყდება, - ავტომატების მთელი არმადა მოგროვავა: დაჟანგული ავტობუსი, რამდენიმე მოტოციკლეტი, ახალი იაპონური სამგზავრო მანქანა, სახურავისდელი ურკა, დახურული ვეიში. მის მაპარავის ქალები მანქანებში ჩახვებულან. მღერიან, მირსხანენ ხმა ამოსდიოთ. თან წამოუღიათ იარაღი - რაც ხელში მოხვედრიათ - ჯოხები, ბალის ხელსაწყობი, სამზარეულოს დაწნები. მის მაპარავი ვეიშის საქვსთან ზის და თავის რაზმს ზემოდან დაჰკვივს.

რა ხდება? შენი საქმე არ არის. შენ ზღაპრების არ გვერა. შენ შინ ბრუნდები.

მე თქვენ მოგვეყო. მის მაპარავის ვეიში ადგილს წყდება. ფარაუნებულად მიქრის დახეთქილ მინახვ. ჭრელი არმადა უკან მიონჯღრევა. მსოფლიობს მივარის შექვი ახდის.

მათ წინ, ნაქცეული ხის გვერდით ჩამორღვეული ქვის თალი აღმართლდა, გასასვლელი არსათ; რაზმი ჩრდუნდა. ფარეებს ანთებენ. მოცეკვავეების ქლასი თაღს აწყდება, თითქოს ამ ცარიელი, ტრიალი ადგილიდან ეს ერთადერთი გასასვლელი იყოს, ერთადერთი კარიბჭე - სხვა სამართოსკნე. როცა თეთონ ამერიკელც იცავს თაღს, ისევ ის გრძნობა ეუფლება: უხილავ გარსში, სარკვეში, სხვანაირ სინამდვილეში, თხზულებაში შეშეჯებოდა.

ცოცხალი სურათი - მანქანების ფარებით განათებული. გასსოვი მოხუცი ნეფე, თავისი ახალგაზრდა, სხვა სოფლებს ჩამოყვანილი საცილის შესახებარდა რომ მიეშურებოდა? აი, აქ დგას, დამწაშავის, მკვლელის სახით; გვერდით უღვას ახალგაზრდა ცოლი, ჯერ რომ ვერაფერს ხვდება.

იმათ უკან თანასოფელი კაცების სილუეტები მოჩანს.

შედუღრი წყვილის წინ მისტერ მაპარავი დგას. ამ პირქუცმა სცნის შემხედვარე ქალებს კვილი ანოსკვდება. მურე მზაური წყევდა. მისტერ მაპარავის აქ ყოვნდა აფრთხობდა. და მის პირისპირ იგვება. ვილანად ფარი ანთებული დატოვა. მის შუქზე და-მის სახეებს თეთრი, ყვივითი, წითელი ფერი გადასდით. ისინი ამერიკელისთვის გაუგებარ ენაზე ლაპარაკობენ; ეს არის ოპერა - ტექსტის გარეშე; მათი სიტყვების მნიშვნელობას მათი მოძრაობით, მათ სახეებზე აღბეჭდილი ფიქრებით და მიმიკებით უნდა მიხვდეს. და ისე ცხადად, თითქოს ყოველ მარცვალს არჩევდეს, მას ესმის მის მაპარავი როგორ უბრძანებს თავის ძმას: ის, რაც ჩვენს მშობლებს შორის დაიწყო, ახლა მთავრდება. და ესმის პა-

სოფო გვიგული

ცივილიზაციათა შეჯახება თუ ღიალოგი ცივილიზაციათა შორის

სუსიც, რომელსაც ჩამონგრეული თალის მიღმა მნიშვნელობა არ გააჩნია; რომელსაც მაჰარაჯი ამოთქავს და თან - ცეცხლად იქცევა, სხეულიდან ფრთები ამოსკდება, თვალები უგზავნივს; მისი სიტყვები ჰარმონია გამოკიდული და მისი სუნთქვა მის მაჰარაჯს ტრუსავს, წვავს, ნაცარ-ტუტად აქცევს; და მერე ბებრეკი კაცის აკანკალებულ ცოლს ანადგურებს.

მე ვარ ცეცხლოვანი ფრინველის ბუდე. მის მაჰარაჯს დაიწვარს რომ ზედაც, ამერიკელში რაღაც აინყვეტს, რაღაც ბორკილი, რაღაც ზღვარი იმსხვრევა. ტალასავით მიასკდება მისტერ მაჰარაჯს. უკან მოგროვილი მრისხანე მოცეკვავეებიც თავანყვეტლ ტალუნებად მოედინებიან. ისინი გრძობენ, როგორ ერღვევა მათ სხეულებს საზღვრები და გადმოქექვს წვიმის გიგანტური, ყოვლისმომრველი ნაკადი, ცეცხლოვან ფრინველს რომ ახრჩობს, მის ბუდეს რომ ფარავს და მოინწევს ამ გვალვისგან გახვევებულ მიწაზე, რომელმაც აღარც კი იცის, როგორ შეინჯოს ამხელა ნიაღვარი, თან რომ მიაცნებებს იმ ბებრეკს და მის პირისისხლიან მუცეს; და იმინდება ეს ადგილი შიშვების, თავისი არქაული ტრაგედებებს, თავისი კაცებისგან.

ნიაღვარი, როგორც რისხვა, თანდათან ცხრება. ქალები კვლავ საკუთარ თავს ემსახვებიან და საწყაროც პირვანდელ სახეს იბრუნებს. ქალები ნელა გროვდებიან ქვის თალის ქვეშ და ვერტფრენების ხმაურს აყურადებენ, რომ ისინი, შიშისგან გაათავისუფლებულნი, ვინმე იხსნას, ვიდრე საკუთარ თავებს წალეკავენ. რაც შეეება ამერიკელს, მისი სილუეტი განანგრძობს ცვლილებას. მისტერ მაჰარაჯის შვილი დაბადება არა აქ, არამედ დედის სამშობლოში, სადაც მალე ერთად დაბრუნდებიან. ეალერსება თავის სულ უფრო მეტად გამობურცულ მუცელს. ახალი სიცოცხლე, მის ნიაღვრ რომ იზრდება, იქნება ორივე - ცეცხლიც და წვიმაც.

ინგლისურიდან თარგმანა ლეკა სამხიანშილაძე

ტრილი

XX საუკუნის მიწურული კაცობრიობის ისტორიაში ვველაზე დიდი ძვრების ეპოქა იყო. მებრე მსოფლიო იმის შემდეგ რევიინული პოლიტიკა მსოფლიო პოლიტიკად იქცა. უკანასკნელი ნახევარი საუკუნის განმავლობაში მსოფლიო "ცივი ომის" მარწუხებში მოექცა. ამ პერიოდში გლობალურმა პოლიტიკამ ბიპოლარული სახე მიიღო - მსოფლიო ორ ნაწილად დაიყო.

80-იანი წლების ბოლოს კომუნისტურმა სამყარომ კოლაფსი განიცადა და ცივი ომის დროინდელი საერთაშორისო სისტემაც ისტორიას ჩაბარდა. დადგა ახალი ერა პოლიტიკურ ცხოვრებაში. პოლიტიკოლოგმა ფრენსის ფუკუამამ ამ ეპოქას "ისტორიის დასასრული" უწოდა. მისი შეფასებით, კაცობრიობამ ბოლომდე გაიარა იდეოლოგიური ევოლუციის გზა და დასკლური ლიბერალიზმის უნივერსალურ ფორმას მიაღწია. ამ ეროვგარი პარამონისა და მსოფლიო პოლიტიკური წესრიგის თეორიას დაუპირისპირდა სემუელ პანტინგტონი, რომელმაც წამოაყენა საკუთარი ანტითეზა "ცივილიზაციათა შეჯახების" შესახებ. მისი აზრით, საუკუნის პრობლემად იქცევა არა წამყვან სახელმწიფოებს შორის ძალთა გადანაწილების საკითხი, არამედ ეთნიკური კონფლიქტები და კულტურული დაპირისპირებები. "ცივილიზაციათა შეჯახებას" სწორედ კულტურულ-იდეოლოგიური სასიათის მიზეზები გამოიწვევს. პანტინგტონის თეორიის თანახმად, კულტურა არის ხალხების, როგორც გამაერთიანებელი, ისე გამოყოფი ძალა. განსხვავებული იდეოლოგიის, მაგრამ ერთი კულტურული მემკვიდრეობის მატარებელი ხალხი ადრე თუ გვიან გამოლიანდება, მაშინ, როცა ერთი იდეოლოგიის, მაგრამ სხვადასხვა ისტორიული წარსულის მქონე ადამიანები გაყოფასა და ურთიერთშეჯახებას ვერ ასცდებიან. ამ თეორიის საილუსტრაციოდ შესაძლოა, პირველ შემთხვევაში გერმანიისა და ვიეტნამის, ხოლო საწინააღმდეგო შემთხვევაში სამპოთა კავშირისა და თუვოსლავიის მაგალითები მოვიტანოთ.

პანტინგტონის თეორიის ძირითადი არგუმენტი ის არის, რომ კულტურასა და იდენტურობას საერთაშორისო ურთიერთობებში უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. იგი ხაზს უსვამს იდენტურობის როლს სოციალურ ქცევაში და მის მზარდ მნიშვნელობას "ცივი ომის" სტრუქტურის დამლის შემდეგ. პანტინგტონი ამტკიცებს, რომ ვველაზე მზარდი იდენტურობა ჩვენს დროში ცივილიზაციურია. მსოფლიო პოლიტიკაში მოსალოდნელ სამშორებას სწორედ ცივილიზაციათა დაპირისპირება ქმნის: "ყალიბდება ცივილიზაციებზე დაფუძნებული მსოფლიო წესრიგი: საზოგადოებები,

სამხალე ახანდანიანი

რომელთაც საერთო კულტურული ღირებულებები აქვთ, ერთმანეთთან თანამშრომლობენ; ერთი ცივილიზაციისადმი კუთვნილი საზოგადოების მქონე ცივილიზაციაში გაერთიანების ყოველგვარი მცდელობა უშედეგოა. ქვეყნები თავიანთი ცივილიზაციური ბლოკის ძირითადი სახელმწიფოს გარშემო ერთიანდებიან.

პანტინგტონი შემდეგ გამოყოფს ძირითად ცივილიზაციურ ბლოკებს: დასავლური, ისლამური, ჩინური, ინდური, მართლმადიდებლური, ბუდისტური, იაპონური, აფრიკული და ლათინურამერიკული.

პანტინგტონის შეფასებით, "დასავლეთის უნივერსალისტური პრეტენზიები აუცილებლად გამოირეკვს სხვა, განსაკუთრებით ისლამურ და ჩინურ ცივილიზაციებთან დაპირისპირებას; ცივილიზაციათა ურთიერთშეხების საზღვრებში მიმდინარე კონფლიქტები, განსაკუთრებით მუსლიმებსა და არამუსლიმებს შორის, "ონათესავს ქვეყნების სოლიდარობის პრეცედენტს" და სასაზღვრო რაიონებში დამაბულობის ესკალაციის საფრთხეს წარმოშობს. გლობალური კულტურული დაპირისპირებისათვის სწორედ ცივილიზაციათა საზღვრებზე მიმდინარე კონფლიქტებია ყველაზე საშიში, ამ თვალსაზრისით კი, კულტურული კონფლიქტი განსაკუთრებით სახიფათოა.

ცხადია, რომ ცივილიზაციური იდენტურობის ცნება პანტინგტონთან საკმაოდ პირობითია: ისლამი დამოუკიდებელ მონოლითურ ერთეულად არის წარმოდგენილი მაშინ, როცა მასში ბევრი ეთნოკულტურული შრეა.

თუკი ცივილიზაციური იდენტურობის არსებობას დავუშვებთ, მაშინ იგი მხოლოდ ერთ-ერთი აღმონდნება იქ უნარე ერთობაა, რომელმაც ადამიანები შეიძლება ერთდროულად ეკუთვნოდნენ. მაგალითად, ინდივიდი ერთსა და იმავე დროს შესაძლოა იყოს ოჯახის, ნათესაური ჯგუფის, სამეზობლოს, სოფლის, ეთნიკური ერთობის წევრი. მათ, ასევე შეიძლება ჰქონდეთ კლასობრივი და რელიგიური იდენტურობა. ამ იდენტურობათა კომბინაცია თითოეულ ადამიანზე ერთდროულად თანარსებობს. ზოგიერთი მათგანი, შესაძლოა, სხვებზე მეტადაც იყოს გამოხატული, მათი შეფარდება კი დროთა ვითარებაში იცვლებოდეს. თეორიისთვის აუცილებელია იმის დამტკიცება, თუ რატომ არის მათ შორის ცივილიზაციური კუთვნილება ყველაზე ძლიერი. არკუმენტები არც თუ ისე საფუძვლიანია: რატომაც ცივილიზაციური იდენტურობა უფრო გავლენიანი სახელმწიფოსა და ჯგუფის ქვეყნისათვის, ვიდრე ეთნიკურებსა, ან რომელიმე ერის, ოჯახის, კლანის მიმართ კუთვნილება? ეს პრობლემა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისლამთან მიმართებაში. პანტინგტონის აზრით, ისლამური საზოგადოებებისათვის დამასასიათებელია დაბალი საფეხურის ერთობებისა (ოჯახი, კლანი, თემი) და უმაღლესი საფეხურის

ერთობის - ცივილიზაციისადმი (უმა) ძლიერი იდენტურობა: მათ შორის არსებული შუალედური იდენტურობის დონეები, როგორცია, მაგალითად, ერი - ხუსტი. ამის ემპირიულად დადასტურება ძალზე რთულია. მუსლიმური სამყაროდან, სულ მცირე, ორი ქვეყნის მაგალითის მოყვანა შეიძლება (ირანი და თურქეთი), სადაც ეროვნული კუთვნილება ისევე ძლიერად იწინს თავს, როგორც ცივილიზაციური.

პანტინგტონის თეორიის მიხედვით კუთვნილება, კერძოდ, ცივილიზაციისადმი კუთვნილება განიხილება, როგორც დამოუკიდებელი ფაქტორი, რომელიც გავლენას ახდენს ადამიანების ინტერესთა განსაზღვრასა და მათ შემდგომ ქმედებაზე.

დასკვნისას პანტინგტონი აღნიშნავს, რომ მისი მოდელი ყველაფრის ასახენლად არ გამოდგება და, შესაძლოა, არსებობდეს გარკვეული გამონაკლისებიც. თანამედროვე ცვალებად მსოფლიოში სხვადასხვა ცივილიზაციის მქონე სახელმწიფოთა გაერთიანებებსა საკუთარი ინტერესების დასაცავად, შესაძლოა, შეზღუდული სახის დროებითი ტექტიკური კავშირები და კოალიციები შეეარაფსავე ცივილიზაციის წარმომადგენელთა წინააღმდეგ ან სხვა მიზნით.

"ცივილიზაციათა შეჯახება" მხოლოდ მომავალი შესაძლო დამაბულობის რეცეპტს იძლევა რეგიონში, რადგან პოლიტიკოსებს კეთილგანწყობას უკარგავს მონათესავე კულტურული ერთობებისადმი და გარკვეულ ეჭვს აღუძრავს დანარჩენი მიმართ.

ერთი სიტყვით, პანტინგტონმა ერთობ პესიმისტური თეორია შემოგვთავაზა. საინტერესოა, რომ ამ პარადიგმის გასაბათილებლად საკუთარი მოსაზრება წამოაყენა ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტმა მოჰამად ხათამიმ, რომლის პოლიტიკური ხედვა პორტუგალიზმისა და პოზიტურობით გამოირჩევა, რაც ნათლად ჩანს მის წიგნში: "სამყაროს ქალაქიდან ქალაქის სამყაროდ".

"ცივილიზაციათა შეჯახების" საპირისპიროდ ხათამიმ წამოაყენა კონცეფცია, "დილოგი ცივილიზაციათა შორის", რომელიც 2001 წლისთვის იგეგმება. იგი ცივილიზაციათა დაახლოებას, საერთაშორისო ურთიერთობების დრეკულირებას, კულტურული კავშირების გაღრმავება-განმტკიცებას შეუწყობს ხელს. თუ ვაითვალისწინებთ იმასაც, რომ "ცივილიზაციათა შეჯახების" თეორია გარკვეულ გავლენას ახდენს კავკასიის საერთაშორისო ურთიერთობების სამეცნიერო ანალიზზე, შემთხვევითი არ არის, რომ რამდენიმე წლის წინ საქართველოს პრეზიდენტმა ე.წ. "შევილობიანი კავკასიის" კონცეფცია წამოაყენა.

ინიციატორი - "დილოგი ცივილიზაციათა შორის" ხათამიმ შეეცადა, ერთგვარი დამაკავშირებელი ხიდი გაეღო აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის, რაც მისი პოლიტიკური ხედვის სახლთი არის ნაკარნახევი. ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტს საერთაშორისო ეკონომიკურ სისტემაში ირანის აქტიურ ჩამაბასა და უცხოური ინვესტიციების მიზნულვან ცდილობს. 1998 წელს შეჯილისმა საინვესტიციო კომიტეტს გაუფრთხილებს მიზნით რამდენიმე მნიშვნელოვანი კანონი მიიღო. ხათამიმ ექსპატრირებულ ინარელებს სამშობლოში დაბრუნებისაკენ მოუწოდა. ნათობზე ფასების დაცემა და ამით გამოწვეულმა ირანის შემოსავლების შემცირებამ რეფორმების აუცილებლობა კიდევ უფრო აშკარა გახადა.

1997 წლიდან მოყოლებული დღემდე ირანის საშინაო თუ საგარეო პოლიტიკაში არაერთი მნიშვნელოვანი რეფორმა განხორციელდა. ეს, პირველ რიგში, პრესის ლიბერალიზაცია და დასავლეთთან ურთიერთობების აშკარა გაუმჯობესებამ გამოიხატა. ოცნდიან პოლიტიკურ კარნაქცილიზმის მოჰამად ხათამიმ 1999 წლის მარტში ბტალიაში ვიზიტით დასუვა წერტილი.

1979 წლის ისლამური რევოლუციის შემდეგ მოჰამად ხათამი ირანის პირველი პრეზიდენტია, რომელიც ოფიციალურად

ალური ვიზიტი დასავლეთ ევროპას ეწვია. "იტალიაში ვიზიტი გააქარწყლებს ევროპაში არსებულ მკდარ შეხედულებებს ირანის ისლამური რესპუბლიკის შესახებ", - განაცხადა ირანის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილემ მორთეხა სარმადიმ. თავის მხრივ, მოჰამად ხათამიმ ამ ვიზიტს ნაყოფიერი და მრავალისმომცველი უწოდა.

იტალიის პრემიერმინისტრთან, მასიმო დე ალემასთან შეხვედრაზე ხათამიმ გამოთქვა მზადყოფნა, ითანამშრომლოს ევროპის სახელმწიფოებთან. მანვე განაცხადა, რომ ირანის ოფიციალური ხელისუფლება აწარმოებს ბრძოლას ტერორიზმის აღმოსაფხვრელად და მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელების აღსაკვეთად. თავის მოხსენებებში პრეზიდენტი ხათამი არაერთგზის შეეხო ირანის დასავლეთთან ურთიერთობების მოწესრიგების, პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული კავშირების გაღრმავება-განმტკიცების აუცილებლობას.

იტალიაში ვიზიტის დროს ირანის პრეზიდენტი შეხვდა და ესაუბრა რომის პაპს, იოანე პავლე II-ს. რომის პაპი მოჰამად ხათამის ინიციატივას დიდი ინტერესით შეეგება და იმედი გამოთქვა, რომ "დიპლომატიური ცივილიზაციათა შორის" კიდევ უფრო ხელს შეუწყობს აღმოსავლეთის დასავლეთთან დაახლოებას.

ხათამიმ იტალიას "აზროვნების, ცივილიზაციისა და დემოკრატიის კერა უწოდა", რაც თავისთავად ირანში მიმდევრების შესახებ არსებულ კონსერვატივთა რადიკალურ განსაზღვრებას - "დევანისის ბასტიონი" - კონტრასტულად დაუპირისპირდა.

გასულ წელს ირანის ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტი საფრანგეთსაც ეწვია. საგარეო პოლიტიკის გააქტიურებით და ქვეყნის ლიბერალიზაციის გზით ირანის ხელისუფლება ხაერათაშორისო ურთიერთობებში კონსტრუქციული როლის შესრულებას ცილობს. გაეროს 54-ე ასამბლეაზე ირანის საგარეო საქმეთა მინისტრის მონაწილეობა, გასულ წელს საბერძნეთის პრეზიდენტის ვიზიტი თეირანში, იუნესკოს ყოველწლიურ სესიაზე ხათამად ხათამის გამოსვლაც სწორედ ამას მოწმობს. პრეზიდენტ სხათამის სწორი საგარეო პოლიტიკური კურსის შედეგი იყო ასევე ისიც, რომ ევროკავშირის ელჩები, რომლებმაც თეირანი 1997 წლის აპრილი ბერლინის სასამართლოს მიერ განმარტონილი ვაშნაურებელი ვერდიქტის გამო დატოვეს, იმავე წლის ნოემბერში თეირანში დაბრუნდნენ. სიტუაციის სასკეიოდ შემობრუნებამ ის ნაყოფი გამოიღო, რომ უკვე 1998 წლის გაზაფხულზე, კერძოდ 18 მაისს, აშშ-ის პრეზიდენტმა ბილ კლინტონმა და ინგლისის პრემიერმინისტრმა ტონი ბლერმა გააკეთეს ერთობლივი განცხადება, რომლებიც ირანთან მიმართებაში 20 წლის მანძილზე არსებულ შეზღუდვების შესაძლო მოხსნას მოასწავებს.

აღსანიშნავია, რომ ირანში მიმდინარე რეფორმები, პირველ რიგში, ქვეყნის მიმდევრობითი მდგომარეობის გაუმსწორებისკენაა მიმართული. ამ მხრივ ყურადღება ის ფაქტი, რომ აშშ-ის მიერ ირანზე დაწესებული სანქციების მიუხედავად, უცხოელმა ინვესტორებმა (იტალიის ენერჯოკომპანია ENI და საფრანგეთის ნავთობკომპანია TOTAL) ქვეყნის ენერჯისექტორში დიდიძალი თანხები დააბანდეს.

ამ ეტაპზე საგარეო პოლიტიკურ სფეროში ირანისთვის ერთ-ერთი ყველაზე მწვავე და გადაუჭრელ პრობლემად კვლავ აშშ-ირანის ურთიერთობები რჩება. ხათამის მოღვაწეობა ამ მხრივაც მთელი რიგი პოზიტიური ასპექტებით გამოირჩევა. ყურადღებია, რომ სწორედ მისი პრეზიდენტობის პერიოდში ირანს ლამაზი ურთიერთობები გარკვეული დამოხმებით შეინიშნა. ამის დადასტურებელია 1998 წ. CNN-ის კორესპონდენტის, კრისტინ ამანფურის ოფიციალური ვიზიტი ირანში. ამანფურისთვის მიცემულ ინტერვიუში, რომელიც ირანის ტელევიზიის სახელმწიფო არხმა გაავსცა, ხათამიმ გამოთქვა

სურვილი აშშ-სთან გაწვევტილი ურთიერთობების აღდგენის შესახებ, რაც, მისი აზრით, სამეცნიერო და კულტურული კავშირების გააქტიურებით უნდა დაიწყოს.

ირანის შიდა პოლიტიკურ წრეებში არსებული მწვავე დაპირისპირება კონსერვატივობას და რეფორმატორებს შორის დღემდე მთავარ ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს ამ საკითხში რაიმე პოზიტიური ცვლილების მოსახდენად. რადიკალ ისლამისტთა შეხედულებით, "დიდი სატანა" ირანელი ხალხის კვლავ ყველაზე საშიშ და საუბედოლო მტერს წარმოადგენს. აშშ-სთან ურთიერთობების სრული მოწესრიგება ჯერ კიდევ შორეულ პერსპექტივად რჩება, მაგრამ რეფორმატორთა ლიბერალური პოლიტიკის წარმატებით უნდა მიწინააღმდეგოს, რომ ამჟამად ირანელი ხალხში ძალზე ცოტათ თუ სიბოლავს აშშ-ის "დიდი სატანასთან" გათიხება და ყოველ 4 რომბერს ამ ქვეყნის დროშის დაწვა (1979 წელს ამ დღეს თეირანში აშშ-ის საელჩო აიღეს).

ამის ლოკურ ასნას იძლევა ის გარემოებაც, რომ ირანის 70 მლნ მოსახლეობის ნაევარზე მეტი 25 წლამდე ასაკისაა, ანუ მისი დიდი ნაწილი ისლამური რეველუციის მომსწრე და თვითმოსხვეული არ არის.

საშინაო პოლიტიკაში ირანი მეტი ლიბერალიზაციისთვის, მრავალპარტიულობისა და თვითმმართველობის გამოიერევისთვის იღვწის. მიმდინარე წლის 18 თებერვალს საპარლამენტო არჩევნებში რეფორმატორთა დამაჯერებელი გამარჯვებაც ამ კონტექსტში უნდა განვიხილოთ. ხათამის მომხრე ნეოსლამისტებმა ხმათა უმრავლესობის 70% მოიპოვეს. ახალ მეჯლისში ზომიერი პოლიტიკისთვის მოხედნა საგრძობლად გააძლიერებს პრეზიდენტ ხათამის რეფორმატორულ კურსს და, თავის მხრივ, დადებითად იმოქმედებს დასავლეთთან ურთიერთობების შემდგომ განვითარებაზე.

საგარეო პოლიტიკა ეფუძნება არა მარტო იმ რეალურად არსებულ არაერთ საფრთხეს, რომელსაც სახელმწიფო აწყვედა საერთაშორისო ასპარეზზე, არამედ ქვეყნების ლიდერთა მიერ ამ საფრთხეთა აღქმისა და მათი ინტერპრეტაციის თავისებურებებსაც. ზემოთქმულიდან გამომდინარე, იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ XXI საუკუნის ევროლიზაციები შეხედნა ახალ კონფლიქტებისა და დაპირისპირების, არამედ დიპლომატიისა და ურთიერთგაგების ატმოსფეროში.

პირველი სესიონი

მეორველი და მესამევი

როგორც ცალკეული ადამიანისთვის საკუთარი ფიზიკური სხეული არის ამქვეყნიურობაში არსებობის და თვითრეალიზაციის საშუალება, ასევე ერთ ნარმოადგენს მრავალ პიროვნებათაგან შემდგარ ერთ ცალკულ ინდივიდუალობას სხვა ერთა შორის. მაგრამ, როგორც ცალკეული ადამიანის ფიზიკური სხეული თვითმიზანი კი არა, მხოლოდ საშუალებაა, რომ ეს ადამიანი თავისი ჯანსაღი სულიერი და ხორციელი არსებობით იქცეს სოციალურ არსებად, რომელიც ჩადგება სრულყოფილი სოციალური და ეროვნული საქმის სამსახურში და არ იქნება მხოლოდ საკუთარი სულიერი-ფიზიკური არსებობის მსახური, ასევე, ესა თუ ის ერთი უნდა იდგეს საერთო საკაცობრიო საქმის სამსახურში და არ უნდა დაემოწილოს ყოველ ცალკულ ერზე არცნობიერი ზედმართადი ნეგატიური არსებებიდან მომდინარე გამთიშველ შედეგებს (შეძლება უკეთეს აგრეთვე იმპირაციას), რომელიც ყველა ერს ეწინააღმდეგება მისი განსაკუთრებულობის და სხვა ერებზე აღმატებულობის შესახებ. შელოცვის ამგვარივე მომწიტი არსებობს ცალკულ პიროვნებებთან მიმართებით. ყველა ცალკული ინდივიდუალობაც ასევე განიცდის არცნობიერ ზეწოლას უხილავი ეკონომის დემონსტრაციას; მაგრამ ირთვე შემთხვევაში ამ წინააღმდეგობას და ამის გამო გათავალული ინდივიდუალობაც და ერთიც ყველა სამყაროს განვითარების ობიექტურ მდინარებას და თანდათან გადადის პათოლოგიურ, შეწყობილ ევოცენტრიზმში, რაც თუკი ცალკეული ინდივიდუალობის შემთხვევაში ნაკლებ მასშტაბური და ამდენად ნაკლებ საშიშია, ერთს შემთხვევაში, მით უმეტეს, თუ ეს დაბი ერთა, მთელ კაცობრიობას უქმნის საფრთხეს (მაგალითად, გერმანული ნაციზმი).

ინდივიდუალობის შემთხვევაში სწორია მიდგომა, როდესაც ეს ინდივიდუალობა ყოველშორიც ავითარებს თავის თავს, მაგრამ არა მხოლოდ თავისივე თავისათვის, არამედ ის თავის კერძო და საკუთრულ ამბიცებს, გამორჩეულობას თუ სიკარგებს (თუ მართლაც აქვს ასეთი თვისებები) ეკონომის და სიამაყის მათრობელა გარსში კი არ ჩაეჭვება და კი არ განდგება და განცალკევდება, არამედ ყოველივე ამას მსხვერპლად სწირავს ეროვნულს და თუკი რამ განაჩნია თვით ეროვნულზე აღმატებული, ის თავისი სიამაყისთან უნდა იტყობს საერთო, ზოგადადამიანურ პრინციპს, ანუ კოსმოპოლიტი ხდება.

ასევე, არც ეროვნულობა არის თვითმიზანი. ერთი ყველა თავისი გამორჩეული კეთილი თვისებები, უნარი, თავისი ნიჭიერება, რა თქმა უნდა, ყოველშორიც უნდა განავითაროს, მაგრამ როგორც ინდივიდის შემთხვევაში, არა მხოლოდ საკუთარი თავისათვის, არა იმისათვის, რათა შემდეგ ეგონისტი ინდივიდუალობის მსგავსად ისიც გააძავეს და ამ სიამაყეში აზიზად განაბული განდგეს სხვა ერებთან, არამედ მანაც, როგორც ინდივიდუალობის შემთხვევაში ვთქვით, ყველაფერი ეს მსხვერპლად

უნდა მიიტანოს კაცობრიობის დიად სამსხვერპლოზე ყველაფერს, რაც მტერი მატებს - დადებითი თუ უარყოფითი - მე ვეფხე განვითარების დიად სამსხვერპლოზე და ეს სამსხვერპლო ყოველთვის ამას განვითარების და წინსვლისთვის გარდაქმნის, ხოლო ის, ვინაც რაღაც გაიღო, განთავისუფლდა კიდევ იმისაგან, რაც აქამდე დააგროვა და ახლა კვლავ ეძლევა იმპულსი ახალი მონაპოვრებისათვის. ილიანული მონაოდებაც: "ენა, მამული, სარწმუნოება" კი არ ეწინააღმდეგება ჩვენს მიერ თქმულს, არამედ ვეფხოვით, სწორედ ამ კონტექსტში უნდა იქნეს გაგებული. როგორც ცალკეული ინდივიდუალობის სჭირდება კარგად განვითარებული ფიზიკური ორგანოები, მაგალითად - გული, ფილტვები, ტვინი და ა.შ. რათა სრულყოფილად შეეძლოს როგორც თვითრეალიზება და აგრეთვე ერის სამსახურში დგომა, ასევე ერს ენაჭირება სწორად და ჯანსაღად განვითარებული მამული, ენა, სარწმუნოება, სოციალურ-პოლიტიკური ცხოვრება და ა.შ. რომ ეს ყველა ღირსეულად იდგეს სამყაროს სამსახურში სხვა ერთა შორის. მამულდაცველად, ენაღრუულ-გაპარტახებული და სარწმუნოებაგახეხებული ერთი არც თავისთვის ვარგად არც სამყაროსათვის.

ამრიგად, შეიძლება დაეასკვნათ, რომ არსებობს ორგანიზმი მდგომარეობა, როგორც ცალკეული ინდივიდუალობების, ასევე ერების ურთიერთდამოკიდებულებებისადმი. პირველი - ეგონისტური მიდგომა, როდესაც ინდივიდუალობა ან ერის შიგნით ინდივიდუალობათა რაღაც ერთიანობები, ასევე ერთი თუ ერთა რაღაც არასობიერი უკუკონტრასტი ცდილობენ სამყაროში დამკვიდრებას და თვითრეალიზებას ეკონომისტური, განსულ დგომა - განცალკევებით, რაც შემდეგ მთლიანად ამოიშრება შიგნით მათსა და სხვა ინდივიდუალობებს თუ ერებს შორის. ამის საფუძველზე ორივე შემთხვევაში არის ვინრო მსოფლმხედველობაზე დაფუძნებული ორი პროორიტეტი - ნაკტილი აღმართელობა და სისხლთ ნათესაობა (თოლერანსის და საყოველთაო სულიერი ნათესაობის საპირისპიროდ). ამგვარი გათიშვა კი ინდივიდების შემთხვევაში ამა თუ იმ ერის შიგნით ქმნის კუთხოვრგვაროვნულ-ნათესაო კლანისზს და ერების შემთხვევაში კი - რასიზმს. პრინციპში ეს არის, შეიძლება ითქვას, ბოლოგოვრ-გენეტიკური მატერიალიზმი და მას არაფერი აქვს საერთო მამდელი რელიგიურობასთან და სულიერებასთან. რა თქმა უნდა, ყველა, ვინც ამ პირველ ეგონისტურ დამოკიდებულებას წერგავს სამყაროში, თავს მოიპარებს როგორც ეროვნულ და რელიგიურ-სულიერი მიზ-

ნებისთვის თავდადებულ მებრძოლებად, მაგრამ მათი სულიერება ვერ სცილდება სისხლს და გენეტიკას და ამიტომაც საყოველთაო, ჭეშმარიტად სულიერი ძმობის მაგივრად, ისინი გათიშულობას ამკვიდრებენ. ისინი ნეგატიურ ძალთა ჩურჩულს (ეს ჩურჩული ხორციელდება ძილში თუ ღვიძილში, მაგრამ ორივე შემთხვევაში ადამიანისათვის სრულებით არაგნობიერად) ბრძადა აყალიბებს, სამყაროში ნერგავენ ნაციზმს, ფანატიზმს და ძალადობას. რამდენადაც ჩვენ ვიცით და რასაც ამგვარად ვერ ჩააზღვრავდებით, ამგვარი მიდგომის მთავარი თეორეტიკოსი გახლდათ ეუდრო ვილსონი თავისი განთქმული პოსტულატებით, რაც აბსოლუტურ წინააღმდეგობაშია ჭეშმარიტ ქრისტიანულ სულიერებასთან და სწორედ ეს ნახსენები, ეგოისტური იმპულსთა გამტარებელი მასა ქმნის "ბუას" ნამდვილი კოსმოპოლიტიზმისაგან. ნამდვილი კოსმოპოლიტი ჩვენ უნდა წარმოვიდგინოთ ადამიანად, რომელსაც ისე ღრმად და ისეთი დიდი სიყვარულით აქვს გადგმული ფესვები თავისი ერის წიაღში, რომ ამ სიღრმე და სიყვარულმა მას შეაძლებინა მშობლიური საზღვრებიდან მიღო ცხოველყოფილი, ძალუმი იმპულსები. მას ისე უყვარდა და უყვარს გარემომცველი გარემო, საკუთარი, მშობლიური კერით დანყვებელი და ეს სიყვარული მის ასაკობრივ და სულიერი ზრდასთან ერთად ისე იზრდებოდა და ფართოვდებოდა, გადადიოდა კერიდან ეზოსა და უბანზე, კუთხეზე, დედაქალაქზე, მიელ სამშობლოზე და მერე მიელ უნივერსუმზე, რომ ამ მუდმივად მზარდმა სიყვარულმა შეაძლებინა შეეყვარებინა მთელი სამყარო, როგორც საკუთარი ოჯახი. ეს არის კოსმოპოლიტი - მსოფლიო მოქალაქე; ამგვარად, სიყვარულიდან და არა ეგოიზმიდან თუ დავრძლიდნა იბადება კოსმოპოლიტიზმი. ნორმალური სულიერი განვითარების ადამიანი, როდესაც იგი ბეთ-შოენის მუსიკას ისმენს, როდესაც ის ლეონარდოს და რაფაელის ნახატს შესცქერის, როდესაც ის რუსთაველის, დანტეს თუ გალაკტიონის პოეზიას განიცდის, არასდროს ფიქრობს ავტორთა ეროვნებაზე, არასდროს არ იკვლევს იმას, მათი ბებიის მხრიდან ვინ იყო ებრაელი ან სომეხი, ვის ერია იბერიულ-კავკასიური სისხლი და ა.შ. ჰქვია ერთგან ასე განმარტებს ხელოვნებას: "ხელოვნება არის იდეის გრძნობად ფორმაში გამოხატვა". იდეაში, რა თქმა უნდა, გულისხმობს იმას, რაც არ არის ფიზიკურ-შეგრძნებადი, ე.ი. არა ამალღებულთა ყოველგვარ ამქვეყნიურზე. ხელოვანს კი უნდა ჰქონდეს უნარი, მისწვდეს ამგვარ ზეგრძნობად იდეას და თავისი განსაკუთრებული, გამოხატველობითი შესაძლებლობებით, ანუ ხელოვნებით ის, რაც არ არის აქაური, აქაური თვალის, სმენის თუ აზროვნებისათვის აღქმადი, ე.ი. გრძნობადი გახადოს. და როდესაც ის, ვინც ახერხებს ხელოვანის მიერ ზეგრძნობადი მოხელთებულის და გრძნობადი ჩამოტანილის აღქმას, თვითონაც უახლოვდება ზეგრძნობად-სულიერ სამყაროს და მაშინ ამ სულიერებამდე ამაღლებული სუბიექტისათვის აბსოლუტურად გამორიცხულია ეროვნულის, გენეტიკურის, სექსუალურის თუ სხვადასხვა დაბალი მატერიების ჩხრე-

ვა, ქექვა და თუ ვინმე მაინც ამ სფეროებში იქცევა, ამით იგი თავისთავს გასცემს; ამით ის ამბობს, რომ ყველა მისი მძევლობა, თავი ხელოვნებასთან და მაღალ მატერიებთან წილნაყარ ადამიანად წარმომადგინოს - სრული სიღრმეა. ისევე, როგორც ნივთიერებას არ შეუძლია წყალში წვა, ნამდვილ ხელოვნებაზე ამაღლებულ ინდივიდუალობას არ შეუძლია ნაციზმში თუ ფანატიურ-რელიგიურ აღმსარებლობაში დაძირვა. განა სულიერი ძმობის და სულიერი ნათესაობის მოსაყენად არ მოივდა მესია დედამონაზე და არა იმისათვის, რომ მხოლოდ სისხლით ნათესავეებისთვის - ნათესავეებისთვის მოეტანა სხნა და დედაებრივი განთავისუფლების იმპულსი. სისხლით ნათესაობა თუ სასრულია და ვინარი, სულიერი ნათესაობა მოიცავს მიელ დედამონას, მიელ სამყაროს. სულიერი ნათესავი შეიძლება გვაგდეს ისრაელში, ინდოეთში, ვენესუელაში, კონგოში და ა.შ.

არსებობს ძალზე უფუნური მძევლობა, რომ სისხლით ნათესაობა და სულიერი ნათესაობა ურთიერთმტრულ და დაპირისპირებულ ასპექტში იქნეს განიზღუდი, მაგრამ ეს მძევლობა მოდის სინელიდან და მოდის სინათლის საპირისპიროდ. ადამიანური განვითარება იწყება სისხლით ნათესაობიდან და ამათ, რა თქმა უნდა, შეასრულა და ჯერაც ასრულეებს კაცობრიობისათვის უზარმაზარ, პოზიტიურ მისიას. ახლა კი, რაც მეტი დრო გადის სამყაროში ქრისტეს მოსვლიდან, მით უფრო სრულდებიან და თავისუფალი ხდება ადამიანი და ის არა ნეგაციით, ეგოიზმით და მედიოკრობით, არამედ სიყვარულით და ქრისტიანობის თავისუფალი განცდით იზრდება ან უნდა გაიზარდოს და შედის, ან უნდა შევიდეს სულიერი ნათესაობის ახალ უსასრულო სფეროში, რაზეც მიგანაშნებს მაცხოვარიც. გასსოვი ალბათ, როდესაც მას ეუბნებიან, გარეთ დედა და ძმები გელოვებოდა და იგი პასუხობს, რომ მისი ძმები და დები არიან ისინი, ვინც მის გზას ადგანან. მაცხოვარი მომავლისკენ მიგვანაშნებს, როდესაც სულიერი ნათესაობა ისეთივე ახლობელი და გასაგები ხდება, როგორც სისხლით ნათესაობა და როდესაც სულიერი ნათესაობა ყველაფერს და მით შორის სისხლით ნათესაობასაც, სიყვარულით მოითვას. ეს მომავალი უკვე იწყებს ანწყოდ ქვევას და მისი ანწყოდ ქვევა ჩვენგან სიფხილესა და ნათელ ცნობიერებას მოითხოვს.

ამრიგად, არავითარი ანტაგონიზმი არ არსებობს ნათესაობის ორ პრინციპს შორის; სისხლით ნათესაობა არის უძვირფასესი ადამიანური პრინციპი, რომელიც ადამიანს ამაზეც უფრო მაღალი, სულიერი ნათესაობისათვის და როგორც სოფელში კარგად აღზრდილი ჭაბუკი სიყვარულით ტოვებს სოფელს და მიდის ქალაქში კიდევ უფრო მაღალი აღზრდისათვის და შემდგომ თავის ამაღლებულ ცოდნას და გამოცდილებას სიყვარულით უკუმიბრუნებს თავის სოფელს თუ ქვეყანას, ასევე უნდა განვიხილოთ ზრდის ის მომენტი, არაზედა ზემოთ გვექონდა საუბარი.

როდესაც გალაკტიონი ამბობს: "წვეთი სისხლი არ არის ჩემში არაქართული, ძაფი ნერვის არ არ-

თბილისი მეპრინანი და ქარინანი ქალაქია...

ის ჩემში არაბოეტის", ამით ის აცხადებს, რომ უაღრესად აფასებს თავის გენტიკურ წარმომავლობას და არც არავინ უარყოფს, რომ არსებობს ბიოგენეტიკური ნიუანსები, რასაც სათუთი მოპყრობა და გაფრთხილება სჭირდება. დიას, გალაკტიონისთვის ეს ძალზე ძვირფასია, მისი პოეზია საგვია მშობლიურობის უმძაფრესი სიყვარულით - ბამბურა მურებით და ცვრიან ბალახზე ფეხშიშველა გავლის ნოსტალგიით, მაგრამ გალაკტიონი სწორედ მშობლიურისადმი ამ დიდი სიყვარულის გამო გახდა უფრო დიადი, თავისი ერის ნიალიდან ღვთაებრივი პოეზიის მწვერვალამდე აიზარდა, რაც ბევრად უფრო მაღალი საფეხურია, ვიდრე სისხლი და გენეტიკა. გალაკტიონი არის სული, რომელიც ამოზრდილია ერთად ზოგადადამიანურში, კოსმოპოლიტიზმში. ის ამოიზარდა ერის საშუალო სიმაღლიდან იმ სიმაღლემდე, სადაც ერთმანეთს ხვდებიან ასევე სხვადასხვა ერთა "საშუალო სიმაღლეებიდან" ამოზრდილი დიადი სულები. ეს არის რაღაც საშუალო ადამიანურს აღმატებული გარდამავალი საფეხური, რომელიც ქმნის კოსმოპოლიტურ, ადამიანურადან ზეადამიანურში გარდამავალ იერარქიას. რა თქმა უნდა, ჩვენ ვლაპარაკობთ მხოლოდ იმ დიდ ადამიანურ სულებზე, რომელთაც ამ მდგომარეობას იმ მშობლიურის და იმ მსახურდობელი მონის თუ ნიადაგისადმი უდიდესი სიყვარულით და მონივნით მიადნიეს, საიდანაც მოხდა მათი აღმოცენება და აქ ჩვენ არ ვვლახებთ ნიქუმანურ ქერა ბუტისა. უნდა გავნობიერდეს ისიც, რომ არავის შეუძლია ისეთი დიდი სიყვარულით უყვარდეს საკუთარი ერი, როგორც ეს შეუძლია საკუთარი ერის საშუალო სიმაღლიდან უფრო მაღლა ამოზრდილ ადამიანს. რუსთაველი თითქმის არც კი ასხენებს თავის ერს და ნიაღვ, მაგრამ მისი ეს სიყვარული გამოსჭვდობს მისსავე სტრიქონებიდან.

არსებობს სარველა მცენარის მსგავსი უჯვიო "კოსმოპოლიტიზმიც", როდესაც სხვადასხვა ეგოისტური თუ პათოლოგიური მიზნებით სხვათაგან ეგოისტურად "განსხვავებული" ადამიანები იჩემებენ კოსმოპოლიტიზმს. ჩვენს გვერდით, სოფლად თუ ქალაქად არიან ფუყე ყოყლონიები და მედიდურები, მეტნილა ანტიმეცნიერება და ანტიბიოლოგები, ამოფარებულნი, რომელთაც თავიანთი არარაობის მიჩქმალვა გროტესკული ჩაცმულობით თუ გონიასებით უნდათ, რომლებიც ეგოისტური პათოლოგიით ტოვებენ მშობლიურს და რა თქმა უნდა, არც უკეთესს პოულობენ რაიმეს, მაგრამ ეს კოსმოპოლიტიზმი კი არა - გადაგვარებულია, "უგუნური დამურობაა".

ამგვარად, ყოველგვარ იდეალურს მაშინვე მიეტმანება მისი საპირისპირო და ეს საპირისპირო რაც მეტად ცრუ და ბაზინჯია, მით მეტად აქტიურად ცდილობს იდეალურის დაპყრობას და ამ იდეალურის თავისი ცრუ ფასადით შენაცვლებას. სამწუხაროა რეალობა, რომ მრავალი ადამიანი ვერ ხედავს ამ ცრუ ფასადსა და მის მიღმა არსებულ სინამდვილეს.

...ცხადია, რომ ასეთი ქალაქის მოვლაც მწილა. ქალაქის მასშტაბის პრეტენზია არც ამ მცირე შენაშენს აქვს. მაგრამ არის ისეთი, თითქოს უშინაშენლო დეტალები ქალაქურ ფოჯაში, რომელთა მიმართ პატარა წინდახელდაობის, საიანად ზრუნვის გამიჩენა უკლებუბელია, რათა სასიკეთო ჩანაფიქრმა უკუღმართი ნაყოფი არ გამოიღოს.

ორად რე მაგალითს მოგახსენებთ: ქართულმა საზოგადოებამ კარგად იცის ლიტერატურული მუზეუმის როლი, დამსხრებმა, აქტიური პოეზიკა ჩვენს კულტურულ ცხოვრებაში; გამორჩეულია მისი კარგად მოვლილი შენობაც; მუზეუმდ რამდენიმე სახლიან ერთად იგი კვლავ უნარჩუნებს აქაურ გარემოს (ყოფილ ჯორჯიაშვილის ქუჩას) ინტიმსა და კულტურულ-ისტორიულ იერს. ამ რამდენიმე ხნის წინ, დაწესებულების ფუნქციის საზვასამდლად, მუზეუმის დირექციამ ფასადის სიბრტყის ნიშნებში ქართველ მწერელთა ბუხეტები ჩასვა (ცნობილი სკულპტურული ნამუშევრების ასლები). ყუთილი და პატიოსანი; მაგრამ თბილისურმა მტკვრმა კი აშკარად ვერ მიაგო პატივი დიდ წინაბრებს. მაინცდამაინც სასიამოვნო სახსავი როლია აქ ჩაეღოს ჩამტკვრული სახეების ხილვა...

ეს მტკვრს რაც შეეხება. ახლა ქალაქში რეკლამის ბუმი. ან როდის არ იყო (ფორმებს გაანწია). უკემოწერი, უდიდელი, რაც მიაგარა, რომში რეკლამა რომ უკურეაქციას იწვევს, ადევ ესაა ახალი ამბავი, და ვისაც ეხება, მათი ვალაპუტა, მაგრამ მოქალაქეთა უღმუნტარულ უსაფირობებს, სიმშვიდეს მაინც ნუ შევლევით თანადროული საზარო აუცილებლობის გამო.

როდესაც რამდენიმე დღით (პექტაკლების, კონკრეტების საეკლამოდ) მოგარ პრისპექტუტ გადიამიება ხოლმე ტრანსპარანტები, ეს მაინც დროებითი ამბავი; მაგრამ როცა ასეთი რეკლამა რომელიმე წარმატებულ კაეში, რესტორანში, ტავერანში იწვევს გამველულს და ხეებსე კი არა, ქუჩების გამამათებელ პაეოროს, ამოტეხილ, ფელმოლერებულ ანებებზე ბაგიერებით ვადაგებოლი, როგორც იმ ბეული კარგი დროის ხომალდი იალქნები, აი მაშინ კე მწიროდეთ ქარან დლებეში მათი სახელევისა. არადა ამ სვეტების დაბინდების ნამდვილად არ ექნებათ გათვალისწინებული ასეთი დატკვიროვა. ქარი მათ ვერ ერის (წვილი ტანი აქეთ), მაგრამ როცა იალქნთან ანებება გვეკლენიბთან, მაშინ რა მოგახსენოთ. ჩაიარეთ (ლიონდ ქვეითად, ბატინეზო!) ვაეში, სასტუმრო "საქართველოსთან", გაიღით თამარ მეფის და ვერის ხილვებზე: პატარა ქარშიც კი იქაურთა ზრიალმეს, აფრები ტაკეუნობს... მარტების ქარშიც არადა იქნება შეიძლება ამ დროს უკეთი პატარის კიდეც ყურადღებას დაბერილი აფიის წარწერები - "ახალი კრებები", "დაბალი ფასები", "საუცხოო მუხიკა"! მაგრამ მერწმუნეთ, ეს აღსად რეკლამა - ეს უკვე გამრთხილებს!

საზა ფაჩუაშვილი

ვიყავი შაშვი მგალობელი გამოცვლილი ცხოვრების მონოლოგი

ეს მოხდა ჩვენი ერთად ყოფნის უკანასკნელ სა-
ღამოს, როცა იგი ოთხად მოკეცილი ეგდო თავისი
ოთახის კუთხეში და შიშით კვდებოდა. როგორც
ყოველთვის, მან არ იცოდა, რისი უწინოდა, თუმცა
ეს შიში მისი ძველი ნაცნობი იყო.

პირველ ხანებში შიშსა და ჩემს პატრონს შორის
ბრძოლები იმართებოდა, მაგრამ მერე ამის საჭე-
როება აღარ ყოფილა. დალილი ადამიანი დეპრე-
სიის რაინდს ძველებურად ვეღარ უმკლავდებოდა
და მისი გამოჩენისთანავე ოთხკუთხედებოდა. ეს იყო
შიშის ტრიუმფი და მექისეობის დასაწყისი. შიშის
ბურძღვლი ჯერ ტერფებს უწყებდნენ მასაჟს, მერე
ნელ-ნელა ზევით მიინევდნენ და თმებში ყალყდე-
ბოდნენ. ჩემს პატრონს გადაჭდობილი ხელები ფე-
ხებშია შეჭრილი და მოქცეული და გაქვავებული იყო,
რომ კურდღლეოვით ბაგუნი არ აეტყხა. ეს იყო ერ-
თადერთი, რისი გაკეთებაც მას შეეძლო.

ამ შიშოთერაპიის დროს კიდე ერთი საინტერე-
სო რამ ხდებოდა. ჩვენი ოთახის კარებს არცერთი
ოჯახის წევრი არ ეკარებოდა. ჩემს პატრონს ტე-
ლეფონზეც კი არავინ ურეკავდა და მწერიც კი არ-
სად ჩანდა, რომ გაშტერებული თვალები გახამხამე-
ბულიყვნენ. მოკლედ, გარემო ყოველნაირად უწყობ-
და ხელს შიშს, რომელიც თმებიდან უკვე ძვლებში
ძვრებოდა და ტვინდატვინ ტერფებამდე მიიქლიბე-
ბოდა.

ჩემი ზურგსუკანა დაპატარავება თავისი ცხოვ-
რებას კი მისამავსებდა, მაგრამ წარსულის გასახსე-
ნებლად საუკეთესო მდგომარეობა გახლდათ. ამას
ჩემთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობა ჰქონდა და
დიდ სიამოვნებასაც მგვრიდა. მოგესვენებთ, დამო-
უკიდებელი არსებობა არ შემიძლია, რაღაცას მუ-
დამ უნდა ვეხვიო და ასეთი დაჭაობების პერიოდ-
ში სწორედ წარსულია, ხოლმე, ჩემი ერთადერთი
მასაზრდოებელი.

მე და ჩემი პატრონი ბავშვობიდან ბედნიერები
ვიყავით. ყოველთვის ვახერხებდი, ცხოვრება ისე
მეწინააღმდეგებინა, რომ თავი უცხოდ არ ეგრძნო და
სხე თანდათან ვაცნობდი ამ ქვეყნის ანატომიას.
სირთულეებსაც ვანყადებოდი, მაგრამ ყურადღებას
არ ვაქცევდი და ჩემს საქმეს ვაკეთებდი.

პირველი სიზარმტი

მაშინ 10 წლის იყო და ბუბიასთან ისვენებდა.
მუშები ბეტონს ასხამდნენ, თან ეწვიოდნენ. ბავშვს
სულ არ აინტერესებდა, რა კეთდებოდა, მაგრამ მუ-
შებს არ სცილდებოდა. ელოდებოდა, სანამ ვინმე
პაპიროსს გადააგდებდა. როგორც იქნა, ერთმა
ხლუფუნამ "მამალი ბიჩოკი" გადაანკიპურტა. ბიჭმა
ნაშტავი აიღო და ტყეში გაიქცა. თვალს მიფარა
თუ არა, მოქაჩა. ნაფაზი არ დაურტყამს, მაგრამ
თავებურ მინაც დაეხვია, როცა უკნიდან უფროსი
ძმის ხმამ ჰკითხა - მოქაჩე?!

ძმამ პაპიროსი გამოართვა, შეპირდა, დაგაბეზ-
ლებო და წავიდა. მარტო დარჩენილი ბიჭი პირვე-
ლად დაფიქრდა ჩემზე და, რაც 10 წლის განმავლო-
ბაში დახანძრა გაეყოყვლა მე მომიძღვნა.

საბედნიეროდ, მამამისს გაბოლბა 9 წლიდან
დაუნყია და ყველაფერს გაგებით შეხვდა. ამიტომ
დაბეზლებას დასჯა არ მოჰყოლია. თუმცა პატრონს
არ უნაღვლია, რომ თავის ცხოვრებას ტყუილად
აგინა.

მოგვიანებით, ყოველი სიგარეტის მოკიდებისას
ახსენდებოდა ბიჭს მამის კეთილშობილური სიტყვე-
ბი, მერე რა მოხდაო, ვის არ მოუწევიაო, ბავშვს
არაფერი უთხრაო და რცხვენოდა უმადური საქ-
ციელის, მაგრამ მაინც ეწვოდა და სინდისს ქრთა-
მად აძლევდა "ამ ცხოვრების" გინებას.

პირველი ძალი

ეს იყო სასცენარო ისტორია - ჯარი, თავმოშ-
ნონე მეთაური, სიყვარული - რომელიც ჭუჭყიანი
დეკორაციების ფონზე განსაკუთრებით ხასხასა რო-
მანტიულობას იძენდა. აგურის ქარხნის ტერიტორია
დაბლა უშრობი ტალახით (ზაფხულობითაც) და
მალა უშრუბი მტკრით, ერთი დატყუპნილი ბილი-
კით საცხოვრებელ კვარტლამდე და ამ ბილიკზე მი-
მოჩრდილაღუ ადამიანი-ალკოჰოლიდებით, რომელთა
სქესის გარჩევა მხოლოდ გამოშვლებით თუ შეიძ-
ლებოდა. არასც ყველა ერთ ყალიბში გაეტარებინა.

საზოგადოების მონინავე ფენა რამდენიმე ადამი-
ანი თუ შუკოსისაზღვრებოდა. ესენი რყვნენ ქარხნის
ხელმძღვანელები და ცვლის უფროსები. მათ შორის

ერთადერთი მამაკაცი - ქარნის დირექტორი 60 კმ-ის მოშორებით ცხოვრობდა, უკვდავი პოეტის სახელობის პატარა ქალაქ პუშკინოში და ადამიანური სახე შენარჩუნებული ჰქონდა.

ადგილობრივი მამაკაცები საზოგადოებრივი ცხოვრებისთვის ვერ იცლიდნენ. ისინი დაკავებულები იყვნენ არყის მოპოვებისა და ცოლებთან ლავირების თანამედროვე მეთოდების შემუშავებით. ამიტომ ქარნის მუშა ხელმძღვანელობაში დანიშნული იყო ჯერ კიდევ მდებარეობითი სქესის რამდენიმე ქალი. ისინი, ფაქტობრივად, წარმოებამდე საკუთარი ქმრების უფროსები იყვნენ.

სამხედრო ნაწილი, რომელშიც ჩემი პატრონი სერჟანტობდა, შორიასლოს იდგა და კლუბს აშენებდა. აგურის საფასურად კი ქარხანაში ჯარისკაცებს ამუშავებდა. ერთ-ერთი მორიგი ჯგუფის უფროსად "ჩვენც" დაგვაცენეს, როგორც დისციპლინირებული, გამოცდილი და ფრიადოსანი მეთაური.

ქარხნის ტერიტორიაზე პირველივე გამოჩენისთანავე გავარღვიეთ 40-გრადუსიანი ბურუსი და მონიათლო-ყავისფერი აგურის მტვრის სიმაგრე. ამისთვის საკმარისი აღმოჩნდა ორი ბრძანება: "სტროევიმ შაგომ მარში" და "ზაპევია!"

განსაკუთრებით გამოცოცხლდნენ მოხუცები, რომლებმაც ჯარის ბიჭების მხედრული სვლა სასიამოვნოდ გაიკვირვეს, ჩვენთან ეს არავის გაუკეთებიაო. ბავშვების რეაქცია უცნობი დარჩა, ვინაიდან ასეთი ობიექტები ქარხნის ტერიტორიაზე არ შეინიშნებოდნენ.

ქარხნის მუშა ხელმძღვანელობამ ახალ ჯგუფს ხილი და სამამნეთიანი პრემიები დაუნიშნა, ხოლო მის მეთაურს არნახული სიმამაცისთვის სიყვარული და პატივისცემა მიაგო. საქმე ისაა, რომ ჩვენი სერჟანტი, ლამის ცვლის შემდეგ, სახიფათო ზონაში მცხოვრებ ქალებს აცილებდა და ლოთებით ოკუპირებულ ტერიტორიას ორივე მიმართულებით სერავდა.

მის შემართებას ქარხნის ერთადერთმა პატიოსანმა ქალმა, ცვლის უფროსმა გალინამ საკუთასრი

რეპუტაციაც კი შესწირა, რაც მისთვის სულაც არ ყოფილა ადვილი გასაკეთებელი. ამ საქმეში გამოუცდილი მეთაური თავიდან ვერაფერს ხედებოდა და პატივცემული ქალის ზემოქმედებას დიდ მორიდებით იღებდა; ხოლო მასთან სახალისო უხერხულობას რომ გაქცეოდა, თავისი ჯარისკაცების დასახმარებლად ყველანაშ რთულ უბნებზე მიდიოდა. მუშაობა არც გალინას ევალებოდა, მაგრამ საქმის ხელის წასაკრავად, ისიც უშვალ იმავე რთულ უბნებზე აღმოჩნდებოდა ხოლმე.

აგურების გადაწყობა ისეთი პროცესია, რომ გულმოლეული სიფრიფანა კაბით მუშაობა მამაკაცთა გაუმართებლობას ნიშნავს. სწორედ აქ იმარჯვა გალინამაც, რომელმაც თავისი ქალური ღირსებებით აღყავი მოაქცია მეთაური და რამდენიმე სიტყვით გამანადგურებელი დარტყმა მიაცენა: "მე 28 ლეტი მუყივი, ვო, კაკ ნადა!"

ქალთა გასახდელში ჩემი კაპიტულირებული პატრონის 100-პროცენტთან დაეჯაკაცებას გალინას მხოლოდ ერთი დაქალი ყარაულობდა. ასეთი კონსპირაციის მიუხედავად, საბჭოეთის დედაქალაქის მიმდებარე ოლქის აგურის ქარხნის ერთ-ერთი სამაყო ცვლის უფროსის რეპუტაცია მალე მინც ზეპირსიტყვიერების ნიმუხად იქცა. გალინა ამბობდა, ჩემი ქმრის მეტმა ყველამ რაღაც იცის და ჭორაობენო.

სამი თვის თავზე პირველად დაირღვა ჰუსარული ჰარმონია. გალინამ აბორტი გაიკეთა და კინალიმ გადამოე. ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ კი "თავის" მეთაურს უფხრა: "მი სტაბოი ტაკოვა პარნია ზაგუბილიო..."

ბილსნიტჰვაობით გავილახე

ყველაფერი ჩვეულებრივად იყო - ტარინი, უზომო ხარხარი, ერთი გოჭის შექმა, მაგრამ მერე უცებ ცუდად გახდა და ძლივს მოაბრუნეს.

თავად ყვებოდა, მკერდზე კუზი გამომივიდაო, თავზე ქაჯების ჯარი დამესხაო, ხელ-ფეხი ველარ ვიპოვეო, ვერც გავიქციო, ვერც დაგრჩო და საბოლოოდ დავიკარგეო, ამ ცხოვრების ასე და ისეო. ამის მერე, სანამ უკანასკნელ საღამომდე მივიდოდით, კიდევ ბევრმა პლუს-მინუსმა გაიპოლუსა.

შუპანასქანილი დიალოგი

ასეთი აპრობირებული ცხოვრება ვიყავი, მაგრამ პატრონი მანც გამოიუცხოვდა. სულ ტკბილი უნდოდა და სიმწარეს ველარ იტანდა. ყველფერი კი იმის ბრალი იყო, რომ ჩემს ტალღაზე ზოგჯერ სხვისი ცხოვრება აციმციმდებოდა ხოლმე და მასთან მაპირისპირებდა.

ახლა დროა ამოვისვენეო - ოოჰ, არ ვიცი, არ ვიცი, როდის დაფუშვი შეცდომა და როგორ გამოემპარა საზღვრების გახსნა. ისე ხომ არაფერი მემუქრებოდა.

თვალსაჩინოებისთვის ერთ-ერთ თავდამსმელს გაგაცნობთ. ეს არის ორი ბერის ურთი-

ერთგამოკითხვის ისტორია, რომელიც ჩემმა დამ-
ლუპველმა შემთხვევით ამოიკითხა ლიბონარში:

“კლიკაში, ქალაქ ელონთან ახლომდებარე ერ-
თი დაბის, იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიაში მსა-
ხურობდა ერთი მოხუცი, ღმერთის წინაშე დიდი
წმინდა ხუცესი. ეთხელ მას მამა ივლიანოს მესვე-
ტემ გამოუგზავნა ნაჭერში გამოკრული სამი ანთე-
ბული ნაკვერჩხალი და მოიკითხა. ხუცესმა მადლო-
ბით მიიღო, ნაკვერჩხლები ამოიღო, ნაჭერში წყა-
ლი გამოკრა და ივლიანოს გაუგზავნა. თან შეუთ-
ვალა, ილოცე ჩემთვის, წმინდა მამა!”

გაუყურადღებულმა ახლის მიძიებულმა თავიდან
ვერაფერი გაიგო და გაუკვირდა, ეს რა დასაწერი
იყო, მაგრამ როგორღაც მიხვდა ნაჭერში გამოკ-
რული ნაკვერჩხლებისა და წყლის სასწაულს და აქ-
ეთ-იქით გაფაციცებთ დაუწყო ძებნა გავოგნებას.
მერე უცებ სისაოულს წააწყდა, სტაცა ხელი, ცრემ-
ლებში ამოავლო და გულში ჩაიტენა.

არ გასულა დიდი ხანი და მოსახდენიც მოხდა.
პატრონი გამებულა და ჩეთან დაჭეროხანას თამაშს
თავი დაანება.

ცხადია, მაინც არ ევარგაუდი შერიგების იმედს.
ამსობაში შიშიც მოვიდა და გამეხარდა, ვიფიქრე,
ჩემი მოჯანყე შიშისგან გასავათდება და მერე, რომ
მოვასულიერებ, ჩვეულებისამებრ ისევე მომეკედლე-
ბამეთქი, მაგრამ ჩემთვის სრულიად წარმოუდგენე-
ლი რამ მოხდა. შიში ჯერ კიდევ არ იყო წასული,
როცა “ქვამ” ხმა ამოიღო და ჩვენს შორის დიალო-
გი გაიმართა:

- *წადი, მომავალს დაუძახე!*
- მომავალი არ ვიცი, სად არის. ანმყოს მოგიყ-
ვან.
- *მაგას რა მოყვანა უნდა, ისედაც სულ ჩემ-
თან გდია და ნერვებს მიშლის. ვერ ხედავ, ახ-
ლა რას აკეთებს?! მეზობლის ძაღლის ყმუილის
დირიფორობს!*
- მაშინ, წარსული...
- *გათორით აქედან შენც და შენი წარსუ-
ლიც და ეს თქვენი შიშიც თან წაიღეთ! შეგიძ-
ლიათ ანმყოც გაიყოლოთ თავისი ყმუილით და
ჩაბარდეთ ისტორიას.*
- მერე შენ?!
- *უთქვენოდაც კარგად ვიქნები მომავალში.*

- არა, გენაცვალი, ეგრე არაფერი გამოვა. ხომ
იცი, ჩვენ - ცხოვრებებს ისტორიაში უპატრონოდ
არ გვიშვებენ. თუ მაინცდამაინც, ერთი რომელიმე
ნაწილი უნდა მოიკვეთო და გამატანო ვიზად. რომ-
მელს შემოწმირავ, ჩემო ძვირფასო?!

- ?!

- ხედავ? ეგრე, მე და წარსული მუდამ შენთან
უნდა ვიყოთ.

- *მოგიცლებო!*

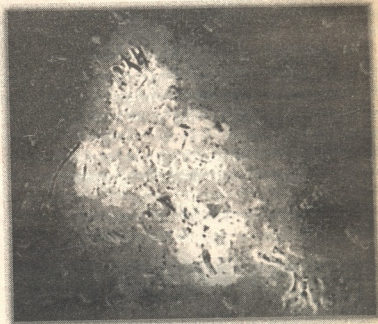
- ჩენი მოცილება კი არა, გვერდის შეცვლაც
არ შეგიძლია და მთელი დღე მაგ გაბაზრებულ პო-
ზაში გდინარ. აბა, თავი ლაჯებში ჩაყავი და გუ-
ლის მხარეს დაწეცი, თუ მაგარი ხარ!

ამ სიტყვების მერე ჩალიმებასაც ვერ ვასწრებ,
უცებ ბრუნდება და შიშს თავზე მამხობს. მერე ხი-
ხინებს, ნერწყვს აგროვებს და მათურთხებს, აპა, ჩე-
მი ნაწილიო.

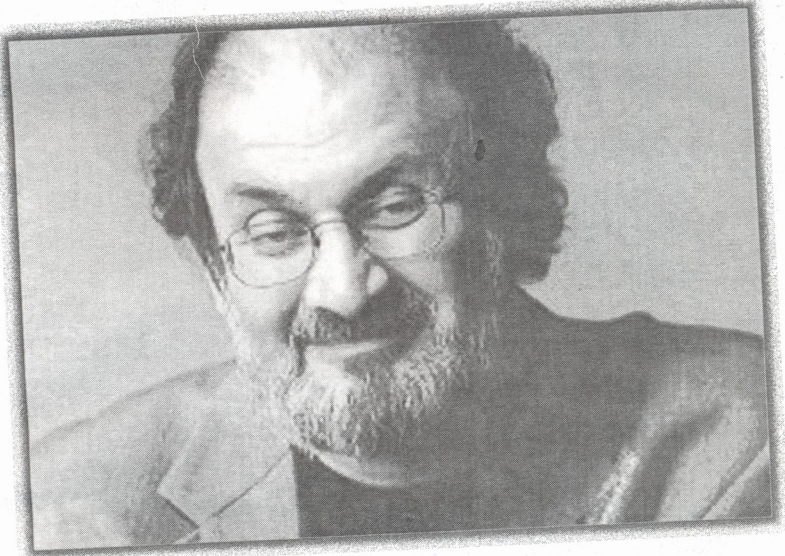
- არა, არა, ფურთხი არ ითვლება! - ვყვირივარ,
მაგრამ (ვაა) “ვეყ” რომ გამოაკლო, ვირი ვარ გამო-
დის) მისი ფურთხი მთლიანად მფარავს და ისტო-
რიასაც ჩავბარდი. სამარემდე მისული არ ვიყავი,
როცა შიშმა კივილით ჩამიქროლა და გული გამი-
ხეთქა.

მაშინ გამიელვა თავში მომავალსაც ხომ თავისი
შიში ექნება-მეთქი, და... მკვდარი რომ არ ვყოფი-
ლიყავი, გადავიხარხარებდი.

საილი

თარგმანის საგამომცემლო ცენტრი “ზომლი” დამწყები მთარგმნელებისათვის 2001 წლის 15 იანვრიდან დარგის ცნობილი სპეციალისტების ხელმძღვანელობით აწყობს მასტერკლასებსა და სემინარებს. მასტერკლასები და სემინარები უფასოა. უკვე ჩატარდა 4 სემინარი და 4 მასტერკლასი (თითოეული ჯგუფისათვის). ინფორმაციის მისაღებად მსურველებს შეუძლიათ დარეკონ ტელეფონზე - 99-83-00, ორშაბათობითა და ხუთშაბათობით, დღის პირველი საათიდან სამ საათამდე, ან მობრძანდნენ ლესელების ქუჩის 4 ნომერში, მეორე სართულზე, კვირის იმავე დღეებსა და იმავე საათებში.

<http://www.opentext.org.ge/arili>

გვერდს HERE

640/7

AM

